Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

De consideratione

https://hdl.handle.net/1874/284664

C. A. 266
k. 279

Liber primꝰ beati bernardi abbatis de
cōsideracione ad eugeniū papā

SVbit animū dictare aliq̄d
q̄d te papa btissime eugeni
vel edificet. uel delectet. ul'
cōsoletur. Sed nescio quomō
vult et nō vult exire leta q̄
dem sed lenta orō. dū certatī illi cōtraria ī
perare contendūt maiestas atq3 amor. Ne
pe urget ille. inhibet illa. Sed interuenit
dignatio tua qua hoc ipsum nō p̄cipis
sed petis. cū p̄cipere magis te deceat. Ma
iestate igitur tam dignanť cedente. q̄d
ni cedat pudor? Quid eni si cathedrā ascē
disti? Nec si ābulares sup̄ pēnas ventoꝝ sub
duceris affectui. Amor dn̄m nescit. agno
scit filiū et in infulis. Per se satis sbiectꝰ
ē. obseqtur spōte. gratis obtēperat. libē re
ueretur. Nō sic aliq̄ nō sic. sed aut timore ad
ista īpelluntur aut cupiditate. Hi sunt q̄ ī facie
bn̄dicunt. mala aūt ī cordibz eoꝝ. Blādiun
tur corā. ī necessitate deficiunt. At nūq3 cari
tas excidit. Ego ut veꝝ fatear matris sū li
beratꝰ officio. sed nō dep̄datꝰ affectu. Oli
m̄ īuisceratꝰ es. nō tā facile erueris. Ascē

N.
40. B.

de ĩ celos. descēde ĩ abyſſos. nō recedes a me.
ſeq̄r te quocūq; ieris. Amaui pauperē. amabo
paupm ⁊ diuitū prēm. Nō eni ſi bn̄ te noui.
q̄ pater paupū fact⁹. ideo nō paup ſpū es. In
te hāc mutatōe; factā ēē cōfido nō de te. nec poſt
ſtatu tuo ſucceſſiſſe pmotōe; ſʒ acceſſiſſe. Mo
nebo pīn te. nō ut mgr̄ ſʒ ut mr̄. plane ut amās
Amēs mag⁹ uideat ſʒ ei q̄ nō amat. ei q̄ vī nō ſētit
amoīs. Vn̄ iā g⁹ incipiā. Libʒ ab occupatoibʒ
tuis. q̄ ĩ his maxīe cōdoleo t̄ cōdoleo dixerī.
ſi tn̄ dolēs ⁊ tu. Alioqn̄ doleo mag⁹ dixiſſe debue
rā. q̄ nō ē cōdolē. ubi nēo q̄ doleat. Itaq; ſi doles
cōdoleo. Si nō. doleo tn̄ te maxīe. ſciēs a ſalute lō
gi⁹ abſiſtē mēbrū qd̄ obſtupuit. ⁊ egrū ſe ſe nō
ſētientē pīculoſi⁹ laborare. Abſit aūt ut de te co
ſuſpicer. Noui qbʒ deliciis dulc⁹ q̄eti⁹ tue nō lō
ge an̄ fruebaris nō potes diſſuauiſſe tā cito. ita ſb̄
ito nō dolē nup ſbtractas. Plaga r̄cēs dolorē nō
caret. Neq; ēm iā occalluit uuln⁹. nec ĩ tā br̄ui ĩſū
ĩ iſēſibile ē. Quāq; ſi nō diſſimules. nō dē ē tibi
iugis mīa iuſta doloīs a cotidianis iactuis. Inuit⁹
ni fallor auellēis a tue rachel aplexibʒ. ⁊ q̄ties
id pati cōtigerit. toties dolor tu⁹ r̄nouetur neceſſe ē
At qn̄ nō cōtigerit? Quoties ius ⁊ ĩ caſſū. quo

tiens moues nec promoues. quotiens cona-
ris ⁊ nō datur ultra. eniteris et nō par-
turis. te temptas ⁊ abrūperis. et ubi ī-
cipis ibi deficis. et dum adhuc ordiris
ſuccidunt te. Venerūt filij usqꝫ ad partū
ait propheta. ⁊ vires nō habet parturiēs
Noſti hoc? Nemo te melius. Attende fili. ⁊c

frōtis et es iſtar vitule effraym doctꝰ diligere tri
turā: ſi pace tua ſic ſe tue res hñt Abſit Hec eſt ps
illius qui datus eſt in reprobū ſenſū Ab hijs ſane
cupio tibi pacem: nō cū hijs Nihil plus metuo tibi
pace iſta Miraris ſi vnq̄ poſſit accidere? Etiā di
co tibi: ſi res vt aſſolet per cōſuetudinē in incuriā
venerit Noli nimis credere affectui tuo qui nūc eſt.
Nil tā fixū aio: quod neglectu et tempore nō obſo-
leſcat Vulneri vetuſto et neglecto callus obducitur.
et eo inſanabile quo inſenſibile fit Deniq; dolor cō
tinuus et acerbus diuturnꝰ eē non patitur Nam
ſi aliūde nō extūditur: neceē eſt cedat ꝑ ſibi Enimuero
cito aut de remedio cōſolatiōez recipiet: aut de aſſi
duitate ſtuporem Quid nō inuertat conſuetudo?
Quid nō aſſiduitate duretur? Quid nō vſui cedat?
Quantis qui pre amaritudīe priꝰ exhorrebāt vſu
ipſo male in dulce cōuerſum eſt Audi iuſtū quid la
mentetur ſuper huiuſmoī Que priꝰ nolebat tāge-
re anima mea: nūc pre anguſtia cibi mei ſunt Pri
mū tibi importabile videbitur aliquid: proceſſu tpis
ſi aſſueſcas iudicabis nō adeo graue: paulopoſt et
leue ſenties: paulo poſt nec ſenties: paulo poſt
etiā delectabit. Ita paulatim in cordis duriciam
itur: et ex illa in auerſionem. Sic grauis et conti
nuꝰ dolor: citum vt dixi habiturus eſt exitum: aut
ſanitatem profecto aut inſenſibilitatē. Hinc pror-
ſus hinc tibi timui ſemper et timeo: ne dilato
remedio dolorem non ſuſtinens periculo te

te irreuocabiliter deſperatus immergas . Vereor
inꝙ ne in medijs occupationibꝰ quoniā multe ſt .
dum diffidis frontem dures: et ita ſenſim teipm̄ q̊-
dāmodo ſenſu priues iuſti vtilis ꝗ doloris . Mul
to prudentius te illis ſubtrahas vel ad tempus :
ꝙ patiare trahi ab ipſis . et certe paulatim duci q̊
tu non vis Queris quo? Ad cor durū. Ne pergas
querere quid illud ſit: ſi non expauiſti tuū eſt hoc : ſo-
lum eſt cor durum quod ſemetipſum non exhorret
quia nec ſentit. Quid me interrogas? Interroga
pharaonem Nemo duri cordis. ſalutem vnꝙ adep
tus eſt: niſi forte quem miſeratꝰ deus abſtulit ab
eo iuxta prophetā lapideū cor . et dedit cor carneū
Quid ergo cor durū Ipm̄ eſt quod nec compuncti-
one ſcinditur. nec pietate mollitur. nec mouetur pre
cibus : minis non cedit: flagellis duratur. Ingra
tum ad beneficia eſt: ad conſilia infidum. ad iudi-
cia ſeuū. inuerecundum ad turpia impauidū ad peri
cula. inhumanū ad humana. temerariū in diuina :
preteritorū obliuiſcens. preſentiū negligens. futūa
non preuidens . Ipſum eſt cui preteritoꝝ preter ſo
las iniurias nihil oīno non preterit: pn̄tiū nihil nō
perit: futuroꝝ nulla. niſi forte ad vlciſcendum pro-
ſpectio ſeu preparatio eſt Et vt in breui cūcta hor-
ribilꝭ mali mala cōplectar: ipm̄ ē quod nec deū timꝫ
nec hoīez reueret². En q̊ trahere te hn̄t occupacōes
hee maledcē: ſi tū pgis vt cepiſti dare ita te totū il-
lis . nil tui tibi relinquens Perdis tempꝰ . ⁊ ſi licet

labore conſumeris . que nō ſūt niſi afflictio ſpūs
euiſceratio mētis : euacuatio grē Nā fcūs hoꝝ q̄d
niſi araneaꝝ tele ? Queſo te quale eſt iſtd̄ de mane
vſqꝫ ad veſperā litigare. aut litigātes audire ? Et
vtinā ſufficeret diei malicia ſua . nō ſūt libere noc
tes Vix relinquitur necciti natūe qd̄ corpuſculi pauſa
tioni ſufficiat: et rurſum ad iurgia ſurgitur Dies
diei eructat lites et nox nocti indicat maliciā: vſqꝫ
adeo nō eſt reſpirare in bonis . nō eſt alternā ca-
peſcere requiē. nō vł rara interſeri ocia. nō ambigo
te q̄ꝫ iſta deplorare. at fruſtra id ſi nō ⁊ emendare
ſtudueris Interī vꝫ te ſemꝑ facias hortor. nec te
vnq̄ ad iſta duraueris quolibꝫ vſu vł aſſiduitate .
Percuſſi eos ⁊ nō doluerūt ait dn̄s. nihil tibi ⁊ illꝫ
Iuſti poti⁹ tibi aptare curato et affectioēꝫ et vocē
qui ait Que ē ei fortitudo mea vt ſuſtineā . aut q̄s
finis me⁹ vt paciēter agā : nec fortitudo lapidum
fortitudo mea. nec caro mea enea eſt Magā vi⁹ pa
cientie. ſed nō hāc tibi ad iſta optaueri Interdum
īpaciētem eē ꝓbabili⁹ Tu ne apꝓbes illoꝝ paciaꝫ
quibus paulus dicebat Libenter ſuffertis inſipien
tes cum ſitis ipſi ſapientes ? Ni fallor hyronia erat
et non laus . ſed ſuggillatio quorundam manſue-
tudinis . qui quaſi datis manibus pſeudo apoſto
lis a quibus et ſubducti erant . ad queqꝫ ipſo-
rum peregrina et praua documenta trahi ſe paci-
entiſſime ferrent Unde et ſubdēs . ſuſtinetis enim
inquit ſi quis in ſeruitutem redigit Nō bona pacia

tum poſſis eſſe liber et ſeruū te permittere fieri No
lo diſſimules ſeruitutem: in quā certe īdies dū ne-
ſcis redigeris Hebetati cordis indiciū eſt ꝓpā nō
ſentire cōtinuā vexationē Vexatio dat intellcm̄ au
ditui ait quidā Vexꝫ eſt ſi nimia nō fuerit Nā ſi ſic.
nō plane intellectū dat ſꝫ cōtemptū Deniqꝫ ipius
cū venerit in profundū maloꝝ cōtemnit Expergiſ
c:re ergo: et peſſime ſeruitutis iugū iam iamqꝫ imi
nens ymmo iam nō modice premens. nō tm̄ caue
ſed horre Au ideo nō ſeruus: qꝛ nō vni ſeruis ſed
oīb9: Nulla turpior ſeruitus grauior ve qꝫ iudeo-
rū: quā quocūqꝫ ierint poſt ſe trahūt. et vbiqꝫ do
minos inueniūt ſuos Tu quoqꝫ dic queſo vbi vnqꝫ
ſis liber. vbi tutus vbi tuus: Vbiqꝫ ſtrepitus vbi
qꝫ tumultus. vbi iugum tue ſeruitutis te premit.
Nec michi tamē nunc reponas apoſtoli vocem q̄ a
it. Cum liber eſſem ex omnibus: omniū me ſer-
uū feci. Longe eſt iſtud a te Nunqꝫ hac ille ſeruitu
te hominbus inſeruiebat in acquiſitione turpis
queſtus: Numquid ad eum de toto orbe cōfluebāt
ambicioſi. auari. ſymoniaci. ſacrilegi. concubina-
rij. inceſtuoſi. et quecūqꝫ iſtiuſmodi monſtra ho
minū: vt ipſius apoſtolica autoritate vel optine-
rent honores eccleſiaſticos vel retinerent Ergo ſe
ſeruum fecit homo cui viuere xpiſtus erat. et mo-
ri lucrum vt plūes lucrifaceret xpiſto. nō vt lucra
augeret auaricie. Non eſt igitur quod de ſolertiſſi
ma pauli induſtria et caritate tā libera qꝫ liberali

ſeruili conuerſationi tue pꝛócinīū ſumas Qm̄ tuo
digniꝰ apłatu ꝙ̄ ſalubꝛius tue conſcientie. ꝙ̄ fruc
tuoſiꝰ eccleſie dei audias potiꝰ ip̄m dicentē Precio
empti eſtis : nolite effici ſerui hominū Quid ſerui
lius indignius ꝙꝫ preſertim ſummo pōtifici : ꝙ̄ non
dico oī die ſed pene oī hoꝛa inſudare talibꝰ rebꝰ et
pꝛo talibꝰ ? Deinde qn̄ oꝛamꝰ ? Qn̄ docemus po
pulos ? Qn̄ edificamus eccīaꝫ ? Qn̄ meditamur
in lege ? Et quidem quotidie perſtrepūt in palatio
leges : ſꝫ iuſtiniani non dn̄i Juſte ne et iſtud tu vi
deris Nam certe lex dn̄i immaculata. cōuertens a
nimas : hec aūt non tam leges ꝙ̄ lites ſunt et cauil
lationes ſubuertentes iudiciū . Tu ergo paſtoꝛ et
ep̄s animaꝝ qua mēte obſecro ſuſtines coꝛā te ſꝑ
ſilere illā garrire iſtas ? Falloꝛ ſi nō mouet tibi ſcru
pulū peruerſitas hec Puto qđ et interdū compel
lat clamare ad dominū cum ꝓphā Narrauerūt m̄
iniqui fabulationes ſed nō vt lex tua Ergo et te au
des liberū pꝛofiteri ſub tam graui mole incouenien
tie huiꝰ : et cui phas nō ſit ſeruitē ſubducere ? Nā
ſi potes et non vis : multomagis ſeruus huiꝰ ipſi
us tā ꝑuerſe volūtatis tue An nō ſeruus cui dn̄atꝛ
īiquitas ? Et maxie : niſi tu foꝛte īdigniꝰ iudices ho
minē tibi ꝙ̄ viciū dn̄ari Quid iterē volēs ſeruias
an īuitꝰ Nā ⁊ ſi coacta ſeruitꝰ miſerabilioꝛ : ſꝫ affec
tata miſerioꝛ ē Et qđ me vis facere iq̄s ? Vt tibi
ab hijs occupacōibꝰ ꝑcas Impoſſibile foꝛtaſſe rn̄
debis : faciliꝰ cathedꝛe valedicere Recte poſſe hoc ſi

rūpere: et nō magis interrūpere iſta hortaret. Audi ergo quid redarguā: quid ſuadeā Si qd viuis et ſapis. totū das actioni. conſiderationi nihil: laudo te. in hoc nō laudo Puto quod et nemo q̄ a ſalomone audierit: qui minoratur actu pcipiet ſapientiā Certe nec ipſi actioī expedit cōſideratione nō pueniri Si itē tot9 eē vis oim iſtar illi9 q̄ oib9 oia factus eſt: laudo huānitatē. ſz ſi plena ſit Quomō āt plena te excluſa? Et tu homo es. Ergo vt integra ſit et plena humanitas: colligat et te intra ſe ſinus q̄ oēs recipit Alioquin qd tibi prodeſt iuxta verbū dn̄i ſi vniuerſos lucreris: te vnū pdens? Quāobrem cū oēs te hēant: eſto etiā tu ex hūtibus vnus Quid ſol9 fraudaris munere tui? Vſq; q̊ vadens ſpūs et nō rediens? Vſq;quo nō r̄cipis te et ipſe inter alios vice tua? Sapiētib9 et inſipientib9 debitor es. et ſoli negas te tibi? Stult9 ⁊ ſapiens. ſeruus et liber. diues et paup. vir et feia ſenex et iuueīs. cleric9 et laicus. iuſt9 et impi9 oēs pariter pticipāt te. oēs de fonte publico bibūt pectore tuo: et tu ſeorſum ſitiēs ſtabis? Si maledcs qui ptem ſuā facit deteriorem: quid ille qui ſe peīt9 reddit expartē? Sane diriuētur aque tue in plateas: hoīes et iumenta et pecora bibant ex eis: quin et camelis ⁊ pueris abrahe potū tribuas Sz inter ceteros bibe tu de fonte putei tui Alien9 inquit nō bibat ex eo Nūquid tu alien9? Cui nō alienus: ſi tibi es? Deniq; qui ſibi neq̄. cui bonus? Memē

5

to proinde nō dico ſemꝑ non dico ſepe: ſed vel inter
dū reddere teipm̄ tibi Utere tu quoqꝫ te inter mul
tos: aut certe poſt mltos Quid indulgēti9 ? Hoc
ei dico ſcdm̄ indulgentiā: non ſcdm̄ iudiciū. Puto
ex ipſo apl'o indulgentiorē me in hac pte Ergo pl9
ꝙ oporteat iniqs Nō inficior ? Quid ſi ita opꝫ Nā
tu vt confido noſtra non eris meticuloſa informa-
tioē cōtent9: ſꝫ abūdabis magis Sane ſic decꝫ: te
ſcꝫ abūdantiorē ꝙ me audaciorē eſſe Ego qꝫ mihi
tuci9 iudico apd̄ maieſtatē timiditate ꝙ temerita
te periclitari. Et fortaſſis nō ſecus moueri oportu
it ſapiētem: vt ſit quod ſcriptū eſt Da occaſionē
ſapienti: et ſapientior erit Audi tn̄ apoſtolū quid
de huiuſmoi ſentiat Sic nō eſt ſapiens inter vos
ait ille qui iudicet inter fratrem et frēꝫ ? Et infert
Ad ignominiā vobis dico. Contemptibiliores qui
ſunt in eccia: illos cōſtituite ad iudicādū Itaqꝫ ſe-
cundū apl'm indigne tibi vſurpas tu aplic9 offici
um vile. gradū cōtemptibiliū Vn̄ et dicebat epus
epm inſtruens Nemo militās deo. implicat ſe ne-
gotiis ſecularib9 Ego āt parco tibi Nō eni fortia
loquor: ſed poſſibilia Putas ne ſi tps ſuſtinerent
ſi hoib9 litigātibus pro terrena hereditate ꝛ flagitā
tibus abs te iudiciū voce dn̄i tui reſponderes. o
hoies qd me cōſtituitis iudicem ſup vos ? In q̄le
mox iudiciū tu venieres ? Quid dicit hō ruſtican9
et imperit9 ignorans primatū ſuum. inhonorans
ſummam et preexcellſam ſedem. derogans apoſto

lice dignitati? Et tū nō mōſtrabūt puto qui hoc di
cerēt vbi aliqn̄ quiſpiā apl'oꝝ iudex ſederit hoīm:
aut diuiſoꝛ terminoꝝ: aut diſtributoꝛ terraꝝ Ste-
tiſſe deniqꝫ lego apl'os iudicādos: ſediſſe iudican
tes non lego Erit illud non fuit. Itane eſt immi
nutoꝛ eſt dignitatis ſeruus ſi non vult eē maioꝛ do
mino ſuo: aut diſcipul9 ſi nō vult eſſe maioꝛ eo qui
ſe miſit: aut fili9 ſi non trāſgreditur termīos q̊s
poſuerūt patres ſui? Quis me conſtituit iudicem
ait ille mgr̄ et dn̄s: et erit iniuria ſeruo diſcipuloqꝫ
niſi iudicet vniuerſos? Mihi tū nō videtur bonus
eſtimatoꝛ reꝝ qui indignū putat apl'is ſeu apoſto-
licis viris nō iudicare de t'rib9: quib9 datū ē iudi
ciū in maioꝛa Quid ni cōtempnāt iudicare de ter-
nis poſſeſſiuncul' hoīm: qui in celeſtib9 et angelos
iudicabūt? Ergo in criminib9 et nō in poſſeſſionib9
ptās vr̄a. propter illa ſiquidem et nō propter has
accepiſtis claues r̄gni celoꝝ: p̄uaricatores vtiqꝫ ex
cluſuri nō poſſeſſoꝛes. Vt ſciatis ait qꝛ fili9 hoīs
ptātem habꝫ in t'ra dimittere pccā ꝛc. Quenā tibi
maioꝛ videtur et dignitas ꝛ ptās dimittendi pccā
an pꝛedia diuidendi? Sed nō eſt cōparatio Habēt
hec infima et terrena iudices ſuos: reges et p̄nci-
pes terre Quid fines alienos inuaditis? Quid fal
cem vr̄am in alienā meſſem extenditis? Nō qꝛ idig
ni vos. ſed qꝛ idignū vobis de t'rib9 iudicare: q̄ppe
potioꝛib9 occupatis Deniqꝫ vbi neccitas exigit: au
di quid apl's cenſeat Si ei in vobis iudicabitur ſ

mūd⁹: idigni eſtis q̄ de minimis iudicetis? Sȝ alid
ē incidēter excurrē ī iſta: cū q̄dē vrgente alid vltro
incūbere iſtis tanq̄ magnis dignīſq3 tāli et taliū i-
tentione rebus Itaq3 h̄ et innumera tālia dicerē: ſi
fortia dicerē. ſi recta ſi ſincera Nūc āt q̄m dies ma
li ſunt. ſufficit interī āmonitū eſſe nō totū te nec
ſemꝑ dare actioni: ſed cōſideratiōi aliq̄d tui et cor-
dis et tp̄is ſequeſtrare Hoc āt dico neccitatē intuēs
nō eq̄tatē: q̄q̄ non ſit ꝑter equū eccīe cedere neceſ
ſitati Nā ſi liceret q̄d deceret: abſolute ꝑ oīa et in oī
bus preferendā. et ſ ſolā vel maxime colendā eam
q̄ ad oīa vȝ id ē pietatē prorſus irrefragabil ratio
mōſtrat Quid ſi ſit pietas queris? Vacare conſi-
deratiōi Dicas forſitan in hoc diſſentire me ab il
lo: qui pietatem diffinit cultū dei Non ē ita Si bn̄
conſideras illi⁹ ſenſum meis expreſſi verbis: et ſi
tn̄ ex pte Quid tā ptinens ad cultū dei q̄ quod ip
ſe hortat² in pſalmo: vacate ꝛ videte q̄m ego ſum
deus? Quod ſane in ptib⁹ cōſideratiōis pcipuū ē
Quid deīn tam valēs ad oīa? Que ipſi⁹ q̄ȝ actio-
nis ptes benigna q̄dā pſumptione ſuas facit: pa-
gendo q̄dāmodo ꝛ preordinando q̄ agenda ſunt?
Neceſſarie ſane. ne forte q̄ preuiſa et premeditata.
poterāt eē pficuo: pcipitata mgis piculo fiāt Qd̄
tibimet ſi recordaris in ipſis actioib⁹ cāꝝ ꝛ in ma
gnis q̄buſq̄ negotijs magnaꝝ ve cōſilijs reꝝ fre q̄
ter accidiſſe nō ābigo Et pmū q̄dē ip̄a fōtē ſuū .i.
mētē de q̄ orit² pūificat cōſidera°. Deīn rgit affcō

dirigit actus . corrigit excessus . componit mores .
vitā honestat et ordinat: postremo diuinarū ꝑiter
et humanarū reꝝ sciaꝫ confert Hec ē q̄ confusa dis-
criminat, hypātia cogit. ipsa colligit. secreta rimat᷑.
vera vestigat. verisimilia examinat: ficta et fucata
explorat Hec ē q̄ agenda preordinat. acta recogitat
vt nihil in mente resideat aut incorrectū. aut correcti
one egens Hec ē que in prosperis aduersa ꝑsentit.
in aduersis quasi nō sentit. quoꝝ alterū fortitudi-
nis . alterū prudencie ē Ibi etiā aduṫere tibi ē sua-
uissimū quendā concentū complexuq; v̄tutū. atq;
alterā pēdere ex altera: sic᷑ hoc loco vides fortitu-
dis carēꝫ eē prudēciā: nec fortitudieꝫ sꝫ temeritatē
eē q̄slibꝫ ausum quē nō parturiunt prudētia Hec itē
est q̄ inter voluptates et necitates media q̄si q̄dā
arbitra sedens vtrimq; ceteris limitib⁹ discermi-
nat fines: istis assignās et prebens qd̄ satis est. ill
quod nimis ē demēs . et sic ex alterutro terciā for-
mās v̄tutē quā dicūt tpantiā. Nēpe intemperātē
ipsa consideratio censet . tā eū q̄ necessariīs ꝑtina
citer demit q̄ꝫ qui indulget superfluis: Non est g⁹
tpantia in solis resecādis supfluis: ē et in admittē
dis necessariīs H⁹ snīe aps̄ nō fautor tm̄ sꝫ auctor
eē vi᷑: q̄ curā carnis nr̄e docꝫ non pfici in desiderio
Dicēs siqdem curā carnis nō pfici superflua cohi-
bet: addens in desideria neccia nō excludit Vn̄ mihi
vi᷑ nō oio absurdū diffinire tpātiā q̄ hāc nec ꝑtride
necitatē nec excedere dicat. Iuxta illd phi Ne quid

nimis . Iã de iuſticia q̄ vna ex quattuor eſt . nõne
conſtat conſideratioē mentē preueniri: vt ſe formet
in ea ? Se ei necē eſt p9 cogitet . vt ex ſe normā du-
cat iuſticie: nec factura vtiq₃ alteri quod ſibi fieri no-
lit . nec quod ſibi fieri velit negatura . In hÿs nēpe
duob9 liquet integrū eſſe iuſticie ſtatū Sed nec ipſa
ſolitaria eſt Intuere eteni nūc mecū etiam h9 pul-
chrā connexionē et coherenciā cū temperātia . et itē
ambarū cū duabus ſuperiorib9 . i . prudentia et for-
titudine Nā cū iuſticie dicat' portio . quod ſibi non
vult fieri q̄s alÿ non facere porro ꝑfcio qđ ait dñs
q̄cunq₃ vultis vt faciāt vobis hoīes et vos facite
illis: neutrū hoꝝ erit niſi ipſa volūtas de qua tota
ducitur forma ſic ordinata fuerit vt nec velit aliqđ
ſuperfluū . nec neceſſariū quid ſupſticioſe nolit: qđ
quidem temperantie eſt Deniq₃ et ipi iuſticie vt iuſ-
ta ſit: temperātia modū imponit . Noli nimiū eſſe
iuſt9 ait ſapiēs : oſtendens p hoc mīme ap.pbrandā
iuſticiā q̄ temperātie moderamīe nō frenet? Quid
quod et ipſa ſapīa hoc temꝑantie frenū non reſpu-
it : dicente paulo ſcđm ſapiā₃ ſibi a deo datā . non
plus ſapere ꝙ oportꝫ ſapere: ſed ſapere ad ſobrieta-
tem ? Sed et econuerſo qđ temperantie neceſſaria
iuſticia ſit: oſtendit dñs in euangelio arguēs illo-
rū temperantiā qui abſtinebāt vt viderētur hoīb9
ieiunātes erat in cibo temꝑantia . ſed nō iuſticia
in aīa: q2 nō deo placere ſed hominib9 intendebant
Quō rurſum illa vł iſta ſine fortitudīe . cū conſtet

fortitudis eſſe et nõ mediocris cohibere velle et nol
le ſuũ. iter ãguſtias parũ et nimis . vt ſit contenta
volũtas mõ illo medio nudo puro ſolo cõſtãte ſibi
eq̃li vndiq; ſui vtpote ex oĩ parte pariter circũciſio
quod ſolũ conſtat eẽ ṽtutis : Dicito mihi queſo ſi
potes cuinã potiſſimũ triũ harũ virtutũ meditulli
um hoc dandũ cenſeas . quod ita cũctis contermi-
nũ eſt vt videat᷑ propriũ ſingularũ An ipſum ṽtꝰ
eſt eẽ nihil aliud Si ſic ṽtus non eẽt multiplex: ſed
eſſent oẽs vna An potius qꝛ ſine eo virtꝰ non eſt .
oĩm q̊dãmodo intima vis vna eſt et medulla ṽtu-
tũ in qua ſic vniũtur vt vna periñ videãtur oẽs . p̄
ſertim qð nõ illð participãdo coĩcant. ſʒ totũ a ſin
gulis atq; integrũ poſſidet᷑ : Verbi cã Quid tam
iuſticie q̄ modꝰ : Alioquin ſi quid extra modũ rẽli-
quit. nõ plane cuiq; tribuit qð ſuũ eſt: quod tñ ſuũ
ipſius eſt facere Quid tã rurſum tẽpantie. q̄ nõ
aliunde profecto temperantia eſt niſi quod nil im-
moderatum admittit Sed puto fatebere etiã non
minꝰ eſſe fortitudinis cũ vl maxime ipſa ſit q̃ ab
irruentibus vicijs et quaſi ſuffocare hinc inde co-
nantibus purũ illud potenter eruit: et vendicat in
quoddã ſtabile fundamentũ boni ſedemq; virtu-
tis . Ergo modũ tenere iuſtitia ẽ tpantia ẽ fortitu
do ẽ Sed vide ne in hoc differant vt iuſticie q̃dem ĩ
affectu res ſit . a fortitudine autem efficatia eius
porro poſſeſſio atq; vſꝰ apud temperantiã Reſtat
vt doceamꝰ ab hac cõmunione prudenciã non ex-

cludi. Rōne ipā ē q̄ modū diu animi neglectu
p⁹ habitū. ⁊ uiciorꝫ īuidia q̄i ī abditis relu
ſū ⁊ coopt̄ū. q̄dā vetuſtatis caligīe prior reſpe
cit et aduertit. Propterea dico ꝗ̄ a paucis ad
uertit̄. qꝛ paucorꝫ prudētia ē. Itaqꝫ iuſticia
q̄rit. prudētia īuenit. ne dicā fortitudo. tē
perātia poſſidet. Nō ē m̄ hꝰ loco ꝓpoſitū de v̄tu
tibꝫ diſputare. ſed h̄ dixerī hortās ad vacā
dū ꝯſideratōi. Cū bn̄ficio hᵉ ⁊ ſimilia aduētūt
Cui tā pio tāqꝫ utili ocio nulla ī uita opā dare.
nōne uitā ꝑdere ē. Credo tū. Si te philoſophie
huic totū repēte devoueris. ꝑdeceſſoēs tui nō
ita ꝯſueuerūt. ciis moleſt⁹ q̄m pluibꝫ. q̄i qꝛ
prim̄ ueſtigijs deuiaris. Nēpe ita videberis
agē ī ſuggillationē corꝫ. Deo ⁊ notabē vulgai
pubis. q̄ hᵒ facit qd̄ nullꝰ imitatᵉ oēs. uelu
ti q̄ acipias ādmirationi fore. Nec potes cōtū
oīa ſil' ⁊ ſbito uel errata corrigē. vl' ꝯceſſus
redigē ī modū. Erit tū acceperis tp̄s. ut ſcd̄m
ſapiām ꝗ̄ a deo datā paulatī ⁊ oportune id
ſtudeas. Interī ſane malo alteri⁹ utē ī bonū
qd̄ potes. Cū ꝗ̄ ſi de bonis ⁊ nō de nouis ſu
mam⁹ exēpla. nō defuere romani pōtifices
q̄ ſibi ocia int' maxīa negotia īuenirēt. Ob

ſtudio urbi et barbariei ceteris cunctis certatim imminebat
Nunc tamen iſtud et ceterum bene propriam cōgnouī. quo minus ſapi
entia ſe ... Eo nempe tempore quo ex ipſis ubi legitur
obſcuriſſima et extrema parte ... tam diligenter quam
eleganter expoſuit. Sed iſto Alio ... mos. dies alii
ſunt. et alii homines mores. et tempora periculoſa non inſtantia. ſed
extantia. fraus et circumuentio. et uiolentia inualuere ſuper terram
Calumpniatores multi. defenſor rarus. Ubique potentiores
opprimunt pauperiores. non poſſumus deeſſe oppreſſis. non ne
gare iudicium iniuriam patientibus. Niſi agitentur cauſe au
diantur partes iudicari quomodo poterunt. Agitentur cauſe ſed
ſicut oportet. Nam is modus qui frequentatur. execrabilis plane.
et quem non dico eccleſie. ſed nec foro decet. Miror namque quemadmodum
religioſe aures tue audire ſuſtineant huiuſmodi diſputationes
aduocatorum. et pugnas uerborum. que magis ad ſubuerſionem
quam ad inuentionem proficiunt ueritatis. Corrige prauum morem.
et precide linguas uaniloquas. et labia doloſa claude. Hi
ſunt qui docuerunt linguas ſuas loqui mendacium. diſerti
aduerſus iuſticiam. eruditi pro falſitate. Sapientes ſunt ut
faciant malum. eloquentes ut impugnent uerum. Hi ſunt qui in
ſtruunt a quibus fuerant inſtruendi. aſtruunt non comperta
ſed ſua. ſtruunt de proprio calumpnias innocentie. deſtru
unt ſimplicitatem ueritatis. obſtruunt iudicii uias.
Nichil ita abſque labore manifeſtam facit ueritatem

ut breuis ⁊ pura narratio Ergo illas q̄s
ad te neceſſe erit ĩtrare cauſas. neq; eni̅
om̄s neceſſe ẽit. diligẽter uelim ſed bre
uit̉ dictiõe abſciſas. Fruſtratoriaſq; et
venatorias ꝑcidere dilationes Cauſa in
due ĩtret ad te. cauſa paupis. et ei⁹

et eius q̄ nō hȝ qđ det Aliȷ̈s alias mr̄tas poteris
cōmittere terminādas : q̄ꝑ pluēs nec dignas audiē
cia iudicare · Quid enī opus eſt admittere illos :
q̊ꝝ peccata manifeſta ſunt precedentia ad iudiciū:
Tanta eſt impudentia nōnulloꝝ vt cum manifeſ
te ambitionis prurigine ſcateat tota facies cauſe
eorū. non erubeſcant audientias flagitare: publi-
cantes ſemetipſos ad multoꝝ conſcias . in quo ſ
ſue ſolius ſatis poterant cōfundi iudicio Nō fuit
qui retūderet attritas frontes : et ideo plures ſci
ſunt et magis induruerūt Sed neſcio quō vicioſ9
cōſcias vicioſoꝝ nō refugit: et vbi oēs ſordēt vni9
fetor minime ſentitur. Quis enī verbi grā vnq̄ꝫ a-
uarus auarū. immūdus immūdū. luxurioſ9 luxu
rioſum erubuit : Plena eſt ambitioſis eccleſia: nō
ē iam qđ horreat ī ſtudiȷ̈s ⁊ molitioīb9 ābitionis:
nō plus q̄ꝫ ſpelunca latronis in ſpoliȷ̈s viatorum
Si chriſti diſcipul9 es : igneſcat zelus tu9 exurgat
auctoritas aduerſus impudentiam hāc et q̄ualem
peſtem Intuere magiſtrū ſic faciētem: et audi dicē
tem Qui mihi miniſtrat me ſequatur Non parat
aures vt audiat. ſed flagellū quo feriat Verba nec
facit nec recipit: nec enī ſedet iudicās . ſed inſequi
tur puniens Cauſam tū non tacet: quod viȝ domū
oroīs negociatioīs feciſſent Ergo ⁊ tu fac ſimiliter
Erubeſcant vultū tuū iſtiuſmodi negociatores ſi
fieri p̄t: ſi non timeant Et tu flagellū tenes . time
ant nūmularȷ̈ nec fidant in nummis ſed diffidant

Abſcondant eos ſuū a te: ſcientes effundere q̄ꝫ ac
cipere paratiorem. Hoc ſtudioſe et conſtanter agē
do multos lucrifacies turpiū ſectatores lucrorū.
honeſtioribus officijs vendicādo multos: ne vel
audeant huiuſmoi attemptare ſeruabis Adijce il
lud quod non parꝝ proficiet et ad ferias quas tibi
ſuadeo. Ita nēpe nō tibi pauca momēta tēporꝫ re
dimes ad vacandū conſiderationi: quedā vt dixi
negotia nō audiendo. quedam alijs cōmittendo:
que tua digna putaueris audientia. fideli quodam
et accōmodo ipſi cauſe cōpendio terminādo De q̄
conſideratione hijs addere aliqua cogito. ſed ſub
alterius ſane principio libri: atqꝫ hic ſit finis iſtius.
ne duplo te oneret minus ſuauis orō ſi et lōga fuit.

Apologia ſuper conſumptione iherolimita
rum liber ſecundus de conſideratione

MEmor promiſſi mei quo ecce iam ali
q̄ꝫ diu teneor apud te vir optime papa
eugeni: volo ab ipſe abſoluere me vl
ſero Puderet dilatiōis: ſi mihi cōſci
us forem incurie aut contemptus. Non eſt ita:
ſed incidimus vt ipſe noſti tempus graue. quod
et ipſe pene viuendi vſui videbatur īdicere ceſſatio
nem ne dum ſtudijs: cū ſcilicet dominus ꝓuoca
tus pctis noſtris ante tempus quodāmodo viſus
ſit iudicaſſe orbem t̄re in eq̄tate quidem ſꝫ mīe ſue

oblitꝰ Non pepercit populo ſuo: non ſuo noī Nōne
dicūt in gentibus vbi eſt deus eoꝝ? Nec mirū Ec-
cleſie filij et qui chriſtiano cenſentur noīe proſtrati
ſunt in deſerto: aut interfecti gladio. aut fame con
ſumpti Effuſa eſt cōtentio ſup principes: et dn̄s
errare fecit eos in inuio et nō in via Contritio et in
felicitas in vijs eorū: pauor et meror ⁊ cōfuſio in
penetralibus regū ipſorum Quī confuſi pedes an
nūciantiū pacem: annūciantiū bona Diximꝰ pax
et non eſt pax: promiſimus bona et ecce turbatio
Quaſi vero temeritate in opere iſto. aut leuitate v
ſi ſimus Cucurrimus plane in eo non quaſi in in-
certū: ſed te iubente. ymmo ꝑ te deo Quare ergo
ieiunauimꝰ et nō aſpexit: humiliauimꝰ aīas nrās
et neſciuit? Nam in hijs oībꝰ nō eſt auerſus furor
eius: ſed adhuc manꝰ eius extenta Quī patienter
interim adhuc audit voces ſacrilegas: et egiptios
blaſphemātes qꝛ callide eduxit eos vt occideret in
ſolitudine Et quidem iudicia dn̄i vera Quis ne-
ſciat? At iudiciū hoc abyſſus tāta: vt videar mihi
non immerito pronunciare beatum qui non fuerit
ſcādalizatus in eo Quomodo tamē humana teme
ritas audeat reprehendere: quod minime cōprehē
dere vz? Recordemur ſupnoꝝ iudicioꝝ q̄ a ſeculo
ſunt: ſi forte ſit conſolatio Nā quidā ita dixit Me-
mor fui iudiciorū tuorū a ſeculo domine: et cōſola
tus ſum. Rem dico ignotam nemini: et nunc nemi
ni notam. Nempe ſic ſe habent mortalium cor-

da: quod ſcimus cū neceſſe non ſit: in neceſſitate
neſcimus. Moyſes educturus populū de terra e-
gipti: meliorē illis eſt pollicitus terram Nam quā-
do ipſum aliter ſequeretur populus. ſolam ſapi-
ens terram? Eduxit: eductos tamen in terrā quā
promiſerat non introduxit Nec eſt qd̾ ducis teme-
ritati imputari queat. triſtis et inopinatꝰ euentꝰ
Oīa faciebat dn̄o imperāte. dn̄o cooꝑante. et opꝰ
confirmante ſequentibus ſignis Sȝ populꝰ inqȝ
ille dure ceruicis fuit: ſꝑ contenſioſe agens contra
dn̄m et moyſen ſeruū eius. Bene Illi increduli ꝛ
rebelles Hij āt quid? Ipſos interroga. Quid me
opuȝ eſt dicere quod fatentur ipſi? dico ego vnū.
Quid poterāt proficere qui ſemꝑ reuertebātur cū
ābularēt? Qū et iſti ꝑ totā viam nō redierūt cor-
de in egiptū? Qd̾ ſi illi ceciderūt et ꝑierūt ꝓpter
iniquitatē ſuā: miramur iſtos eadem faciētes eadē
paſſos? Sȝ nūquid eoꝝ caſus aduerſꝰ promiſſa
dei? Ergo nec iſtorum. Neqȝ enim aliqū promiſ-
ſiones dei iuſticie dei preiudicāt Et audi aliud Pec-
cauit benyamin: accingūtur reliq̄ tribꝰ ad vltio-
nem. nec ſine nutu dei Deniqȝ ipſe deſignauit ducē
preliaturis. Itaqȝ preliātur freti et manu validi-
ori et cauſa potiori: et qd̾ hijs et maius eſt fauore
diuino At q̄ terribilꝭ deꝰ in conſilijs ſuꝑ filios ho-
minū Terga dedere ſceleratis vltores ſceleris. et
paucioribus plures: ſȝ recurrūt ad dn̄m et dn̄s ad
eos Aſcēdite inqt Aſcendūt denuo: denuoqȝ fuſi ꝛ

confuſi ſunt Ita deo primū quidē fauente. ſecūdo
et iubente: iuſti iuſtū certamē ineūt et ſuccumbunt
Sed quo inferiores certamīe eo fide ſuꝑiores inuē
ti ſunt Quid putas de me facerent iſti. ſi meo hoz
tatu iterato aſcenderent: iterato ſuccumberent?
Qn̄ me audirent monentē tercio repetere iter: re
petere opus: in quo ſemel iā et ſecundo fruſtrati
forent? Et tn̄ iſrahelite vnā et alterā nō reputātes
fruſtrationē: tercio parant et ſuperant Sed dicūt
forſitā iſti Vnde ſcimꝰ ꝙ a dn̄o ſermo egreſſꝰ ſit?
Que ſigna tu facis: vt credamus tibi? Non eſt qḋ
ad iſta ipſe reſpondeā: parcendū verecundie mee.
Reſponde tu pro me et pro te ip̄o ſcḋm ea que vidiſ
ti vel audiſti: aut certe ſcḋm quod tibi inſpirauerit
deus Sꝫ forte miraris me pſequi iſta: qui aliud ꝓ
poſuerā Facio nō oblitꝰ propoſiti: ſed ꝙ a ꝓpoſi
to non iudicem aliena. Nempe de conſideratione
vt nemini ſermo mihi ad tuā dignationē. Et ſane
magna iſta res: et egens conſideratione nō mini
ma Quod ſi res magnas a magnis conſiderari o
portet: cui eque vt tibi id ſtudij competit. qui parē
ſuꝑ terram non habes? Sed tu ſecundum poteſta
tem datam tibi deſuper facies de hoc Non eſt mee
hūilitatis dictare tibi ſic et ſic fieri quicꝙ̄ Sufficit
intimaſſe oportere fieri aliquid vnde et eccleſia con
ſoletur. et obſtruatꝛ os loquentiū iniqua. Hec pau
ca vice apologie dicta ſunt: vt ipſa qualiacūqꝫ ha
beat conſcientia tua ex me. vnde me habeat excuſa

tum et te pariter Et ſi non apud eos qui facta ex e
uentibus eſtimant: certe apud te ipſum Perfecta
cuiq; et abſoluta excuſatio . teſtimonium conſcien
tie ſue: mihi pro minimo eſt . vt ab illis iudicer qui
dicunt bonū malū et malū bonū: ponentes lucem
tenebras . et tenebras lucem . Et ſi neceſſe ſit vnū
e duobus fieri: malo in nos murmur hominum
ꝙ̄ in deum eſſe Bonū mihi ſi dignetur me vti pro
clipeo: libens excipio in me detrahentiū linguas et
maledicas . et venenata ſpicula blaſphemorū . vt
non ad ipſum perueniant Non r̄cuſo ingloriꝰ fieri
vt non irruatur in dei gloriam . Quis det mihi glo
riari in voce illa . quoniā propter te ſuſtinui obpro
briū: operuit confuſio faciem meam. Gloria m̄
eſt conſortem fieri chriſti: cui illa vox eſt obprobria
exprobrantium tibi ceciderunt ſuper me . Nunc igi
tur recurrat ſtilus ad ſuam materiam: et in ea q̄
propoſueramus . ſuo tramite gradiatur oratio .

ET primo quidem ipſam conſideratioem q̄d
dicam conſidera . Non eni id per ōnia qd̄ cō
templationem intelligi volo ꝙ hec ad rerum certi
tudinem . illa adinquiſitionem magis ſe habeat
Iuxta quem ſenſum . poteſt contemplatio quidem
diffiniri . verus certuſq; intuitus animi de quacun
q; re . ſiue apprehenſio veri non dubia: conſidera
tio autem intenſa ad veſtigandum cogitatio . vel
intentio animi veſtigantis verum: quamꝙ̄ ſoleāt

in differēter pro inuicē vſurpari Iam qđ ad conſi-
deratiōis attinet fructū. quattuor vt occurrūt mihi
tibi conſideranda reor: te que ſub te. que circa te. q̄
ſupra te ſunt A te tua conſideratio inchoet: ne fruſ
tra extendaris in alia. te neglecto. Quid tibi pro-
deſt ſi vniuerſum mundū lucreris: te vnū pdens?
Et ſi ſapiens ſis: deeſt tibi ad ſapientiā. ſi tibi nō
fueris Quantū vero? Vt quidem ego ſenſerim to
tum Noueris licet ōnia miſteria. noueris lata ter-
re. alta celi. profunda maris ſi te neſcieris. eris ſi
milis edificanti. ſine fundamento: ruinā non ſtruc
turam faciens Quicquid extruxeris extra te: erit ī
ſtar congeſti pulueris. ventis obnoxium Non er-
go ſapiens: qui ſibi non eſt Sapiens ſibi ſapiens
erit: et bibet de fonte putei ſui primus ipſe: A te
proinde incipiat cōſideratio tua: non ſolū āt. ſed
et in te finiatur Quocunqꝫ euagetur cū ſalute: ad
te reuocaueris eā cum ſalutis fructu Tu primꝰ ti
bi: tu vltimꝰ tibi. Sume exemplum de ſummo om-
niū patre: verbū ſuū et emittente et retinente. Ver
bū tuū cōſideratio tua Que ſi ꝓcedit. nō recedat.
Sic progrediatur vt nō egrediatur: ſic exeat vt nō
deſerat. In acquiſitione ſalutis nemo tibi germa
nior: vnico matris tue Cōtra ſalutē ꝓpriā cogites
nihil Minꝰ dixi cōtra: ꝑter dixiſſe debuerā Quic-
qđ ſe conſiderationi offerat qđ nō quoq̄ mō ad tuā
ipſiꝰ ſalutē ꝑtineat reſpuēdū Et tui h̄ conſideratio

in tria quedam diuiditur: ſi conſideres quid. et q̄s
et qualis ſis Quid in natura: quis in pſona: qual
in moribus Quid verbi grā homo: quis papa vel
ſummus pontifex: qualis benign9 . manſuet9 . vl
quicquid tale: quamq̄ primū illud philozophicū
ſit magis q̄ apoſtolicū veſtigare. Attamen eſt in
diffinitione hoīs quē dicūt aīal rationale mortale
quod diligentius ſi intueri libet. licet. Non eſt qd
tue in eo aut profeſſioni obuiet aut dignitati: eſt
vero quod ſaluti afferre queat Nam conſideranti
duo hec ſimul. rationale mortale qꝫ. is tibi inde oc-
currit fruct9: vt et mortale quod in te eſt. rationa
le humiliet. et rurſū rationale mōrle cōfortet: qd neu
trū neglectui erit hoī circumſpecto Si qua adhuc p̄
ſens conſideranda requirit locus. tractabuntur
infra: et forte vtilius ex partiū collatione. Nunc
quis ſis ⁊ de quo ſis factus aduertendū Quamq̄
qd dixi de q̄. id mihi pretereundū putem poti9. tue
relinquendū agnitioni Illud dico: indignū tibi citra
pfcm̄ agere: de tanta aſſumpto perfectione. Quid
ni erubeſcas minimus īueniri in magnis: qui te re
cordaris magnū in minimis extitiſſe: Non es obli
tus prime profeſſionis: non excidit menti que ſub
ducta eſt manui. ſed ne affectui quidem: ipſam ad
ſingula tua imperia iudicia inſtituta. habere pre
ocul' non erit inutile Hec cōſideratio tua te facit ho
noris contemptorē in hōre ipſo. Atqꝫ id magnū.
Non recedat a pectore: clipe9 tibi ē vel a ſagitta il-

la. hoīo cū in honore eſſet nō intellexit Loquere er
go tibi Abiectus erā in domo dei mei Quale eſt hō
de paupere et abiecto leuari ſup gentes et regna ?
Quis ego aut que dom9 pris mei: vt ſedeā excelſis
ſublimior ? Sane qui dixit mihi. amice aſcende ſu
peri9 : amicū fore fidit Si minus ineniar : nō ex
pedit quidem Qui eleuauit et deijcere poteſt Sera
querela. qm̄ eleuās alliſiſti me Nō eſt quod blādia
tur celſitudo: ſollicitudo maior Illa diſcrimē intē
dit : hec amicū probat Huic accingamur : ſi nolum9
tandem cū rubore nouiſſimū locū tenere Factū ſu
periorē diſſimulare neq̄m9 : ſed eni ad quid d̄nimo
dis attendendū Non enim ad dn̄andū opinor Nā
et propheta cū ſimiliter leuaretur audiuit : vt euel
las et deſtruas. et diſperdas. et diſſipes ⁊ edifices
et plantes Quid horū faſtū ſonat ? Ruſticani ma
gis ſudoris ſcemate quodā labor ſpiritualꝭ expreſſ9
eſt Et nos igitur vt multū ſentiam9 de vobis. im
poſitū ſenſerim9 miniſteriū : nō dominiū datum
Non ſum ego maior ꝓphā: et ſi forte par poteſtate
ſed meritorū non ē compatio. Hec loquere tibi: et
doce teipm̄ qui alios doces. Puta te velut vnum
aliquē de prophetis An non ſatis ad te ? Et nimi
um. Sed grā dei es id qd̄ es. Quid ? Eſto ꝙ pro
pheta: nūquid plus ꝙ ꝓphā ? Si ſapis eris cōten
t9 mēſura quā tibi mēſus eſt deus Nā qd̄ ampli9
eſt a malo ē. Diſce exēplo ꝓphetico p̄ſidere non tā
ad imperitādū: ꝙ ad factitādū qd̄ tēp9 req̄rit Diſce

ſarculo tibi opus eſſe non ſceptro: vt opus facias
prophete Et quidem ille non regnaturus aſcendit:
ſed extirpaturus Putas ne et tu inuenias aliquid
elaborandū in agro domini tui? Et plurimū Nō
plane totū quiuere emūdare prophete: aliquid fi
lijs ſuis apoſtolis quod agerent reliq̄runt: aliq̄d
parētes ipſi tui tibi Sed nec tu ad ōne ſufficies: a-
liquid profecto tuo relicturus es ſucceſſori: et ille
alijs. et alij alijs vſq̄ in finem. Circa vndecimam
deniq̄ horam operarij ocij arguūtur: et mittūtur
in vineā Anteceſſores tui apoſtoli audierūt. quia
meſſis quidem multa operarij āt pauci. Paternā
tibi vendicato hereditatem Nam ſi filius et heres:
vt probes heredem euigila ad curā. et non ocio tor
peas: ne tibi dicatur Quid hic ſtas tota die ocio-
ſus? Multo minus inueniri oportet: aut delicijs
reſolutū: aut reſupinū pompis Nil horū tibi tabu
le teſtatoris aſſignant Sed quid? Si illarū tenə-
re contentus ſis. curā potius hereditabis et operā
q̄ gloriā et diuicias Blanditur cathedra? Specu
la eſt Inde deniq̄ ſup intendis: ſonans tibi epiſ
copi noīe non dominiū ſed officiū Quid ni loceris
in eminenti vnde oīa proſpectes: qui ſup oīa ſpe-
culator conſtitueris? Enīuero proſpectus iſte pro-
cinctū parit. nō ociū. Qū libet gloriari. vbi ociari
nō licet? Nec locus eſt ocio: vbi ſedula vrget ſolli
citudo oīū eccīaꝝ Nā q̄d tibi alīd dimiſit ſcs̄ apls?
Qd̄ habeo īquit tibi do Quid illd̄? Vnū ſcio. non

eſt aurū neq; argentum : cum ipſe dicat Argentū
et aurū non eſt mihi . Si habere contingat : vtere
non pro libitu ſed pro tempore Sic eris vtens il-
lis quaſi non vtens Ipſa quidem quod ad animi
bonū ſpectat : nec bona ſunt nec mala Vſus tū ho-
rum bonus . abuſio mala : ſollicitudo peior : queſ-
tus turpior . Eſto vt alia quacunq; intentione tibi
vendices : ſed non apoſtolico iure . Nec enī tibi ille
dare quod non habuit potuit . Quod habuit hoc
dedit : ſollicitudinē vt dixi ſup eccias Nunquid dña-
tionem ? Audi ipm non dñantes ait in clero : ſed
forma facti gregis . Et ne dictum ſola humilitate
putes non etiā veritate : vox domini eſt in euāgelio
Reges gentiū dominātur eorū : et qui poteſtatem
habent ſup eos benefici vocantur Et infert Vos
autem non ſic ? Planū eſt apoſtolis interdicitur
dñatꝰ Igitur et tu tibi vſurpare audes aut domi-
nās apoſtolatū : aut apoſtolicꝰ dñatum ? Plane
ab alterutro prohiberis . Si vtrūq; ſil habere vo-
les : perdes vtrūq; Alioquin nō te exceptū illorū
numero putes . de qbꝰ q̄ritur deus ſic Ipſi regna-
uerunt et nō ex me : principes extiterunt et ego non
cognoui eos Iam ſi regnare ſine deo iuuat habes
glaz ſed nō apud deū At ſi interdictū tenemꝰ : au-
diamꝰ edictū Qui maior eſt vrm̄ ait : fiat ſicut iu-
nior : et qui preceſſor ē ſicut q̄ miſtrat Forma apoſ-
tolica hᷓ e : dñatio īterdicitꝛ . īdicitꝛ miſtratio Que
et cōmendatur ipiꝰ exēplo legiſlatoris q̄ ſecutꝰ ad-

iūgit Ego āt in medio vrm̄ ſum tanꝙ qui miſtrat
Quis ſe iam titulo hoc inglorīu putet: quo ſe pri
or dominus glorie preſignauit: merito paulꝰ glori
atur in eo dicens Miniſtri criſti ſunt et ego Et ad-
dit Ut minus ſapiens dico: plus ego In laboribꝰ
plurimis: in carceribus abundantius: in plagis
ſupra modum: in mortibus frequenter. O precla
rum miniſterium Quo non id glorioſius principa
tu? Si gloriari oportet: forma tibi ſanctorum p̄
figitur: apoſtolorū proponitur gloria. Parua ne
tibi illa videtur? Quis mihi tribuat ſimilem fieri
in gloria ſanctorū? Clamat propheta Mihi āt ni-
mis honorificati ſunt amici tui deus: nimis con
fortatus eſt principatus eorum Clamat apoſtolꝰ
Mihi autē abſit gloriari: niſi in cruce domini noſ-
tri ihū criſti Hoc glorieris opto ſemper optimo ge
nere glorie: quod apoſtoli. quod prophete ſibi dele
gere reliquere tibi Agnoſce hereditatem tuā in criſ
ti cruce: in laboribus plurimis Felix qui dicere po
tuit plus omnibus laboraui. Gloria eſt: ſed nil in
ea iane: nil molle nil reſupinū Si labor terret mer
ces inuitet Unuſq̄ſqꝫ ei ſcdm ſuū laborem mercedē
accipiet Et ſi ille plus oībus laborauit: non tū to
tum elaborauit Et adhuc locus eſt Exi in agrū do
mini tui: et conſidera diligenter hodie quanti ad-
huc de veteri maledicto ſilueſcat ſpinis ac tribulis
Exi inꝙ in mūdū Ager eſt eī mundꝰ. is ꝯcreditꝰ
tibi Exi in illū non tanꝙ dominꝰ ſed tanꝙ villicus

videre et procurare vn̄ exigendꝰ es rationem Ex
dixerim quibuſdam tue paſſibus intente ſollicitu-
dinis: et ſollicite intentiōis Neq; enim ipſi qui iuſ
ſi ſūt ire in orbē vniūſum: orbē circuierūt pñtia cor
poris ſed mentis prouidentia Et tu leua ocl'os q̄ſ-
dam conſiderationis tue. et vide regioēs ſi nō ſint
magis ſicce ad ignem q̄ albe ad meſſem Q̄m̄ mul-
te quas putaueras fruges: diligenter inſpecte ve-
pres potius apparebūt Immo ne vepres quidem
annoſe et veternoſe arbores ſunt Sed no profecto
fructifere: niſi forte glandiū et ſilquarū q̄s porci
manducāt Quouſq; occupāt terrā? Nōne ſi exis
et cernis iſta pudebit ocioſam iacere ſecurim: pu-
bit ſine cauſa falcem apoſtolicā accepiſſe? In hūc
quendā agrum yſaac patriarcha exierat. cū primo
rebecca occurrit ei: et vt ſcriptura hʒ exierat ad me
ditandū: tu ad extirpandū egrediaris necē eſt Ti
bi iam p̄ceſſiſſe meditatio debet: tempꝰ faciēdi pre
manibꝰ Sed nūc heſitare incipias: id quidem ſe-
ro. Ante iuxta conſiliū quidē ſaluatoris ſediſſe de
bueras. ante eſtimaſſe opus. metiri vires. ponde-
raſſe ſapientiam. merita comparaſſe. ſumptus cō
putaſſe virtutum Age ergo puta tempus putatio
nis adeſſe: ſi tamen meditationis preiuit. Si cor
mouiſti: mouenda iam lingua. mouenda eſt et ma
nus. Accingere iam gladio tuo: gladio ſpiritus
quod eſt verbum dei. Glorifica manum et brachi-
um dextrum in faciendo vindictam in nationibus

increpationes in populis : in alligando reges eoꝝ
in compedibus et nobiles eorum in manicis ferre-
is . Si hec facis honorificas miſteriū tuū. et miniſ
teriū te Non mediocris iſte principatꝰ Exturbare
eſt hoc malas beſtias a terminis ſuis : quo gre-
ges tui ſecuri in paſcua educantur . Domabis
lupos : ſed ouibus non dominaberis Paſcendas
vtiqꝫ non premendas ſuſcepiſti. Si bene conſide-
raſti quis ſis : hec te oportere facere non ignoras
Porro ſcienti bonum et non facienti: pccm̄ eſt tibi
Nō es oblitus vbi legeris . Seruus ſciens volun
tatem domini ſui et non faciens digna: plagis va
pulabit multis Sic prophete. ſic apoſtoli factita
bant . Fortes fuere in bello : non mollis in ſericis
Si filius es apoſtolorum et prophetarū et tu fac
ſimiliter Vendica tibi nobile genus ſimilibus mo
ribus. ꝛ quod nō aliunde nobile ꝙ̄ morum ingenui
tate et fidei fortitudine fuit Per hāc ei vicerūt reg
na : operati ſunt iuſticiam : adepti ſunt promiſſio-
nes . Hoc cyrographum paterne tue hereditatis
quod tibi euoluimus : vbi inſpicias portionem
que te contingit . Induere fortitudinem et heredi-
taſti . Poſſide fidem. poſſide pietatem. poſſide ſa
pientiam. ſꝫ ſapientiam ſanctorū. ipſa eſt timor do
mini : et habes quod tuum eſt : habes ſine defrau
datione integrum paternum fundum . Precioſiſſi
mus fundꝰ ōtus eſt Bonꝰ fundꝰ humilitas : in
quo omne edificium ſpirituale cōſtructum creſcit

in templū ſanctū domino. Per hanc nōnulli etiā
poſſedere portas inimicorū Que enim virtus eq̄
potis demonum omnē debellare ſuperbiam : ty-
rannidem hominū ? Ceterū cū oī indrūter perſo-
ne hec ſit quedam turris fortitudinis a facie inimi
ci : neſcio quo pacto tamē vis eius maior in maio-
ribus . et in clarioribus clarior comprobatur Nul
la ſplendidior gemma in ōni precipue ornatu ſum-
mi pōtificis . Quo eī celſior ceteris : eo hūilior ap
paret humilitate illuſtrior et ſeipſo . Arguar forſi
tā q̄ non ſatis primis explicitis partibus in ſecū
das neſcio quomodo ſtilus excurrerit : deſcribere
inchoās qualem te oporteat eſſe. cum nec dū quis
ſis plenius expreſſiſſet . Credo erubeſcens in ſum-
mo poſitum apice videri hominem nudum: feſtina
uit induere inſignibus ſuis . Abſq; hijs nempe eo
deformior : quo illuſtrior pares . Nunquid poteſt
abſcondi ciuitatis ſupra montem poſite deſolatio
aut latere fumus lucerne extincte ſupra candela-
brū ? Simia in tecto : rex fatuꝰ in ſolio ſedēs . Et
nūc audi canticū meū et quidem minus ſuaue: ſed
ſalutare Monſtruoſa res . gradus ſummus et ani
mus infimus : ſedes prima et vita yma : lingua
magniloqua et manus ocioſa : ſermo multus et
fructus nullus : vultus grauis et actus leuis : in-
gens auctoritas . et nutans ſtabilitas . Admoui
ſpeculum : fedus ſe in eo vultus agnoſcat : tu tu
um gaude diſſimilem inueniri . Inſpice tamen

tamē ⁊ tu: ne forte et ſi ſit vū merito placeas tibi:
etiam in quo debeas diſplicere nō deſit Volo glori
eris teſtimonio conſcie: ſed non minꝰ vt eodē ipſo
humilieris Rara vox: nihil mihi cōſciꝰ ſum. Cau-
tioꝛ in bonis ābulas: ⁊ ſi mala nō lateāt Quam-
obrem vt dixi noueris te. vt inter anguſtias que
non deſunt fruaris conſcie bonoꝝ: magis āt vt ſci-
as quid deſit tibi Nam cui non deſit? Omnia illi
deſunt: qui nihil ſibi deeſſe putat Quid ſi ſummꝰ
pontifex ſis? Nūquid quia ſummus pontifex: ideo
ſummus? Infimū noris eſſe: ſi ſummū putas:
Quis ſummus? Cui addi non poſſit Grauiter er-
ras: ſi te illū exiſtimes Abſit. Nō tu de illis es: q̄
dignitates virtutes putant Tibi ante experta vir-
tus: ꝙ̄ dignitas fuit Auguſtus relinquito illā ſen-
tentiā: alijſqꝫ q̄ diuinis coli honoribꝰ nō timuerūt
Verbi grā Nabuchodonoſoꝛ. alexādꝛo anthiocho
herodi Tu vero conſidera nō conſummatiōe ſum-
mū te dici: ſed comparatione Nec me putes dicere
comparatione meritoꝝ: ſed miniſterioꝛū Sic te ex-
iſtimet homo vt miniſtrū chriſti: et qd̄ abſqꝫ p̄iu-
dicio ſanctitatis cuiuſpiā dixerim. ſummū plane
inter miniſtros Alias niti te ad ſummū velim: nō
putare ſummū. aut velle putari. anteꝙ̄ ſis. Nam
quō proficis: ſi iam ſufficis tibi? Non ſit proīn
tibi aut pigrū veſtigare quid deſit: aut fateri quid
deſit verecundū Loquere et tu voce anteceſſoꝛis tui
non ꝙ̄ iam acceperim: aut iam perfectꝰ ſim Et rur

ſum Ego me non arbitror comprehendiſſe Hec ſci
entia ſcōꝝ: hec longe ab illa que inflat. Hanc q̄ ap
ponit. apponit et dolorem: ſed dolorē hunc nemo
vnq̄ ſapiens ſubterfugit Eſt quippe medicinalis
dolor per quem ſtupor ille letalis animi duri et im
penitentis excluditur. Et ideo ſapiens q̄ dicere po
tuit: et dolor meus in conſpectu meo ſemper

Nunc iam repetēde reliquie: ſi que ſunt loci illꝰ
a quo paulo ante diuertimus. Age indagemꝰ ad
huc diligentius quis ſis: quā geras viꝫ pro tpe p
ſonā in eccleſia dei Quis es? Sacerdos magnꝰ:
ſummus pontifex Tu princeps epiſcoporū: tu he
res apoſtolorū Tu primatu abel. gubernatu noe.
patriarchatu abraham. ordine melchizedech. dig
nitate aaron. auctoritatate moyſes. iudicatu ſa
muel. poteſtate petrus. vnctione chriſtus. Tu es
cui claues tradite. cui oues credite ſunt Sunt q̄dē
et alij celi ianitores. et gregū paſtores: ſed tu tan
glorioſius quanto et differentiꝰ vtrumqꝫ pre cete
ris nomē hereditaſti Habēt illi ſibi aſſignatos gre
ges. ſinguli ſingulos: tibi vniuerſi crediti. vni vnꝰ
Nec mō ouiū ſed et et paſtorꝝ tu omniū vnꝰ paſtor
Vnde id probem queris? Ex verbo domini Cui eī
non dico epiſcoporꝝ ſed etiā apoſtolorꝝ ſic abſolute
et indiſcrete tote cōmiſſe ſunt oues? Si me inquit
amas petre. paſce oues meas Quas? Illius vel
illius populos ciuitatis aut regiōis: aut certe reg
ni? Oues meas inquit Cui non planū non deſig

naſſe aliquas : ſed aſſignaſſe omnes ? Nihil exci-
pit vbi diſtinguitur nihil Et forte preſentes ceteri
condiſcipuli erant. cū committēs vni vnitatem oī
bus cōmendaret in vno grege et vno paſtore : ſecū
dum illud vna eſt columba mea : formoſa mea : ꝑ
fecta mea Vbi vnitas : ibi perfectio Reliqui nume
ri ꝑfectionē non habent . ſed diuiſionem : receden
tes ab vnitate . Inde eſt ꝙ alij ſinguli ſingulas
ſortiti ſunt plebes : ſcientes ſacramentū . Deniqꝫ
iacobus qui videbatur columna ecc̄ie. vna conten-
tus iheroſolima : vniuerſitatē petro cedens Pul-
chre vero ibi poſit9 eſt ſuſcitare ſemen defuncti fra
tris vbi occiſus eſt ille Nā dict9 ē frater dn̄i ipſe.
Porro cedente dn̄i fratre : quis ſe alter ingerat pe-
tri prerogatiue ? Ergo iuxta canones tuos alij in
partem ſollicitudinis : tu in plenitudinē ptātis vo
catus es Aliorū ptās certis artatur limitib9 : tua
extenditur et in ipſos qui poteſtatem ſuꝑ alios ac-
ceperunt . Nonne ſi cauſa extiterit. tu epiſcopo ce
lum claudere : tu ipſum ab epiſcopatu deponere . e
tiam et tradere ſathane potes ? Stat ergo incon-
cuſſum preuilegium tuū tibi : tam in datis claui-
bus ꝙ in omnibus commēdatis Accipe illiud quod
nihilominus prerogatiuam confirmat tibi. Diſci-
puli nauigabant et dominus apparebat in litore.
quodqꝫ iocūdius erat in corpore rediuiuo. Sciens
petrus qꝛ dn̄s eſt. in mare ſe immiſit: et ſic venit ad
ipꝫ : alijs nauigio ꝑuenītib9 Quid iſtud ? Nempe

ſignum ſingularis pontificij petri: per quod non
nauem vnam vt ceteri quiqʒ ſuam. ſed ſeculum ip-
ſum ſuſceperit gubernandum Mare enim ſeculum
eſt: naues eccleſie. Jnde eſt ꝙ altera vice inſtar
domini gradiens ſuper aquas: vnicum chriſti ſe
vicariū deſignauit: qui nō vni populo ſed cūctis
preeſſe deberet Siquidem aque multe: populi mul
ti Jta cum quiſqʒ ceteroꝝ habeat ſuam: tibi vna
cōmiſſa eſt grandiſſima nauis facta ex omnibꝰ ip
ſa vniuerſalis eccleſia toto orbe terraꝝ diffuſa En
quis es Sed noli obliuiſci etiam quid Nam et ego
non ſum oblitꝰ id me promiſiſſe repetiturū in o-
portunitate. Nūc oportune cum eo quis es: etiā
quid ante eras conſideras. Quid dico eras. Et
nunc es. Quid deſinas intueri: quod non deſiſti
eſſe? Vna ſane conſideratio eſt quid fueris: et q̄d
ſis Nam quis ſis factus: altera Non oportet vt
iſtam extundat illa. in ſcrutinio tui Es enim vt di-
xi adhuc quod eras: et non minus hoc es q̄ quod
factus es poſt: forte et magis Deniqʒ illud natꝰ
es: mutuatus hoc. nō in hoc mutatus Non reiec-
tum illud: ſed iſtud adiectum. Tractemus vtrū-
qʒ ſimul: nam vt prefatum me memini collate ex
inuicem ambe res vtiliores fiunt. Dixi ſupra con
ſideranti q̄d ſis: naturam occurrere qua es homo
Nam homo natus es: Porro percunctanti quis.
perſone reſpondebitur nomen quod ē epiſcopus:
quod quidem factus non natus es. Quid tibi

tibi horũ videtur ad purũ eſſe: tui principaliꝰ ꝑti
nere. quid factus an quod natꝰ es? Nonne quod
natus? Hoc ergo conſulo tibi conſideres maxime
quod maxime es: hominē videlicet quod natus es
Nec modo quid natus ſed et qualis natus oportet
attendas: ſi non vis tue conſiderationis fructu ꝛ
vtilitate fraudari. Tolle proinde nūc heredita
ria hec perizomata: ab inicio maledicta. Diſrūpe
velamen foliorũ celantiũ ignominiam nō plagam
curantiũ Dele fucum fugacis honoris huiꝰ. et ma
le colorate nitorē glorie. vt nude nudũ conſidereſ
qꝛ nudus es egreſſus de vtero matris tue. Nunq̃d
infulatꝰ? Nunquid micans gēmis: aut floridꝰ ſe-
ricis: aut coronatus pennis: aut ſuffarcinatꝰ me
tallis? Si cuncta hec veluti nubes quaſdam ma-
tutinas velociter tranſeuntes et cito ꝑtranſituras
diſſipes et exſuffles a facie conſiderationis tue: oc
currit tibi homo nudus. et pauper et miſer et mi-
ſerabilis Homo dolens ꝙ homo ſit: erubeſcens ꝙ
nudus ſit: plorans ꝙ natus ſit murmurans ꝙ ſit
Homo natus ad laborem non ad hōrem: homo na
tus de muliere. et ob hoc cū reatu: breui viuens tp̄e
ideoqꝫ cū metu: repletus multis miſerijs. et prop
terea cū fletu Et vere multis: qꝛ corpis et aīe ſit.
Quid enī calamitatis vacat naſcenti in peccato:
fragili corpore. et mente ſterili? Vere ergo repletꝰ
cui infirmitas corporis et fatuitas cordis cumula

tur: traduce ſordis. mortis addictione. Salubris copula: vt cogitans te ſum̄um pontificē. attēdas pariter viliſſimum cinerem non fuiſſe ſed eſſe. Imitetur cogitatio naturam: imitetur et quod dignius eſt auctorem nature: ſumma ꝑ magꝫ conſocians. Nonne natura in perſona hominis vili limo vite ſpiraculum colligauit? Nonne auctor nature in ſui perſona. verbum limumqꝫ contemperauit? Ita tibi ſume formam tam de noſtre concretione originis ꝙ de ſacramento redemptionis: vt altus ſedens non alta ſapiens ſis: ſed humilia de te ſentiens. humilibuſqꝫ conſentiens Proinde ſi conſideras quantus es: cogita eciam qualis et maxie. Hec te ſane conſideratio tenet in te. nec a te auolare ſinit: non ambulare in magnis neqꝫ in mirabilibus ſupra te. In te conſiſtito. nō tuū infra deici: non attolli ſupra: non euadere in longius: non extendi in latius. Tene medium: ſi non vis perdere modum. locus medius tutus eſt. Medium ſedes modi: et modus virtus Omnem extra modū manſionem: ſapiens exilium reputat: Propterea non eſt illi habitare in longo ꝙ vltra modum ſit: ſed nec in lato quidem ꝙ extra ſit: porro nec ī alto nec in ꝓfūdo: ꝙ altereum ſupra. alterū infra ſit. Deniqꝫ eſt longitudo exterminium habere ſolet: et dilatatio ſciſſuram. et altitudo ruinam. et profundū abſorptionem Dico hoc planius. ne putes me ea loqui que apoſtolus comprehendere hortatur cum

omnibus ſanctis longitudinem. latitudinem. ſub
limitatem. et profundum: qđ alterius erit et diſ-
putationis et temporis. Nunc autem longū dico
cum ſibi homo longiorem promittit vitam: latum
cum in ſuperfluas animus diſtenditur curas: al-
tum cum de ſe plus preſumit: profundum cum ſe
plus deicit. Qui igitur longa ſibi metitur tempora
nonne vere ingreditur iter exterminij. tranſiens
vite terminos productiori ſolicitudine? Inde eſt qđ
in preſenti homines a ſeſe exules per oblivionem. i
alia per inanem ſolicitudinem migrant ſecula. non
profutura ymmo nec futura. Similiter animus
diſtentus in multa: multis laceretur curis necē eſt
Nempe immoderata extenſio extenuationem facit et
extenuatio nimia ſciſſionem. Iam vero alta pre-
ſumptio: quid niſi ruinoſa precipitatio eſt? legiſti
namque ante ruinam exaltatur cor. Quid eregio
ne nimie puſillanimitatis deiectio: niſi deſperata
quedam abſortio eſt? In hanc fortis non deiciet²
prudens longioris vite non abducetur incerto.
Modeſtꝰ modrabitur curas: temperabit a ſuper-
fluis: non deerit neceſſarijs. Porro iuſtus alti-
ora ſe non preſumet: ſed loquetur cum iuſto. Si
iuſtus fuero: non levabo caput: Tu ergo in hac
conſideratione tui caute ambules. et tota equita-
te verſeris: vt nec plus vero tibi tribuas: nec plꝰ
iuſto parcas: Porro plus vero tribuis. nō modo
arrogando tibi quod non habes bonum ſed et qđ

habes aſcribendo. Vigilanter diſcerne qualis ex
te. et qualis ſis dono dei: ⁊ nō ſit in ſpiritu tuo do
lus. Erit autem niſi fideliter tua partiens tibi: et
que ſunt dei deo ſine fraude reſignes. Ex te mala:
bono a domino eſſe perſuaſum tibi non ambigo:
Sane inter conſiderandum qualis ſis: et qualis
fueris ad memoriam reuocandum. Conferenda
poſteriora prioribus. Profeceris ne in virtute in
ſapiencia. in intellectu. in ſuauitate morum an ab
hijs forte qđ abſit defeceris. Pacientior ſis an
impacientior ſolito. iracundior lenior ve: inſolen
tior an humilior: affabilior an auſterior: exorabi
lior an difficillior: puſillior animo an magnani
mior: ſeuerus magis an pluſculum diſſolutus:
timoratior an forte fidentior qm̄ oportet.. Qm̄
latus tibi patet campus. in hoc genere conſideran
di. Memoro ego pauca veluti quedam ſeminaria
proferens: non tamen ipſe ſerens. ſed dans ſemē
ſerenti. Oportet innoteſcat tibi zelus tuus: cle
mentia tua: diſcretio quoqꝫ moderatrix virtutum
earundem. Qualis videlicet in donandis iniurijs
qualis ſis in vlciſcendis qm̄ in vtroque proui
dus. modi. loci. temporis obſeruator: Prorſus
conſideranda tria hec in vſu virtutum harum: ne
non ſint virtutes ſi preter hec reperiantur. Nem
pe eiuſmodi non natura virtutes: ſed vſus facit
Nam ex ſe indifferentes eſſe noſcuntur. Tuum
eſt ant abutendo aut confundendo facere vicia: aut

bene ordinateq; vtendo virtutes. Solent diſcreti-
onis oculo caligante alterutrum ſibi p̄ripere loca /
terminos occupare. Porro caliginis due ſunt cau-
ſe: ira et mollior affectus. Is iudicij cenſuram e-
neruat: ille precipitat. Quomodo ab altero non pe
riclitetur. aut pietas clemencia: aut zeli rectitudo?
turbatus pre ira oculus. clementer nil intuetur. ſu
ffuſus fluxa quadā et muliebri mollicie aīm9. rectū
non videt. Non eris innocens ſi aut punias eū cui
forte percendum eſſet: aut percas ei qui fuerat pu-
niendus. In tribulationibus quoq; qualem te in-
ueneris: nolo diſſimules. Si conſtantem in tuis
condolentē in alienis: gaude. Recti cordī hoc. E reg-
ione peruerſiſſimi. ſi cum in ꝓprijs deprehendaris
fortaſſe ipatiens: minime: tamen in alienis compati
ens ſentiaris. Quid in ꝓſperis: nichil ne eſt quod
conſideracionē ſollicitet? Eſt vtiq;. ſi diligenter at
tendas. q̄m rarus ſemper extiterit qui nō vel mo-
dice i ꝓſperitate aīmū relaxait a ſui cuſtodia ⁊ diſci
plīa. Qd̄ ſi icautis n̄ fu ad diſciplinā. q̄d ignis ad
cerā q̄d ſolis radius ad niuē ꝩ glaciem? Sapiens
dauid. ſapientior ſalomon fuit: ſed blandientibus
nimis ſecundis reb9. alter ex parte. alter ex toto de
ſipuit. Magn9 qui incidens in aduerſa non excidit
vel parum a ſapiencia. nec minor cui preſens felici-
tas ſi arriſit non irriſit. Quāq̄m facilius inuene-
eris qui ſapienciam retinuerunt contraria ſibi for-

tuua: q̃m qui propicia non perdiderunt. Prefe
rendus illis et dignus eſt cui inter proſpera ſaltem
riſus indecentior ē: aut ſermo inſolentior. aut inmo
deratior cura veſtis vel corporis n̄ ſurrepſit. Et ſi
recte ſapiens hortat᷑ ſapiētiā ſcribi i ocio cauēdū ē
i ocio ociū eſt. Fugienda ꝓinde ocioſitas: mater nu
garum. nouerca virtutum. Inter ſeculares nuge
nuge ſunt: in ore ſacerdotis blaſphemie. Interdū
tamen ſi incidant. ferende ſunt fortaſſis: referende
nunquam. Magis interueniendum caute et pru
denter nugacitati. Prorumpendum ſane in ſeri
um quid: quod non modo vtiliter ſed et libenter au
diant: et ſuperſedeant ocioſis. Conſecraſti os tuū
euangelio: talibus iam aperire illicitum. aſſueſcere
ſacrilegiū eſt. Labia ſacerdotis ait propheta. cuſto
diunt ſcientiam et legem requirunt de ore eius. nō
nugas profecto vel fabulas. Verbum ſcurrile q̊d
faceti vrbani ve nomine colorāt non ſufficit pere
grinari ab ore procul: ſed et ab aure relegandum
Fede ad cachinos moueris: fedius moues. Por
ro detrahere an detrahentem audire: quid horum
dampnabilius ſit. non facile dixerim. De auaricia
non eſt quod tuum fatigem animum: cum pecuni
am tanquam paleam dicaris habere Non proſus
non eſt. quod pro illa timeatur a iudiciis tuis Sed
eſt quod non minus ſepe. nec noxie minus inſidia
ri iudicantibus ſolet: de quo maxime quid in tuis

lateat conſciencia latere te nolim: Quid illud ſis
queris? Acceptio perſonarum. Non parui te reū
peccati exiſtimes: ſi facies peccatorum ſumis: et
non potius cauſas iudicas meritorum: Eſt item
vicium cuius ſi te immunem ſentis. inter omnes
quos noui ex hijs qui cathedras aſcenderunt ſede-
bis me iudice ſolitarius: quia veraciter ſingulari
terqꝫ leuaſti te ſupra te iuxta prophetam. Felicitas
credulitatis hec eſt: cuius calliditiſſime vulpecule mag
norum neminem comperi ſatis cauiſſe verſutias.
Inde eiſipſis pro nichilo ire multe: inde innocen-
tium frequens addictio: inde preiudicia in abſētes
Gratulor autem tibi nec enim aſſentationis apud
te vereor incurrere notam gratulor inq̄ preſidere
te vſque adhuc abſque horum omnium querela mł
ta: an ꝛ ſine culpa tu videris: Nūc ad ea que ſub te
ſunt. conſideratio itēdēda. At alteriꝰ pricipij hoc:
ſiqdē tuis occupatioibꝰ ſermo breuior cōpetētior
eſt

Explicit liber ſecūdus bti bernardi de cōſideratioē
Incipit tercius

Finis ſuperioris libri: huic principium
ponit. Itaqꝫ iuxta promiſſum illius
conſideranda que ſub te ſunt. Que nā
ſunt illa. non eſt quod a me querendum
putes ſacerdotum optime eugeni rectiꝰ fortaſſe q̄
nō ſunt queras. Orbe exeundū ei qui forte volet ex-
plōre q̄ ad tuā ū ptiēnt curā. Parētes tui deſtiāti

ſunt non aliquas regiones . ſed ipſum debellaturi
orbem . Ite in orbem vniuerſum dictum eſt illis
Ipſi vero vendentes tunicas . emere gladios : ig-
nitum eloquium et ſpiritum vehementem arma .
potencia deo : Quo non peruenere victores incliti
filij excuſſorum ? Quo nō ſagitte potentium acute
cum carbonibus deſolatorijs ? Et quidem in om-
nem terram exiuit ſonus eorum : et in fines orbis
terre verba eorum . Penetrabant et incendebant
verba illa : incenſa igni . quem dominus miſit in
terram . Occurrebaut ſtrenuiſſimi bellatores ſed
non ſuccumbebant . triumphabant et mortui . Ni-
mis cofortatus eſt principatus eorum : conſtituti
ſunt principes ſuper omnem terram . Eis tu ſucce
ſſiſti in heredtatem . Ita tu heres : et orbis hered-
tas . At quatenus hec portio te contingat . aut
contigerit illos : id ſobria conſideratione penſan
dum . Non enim per omnem reor modum : ſed ſane
quodam tenus . vt michi videtur diſpenſatio tibi-
ſuper illum credita eſt : non data poſſeſſio Si per-
gis vſurpare et hanc : cōtradicit tibi qui dicit :
Meus eſt orbis terre : et plenitudo eius . Non tu
ille de quo propheta . Et erit omnis terra poſſeſſio
eius : Xpiſtus hic eſt qui poſſeſſionem ſibi vendi-
cat : et iure creationis . et merito redemptionis .
et dono patris . Cui enim alteri dictum eſt . poſtu-
la a me et dabo tibi gentes hereditatē tuam . ꝛ poſ
ſeſſionē tuā terminōs terre ? Poſſeſſionē ꝛ dn̄iū cede

huic : tu curam illius habe. Pars tua hec : vltrã
ne extendas manum Quid inquis ? Non negas p̄
eſſe : et dominari vetas ? Plane ſic. Quaſi nõ bñ
p̄ſit : q̃ preeſt in ſollicitudine Nunquid nõ et villa
villico et paruulus dominus ſubiectus eſt pedago
go ? Nec tamen ville ille : nec is ſui domini domi-
nus eſt. Ita et tu preſis vt prouideas. vt conſu-
las. vt procures. vt ſerues Preſis vt proſis Pre
ſis vt fidelis ſeruus et prudens : quem conſtituit
dominus ſuper familiam ſuã Ad quid ? Vt des illꝭ
eſcam in tempore : hoc eſt vt diſpenſes non impe-
res. Hoc fac : et dominari non affectes. hominũ
homo. vt non dominetur tui omnis iniuſticia At
ſatis ſuperq; id intimatũ ſupra eſt : cum quis ſis
diſputaretur Addo tamen et hoc : nam nullum ti
bi veneum. nullum gladium plus formido q̄ꝫ libi
dinem dominandi. Certe vt multum tibi tribuas
ſi multum deceptꝰ non es : nil te exiſtimas plus ac
cepiſſe a magnis apl'is. Recordare nunc vocis il-
lius : ſapientibꝰ et inſipientibus debitor ſum. Et ſi
non indebitam tibi cenſes. hoc quoq; ſimul me-
mento. debitoris moleſtum nomen ſeruienti poti
us q̃m dominãti congruẽ. Seruus in euãgelio au-
dit. quantum debes domino meo. Ergo ſi te agno
ſcis ſapientibus et inſipientibus. non dominato-
rem ſed debitorem : curandum ſumopere tibi et to
ta vigilantia conſiderandũ. quõ ⁊ qui nõ ſapiũt ſa
piãt. ⁊ q̃ ſapiũt ñ deſipiãt : ⁊ q̃ deſipuẽ reſipiſcãt. At

nullum genus inſipientie infidelitate ut ſic loquar
inſipientius Ergo et infidelib9 debitoꝛ es: iudeis .
grecis et gentib9 Intereſt ꝓiñ tua dare operā quā
poſſis .ut increduli conuertātur ad fidem: cōuerſi
non auertantur: auerſi reuertantur . Poꝛro per ·
uerſi oꝛdinentur ad rectitudinem: ſubuerſi ad ve ·
ritatem reuocentur . Subuerſoꝛes inuictis ratio ·
nibus conuincantur: ut vel emendentur ipſi ſi fieri
poteſt: vel ſi non perdant autoꝛitatem facultatem
q3 alios ſubuertendi. Non oīno et ab hoc inſipien
tium genere peſſimo tibi diſſimulandum. Dico au
tem hereticos ſciſmaticoſq3: nā hij ſunt ſubuerſi
et ſubuerſoꝛes: canes ad ſciſſionē. vulpes ad frau
dem. Erunt inq eiuſmodi maxime tuo ſtudio aut
coꝛrigendi ne pereant: aut ne perimant coherceu ·
di Eſto. de iudeis excuſet te temp9 . Habent termi
num ſuum qui preueniri non poterit Plenitudinē
gentiū p̄reire opoꝛtet Sed de ipſis gentibus quid
reſpondes? Immo quid tua conſideratio reſpō ·
det tibi percunctanti ſic? Quid viſum eſt patrib9
ponere euangelio metam: verbum ſuſpendere fi ·
dei donec infidelitas durat? Qua ratione puta
mus ſubſiſtit velociter currens ſermo? Quis pri
mus inhibuit hunc ſalutarem curſum? Et illis
cauſa foꝛte quam neſcimus aut neceſſitas potuit
· obſtitiſſe? Nobis que diſſimulandi eſt ratio?
Qua fiducia . qua conſcientia chꝛiſtum vel non
offerimus eis qui non habent? Aut veritatem dei

in iniuſticia detinemus? Et quidem quandoq; per
ueniat gentium plenitudo neceſſe eſt. Expectam9
ſi in eas incidat fides? Cui credere caſu cōtigit?
Quomodo credent ſine predicante? Petrus ad
cornelium: philippus ad eunuchum miſſi ſunt Et
ſi exemplum recenti9 querimus: auguſtinus a be-
ato gregorio deſtinatus. formam fidei tradere an
glicis. Et de hijs tu ita tecum. Ego addo et de p
tinacia grecoꝝ. qui nobiſcū ſunt ⁊ nō ſunt: iūcti fi-
de. pace diuiſi: quamq̄ꝫ et in fide ipſa claudicaue-
runt a ſemitis rectis. Et item de hereſi que clam
pene vbiq; ſerpit apud aliquos ſeuit palam. Nam
paruulos eccleſie paſſim et publice deglutire feſti-
nat. Queris vbi ſit hoc? Veſtri qui terram auſtri
tam ſepe viſitant: ecce hij ſciunt et poſſunt dicere
tibi. Eunt et redeunt per medium illorum aut trāſ
eunt ſecus: ſed quid boni adhuc cum illis egerint
necdum audiuimus: et forſitan audiuiſſemus niſi
pre auro hiſpanie ſalus populi viluiſſet. Tuū eſt
et plage huic remedium prouidere Sed eſt inſipien
tia que ipſam quoq; iam propemodum ſtultam fe
cit ſapientiam fidei Quomodo et ipſam catholicā
pene totam hoc virus infecit? Nam dum et in ipſa
quiq; que noſtra ſunt querimus: fit vt inuicē inui-
dentes. inuicem prouocantes exerceamur ad o-
dia. animemur ad iniurias. armemur ad lites.
cauillemus ad dolos. feriemur ad detractiones.
prorūpam9 ad maledicta. opprimamur a fortiori

bus opprimamus infirmiores. Quā digne et lau
dabiliter occupatur meditatio cordis tui aduerſꝰ
tam peſtilens inſipientie genus. quod corpus ip-
ſum chriſti qđ eſt multitudo credentium occupaſ-
ſe conſideras. O ambitio ambientium crux quo-
modo omnes torquens omnibus places? Nil a-
cerbius cruciat: nil moleſtius inquietat, nil tamē
apud miſeros mortales celebrius negocijs eius.
An nō limina apoſtolorū plus iā ambitio ꝙ deuo-
tio terit? An non vocibus eius veſtrū tota die re
ſultat palatium? An non queſtibus eius tota le-
gum. canonum qꝫ diſciplina inſudat? An non ſpo
lijs eius omnis italica inhiat inexplebili auiditate
rapacitas? Quid ita tua ipſius ſpiritualia ſtudia
non ſaltem intercidit ſed abſcidit? Quotiens et
ſancta ac fecunda tua abortiri ocia fecit. inquietū
iquietans malū? Aliud eſt ꝙ ab oppreſſis appella
tur ad te. aliud autem ꝙ ambitio in eccleſia per
te regnare molitur Nec deeſſe illꝭ. nec huic aliq̄tenꝰ
aſſentire opꝫ Quā vero iniq̄ fouetᷓ iſta: ſpernūtᷓ illi
Vtriſqꝫ tū debitor es: illis vt erigas. iſtis vt re-
primas Et quā incidit de appellationibꝰ ꝓſequi a-
liquatenꝰ nō erit ab re Magno in hijs et pio opꝰ
intuitu eſt: ne quod magna fuit neceſſitate proui-
ſum male vtendo reddatur inutile. Mihi videtur
et in multā poſſe eos deuenire perniciē: ſi nō ſūmo
moderamīe actitētᷓ Appellatᷓ de toto mūdo ad te
id q̄dē ē in teſtimoniū ſingꝭaris ꝑmatꝰ tui Actu ſi

ſapis non primatu gaudebis: ſed fructu. Apoſtolo
dictū eſt In hoc nolite gaudere: ꝙ ſpūs ſubijciūtᷣ
nobis Appellatur ad te vt dixi: et vtinā tam fruc
tuoſe ꝙ neceſſarie Vtinā cū oppreſſus clamat ſen-
tiat oppreſſor: et non ſuperbiat impiꝰ vñ incendi-
tur pauper. Quid tam decorum vt ad inuocatioē
tui nōis oppreſſi effugiant: verſuti nō refugiāt?
Quid eregione tam peruerſum. tam recti alienū
vt letetur qui malū fecit: et qui tulit inaniter fatige
tur? Inhumaniſſime nō moueris erga hominem
cui illate iniurie cumulauere dolorem: et labor iti-
neris et damna expenſaꝝ Sed nihilominꝰ ignauiſ
ſime in illū non moueris: qui huic tot calamitatū
partim auctor partim extitit cauſa Euigila homo
dei cū hec contingūt Moueatur miſeratio. mouea
tur indignatio tua Alteram leſo: alterā ledenti de
bes. Conſoletur ille damnorū reſarcitu ſuorū: ſa
tiſfactione iniuriarū. ſiue calumniarū. Cū iſto ita
aga͛tur vt peniteat eū feciſſe qd̓ nō timuit facere: et
non de penis innocentis rideat. Arbitror idem de
bere pati illum qui ſine cauſa forte appellauit For
mulā hanc iuſticie prefigit tibi et diuine incōmuta-
bilis ratio equitatis. et ni fallor ipſa appellatio-
nū lex: vt illicite vſurpata appellaͦ nec ꝓſit appel
lanti. nec appellato obſit. Vt quid enī fruſtra fati
gatus ſit homo? Nō plenum iuſticie vt ſ ſe poti
us leſerit. qui voluit proximū. Appellaſſe inique
iniquū eſt: inique et impune iniquaꝝ appellatiōu̅

fomes. Iniqua autem omnis appellatio: ad quã
iuſticie inopia non coegit. Appellare non vt gra-
ues: ſed ſi graueris licet. Appellandũ a ſentẽcia.
Ante ſentẽciam improbe oĩno niſi ob manifeſtum
grauamẽ non preſumitur appellatio. Qui igitur
non grauatus appellat: liquet qꝛ aut grauare itẽ-
dit. aut tempꝰ redimere. Non eſt autẽ ſuffugium
appellatio: ſed refugiũ. Quãtos nouimꝰ appellaſſe
pulſatos: quo interĩ liceret. qđ nũq̃ licet? Non-
nullis eciam quoad vixerũt licuiſſe appellationum
ſuffragio nefaria ſcimꝰ: verbi gratia. inceſtũ adul-
teriũ: Quale eſt hoc turpitudini patrocinari: q̊d
vel maxime formidari a turpibus opꝛtebat? Quo-
uſq; murmur vniũſe terre aut diſſimulas: aut nõ
adũtis? Quouſq; dormitas q̊uſq; non euigilat
cõſideratio tua. ad tantã appellationũ cõfuſionẽ?
atq; abuſionẽ? Preter ius et fas. preter morem et
oꝛdinẽ fiunt. Non locus. non modꝰ. non tempꝰ nõ
cauſa diſcernitur aut perſona. Preſumũtur leuiť
paſſim: plerũq; et nequiter. Volẽtes malignari:
nõne hÿs potiſſimũ terreri ſolebant? Nunc terroꝛi
ipſi ex hÿs magis fiũt: atq; id bonis. Antidotũ ver
ſum ĩ venenũ: non mutatio dextre excelſi hoc Appel
lantur boni a malis vt nõ faciãt bona: et ſupſedẽt
a voce tonitrui tui formidantes. Deniq; appellãtur
epi. ne illicita audiãt matrimonia ſoluere vel ꝓhibẽ
Appllãtur ne rapinas. ne furta. ne ſacrilegia et q̃
eiuſmodi ſunt punire vllatenꝰ vľ cohibere p̃ſumãt

Apellantur ne indignas et infames perſonas a
ſacris officijs beneficijs ve repellere ſeu amouere
queant Quod tu inuenis remedium morbo huic:
ne quod repertum ad remedium fuit reperiatur ad
mortem? zelatus eſt dominus domū orationis
factam ſpeluncam latronū. Tu eius miniſter diſſi-
mulas miſerorū refugiū datum arma iniquitati?
Videas preripi paſſim partes oppreſſorū: et pre-
rumpere ad appellandum nō tam grauatos q̄ gra
uare volentes Quid hoc miſterij tuū eſt conſidera
re: non meum eſt commentari iſtud Et cur inquis
male appellati non veniunt oſtenſuri innocentiam
ſuam: maliciam cōuicturi? Dico quod dicere ad
hec ſolent Nolumꝰ vexari fruſtra In curia eſſe qui
procliuius faueant appellantibus: foueant appel
lationes Ceſſuris rome. domi cedere ſatius Fate-
or me non oīno decredere hijs Quem das mihi in
tam crebris appellationibus que hodie fiunt: qui
pro expenſis itineris t nūmū reſtituerit illi q̄ forte
appellarit? Mirum vero ſi ita omnes et appellan-
tes iuſti. et appellati rei veſtro examine inuenti
ſunt. Diligite inquit iuſticiam: qui iudicatis ter
ram: Parum eſt iuſticiam tenere: niſi et iuſticiā
diligas: Qui tenent tenent. qui diligunt zelātur:
Amator iuſticie inquirit iuſticiam et proſequitur
eam Porro omnem iniuſticiā perſequitur: Nichil
tibi et illis qui appellationes venationes putant:
Pudet elogij quod apud ethnicos iam vertitur in

parabolam duos nouimꝰ ceruos pingues Ut mi-
tius loquar. plus facetie ꝙ iuſticie hic Tu ſi amas
iuſticiam appellationes nō affectas . ſed ſuſtines.
Ueruntamen quid emolimenti affert eccleſijs dei
tua vnius hominis iuſticia : vbi ſententia ꝑualet
aliter affectorum ? At iſtud loci illius erit cū ſepe
rint verſari que circa te ſunt Nunc vero non te exiſ
times ocioſe vacare conſiderationi huic q̄ appella-
tiones ad legitimū ſi fieri poteſt reuoces vſum Et
ſi hinc mea queratur vel potius curetur ſentencia
dico appellacōes vt nō contemnēdas ſic nec vſur
pandas oīno Porro horū quid inſolentius cenſeā
haut facile dixerim : niſi ꝙ vſurpatio quandam
videtur inducere contemptus neccitatē : ac per hoc
forte acrius inſectanda que amplius nocet An nō
vere nocentior eſt mala in ſe . in partu peior ? Non-
nel ipſa eſt que ipm̄ ius q̊ʒ nature aut extenuat aut
exterminat ? Nam ſepe rebus etiam precioſiſſimis
precij gratiam nōmodo demit ſed adimit Quid ſa
cramentis acceptius ? Uſurpata tū ab indignis
indigne ve tractata : minime acceptantur Magis
habent damnationē : quia debitam venerationem
non habent Fateor grande et generale mūdo bo-
nū eſſe appellationes : id qȝ tam neceſſarium ꝙ ſo
lem ipſum mortalibus . Reuera quidam ſol iuſti-
cie eſt : prodens et redarguens opera tenebrarum
Proſus fouende et manu tenende : ſʒ q̄s extorſit
neceſſitas . nō calliditas adinuenit Uſurpatorie ſut

huiuſmodi oēs non ſubuenientes in neccitate: ſʒ opi
tulantes iniquitati Quid ni veniāt in cōtemptū?
Quāti vt tꝯib9 q̊ʒ deferrēt etiā de ꝓꝓo ceſſere iure
ne longo et caſſo itinere fatigarētur? Pꝛes tū ſua
amittere nō ferentes: appellationes min9 opoꝛtu
nas et celſa noīa impoꝛtuni9 contempſerūt. Dico
aliquid quod ad rem pertinet exēpli cauſa Quidā
ſibi publice deſponſarat vxoꝛē Adeſt dies celebꝛis
nuptiarum Parata omnia: inuitati mlti Et ecce
homo concupiſcens vxoꝛem ꝓximi ſui in vocem ap
pellationis inopinate pꝛoꝛupit: affirmās ſibi tra
ditā pꝛius. ſuā potius eſſe debere Stupet ſponſus
herent omnes. ſacerdos non audet pꝛogredi: fruſ
tratur omnis apparatus ille: deſcendit quiſqꝫ in
domum ſuam. ſuam cenam manducaturus: ſpō
ſa a menſa et thalamo ſponſi ſuſpenditur: quouſ
qꝫ roma reditum eſt. pariſius contigit hoc nobili
galliarum ciuitate: ſede regia. Rurſum in ciuita
te eadem. quidam ſibi deſponſata vxoꝛe diem con
ſtituit nuptiarum. Interim emergit calumnia: di
centibus quibuſdam non debere coniūgi Ad iudi
ciū eccleſie cauſa delata eſt. Sed non expectata ſen
tentia: appellatum eſt ſine cauſa ſine grauamine
ſolo fruſtratoꝛie dilatiōis intuitu At ille ſiue ꝑdere q̄
parauerat. ſiue dilecte tam diu fruſtrari cōſoꝛtio
nolens: nihilominus quod pꝛopoſuerat contem
pta ſiue diſſimulata appellatione peregit Quid il
lud quod in antiſiodꝛenſi eccleſia nuper a quodam

adoleſcente preſumptū eſt: Nempe defuncto ſuo
ſancto epō: volētibus clericis alium vt moris eſt
eligere ſibi. interuenit ille appellans et vetans ne
fieret. quouſqꝫ iſſet et rediſſet ab vrbe Cui tū appel
lationi nec ipſe detulit Nā cū ipſe videret ſe cōtem
ni tanqꝫ q̄ irrationabiliter appellaſſet accitis quos
potuit ſibi. tercia die poſt factā ab alijs electionem
fecit ſuā Cū itaqꝫ ex hijs et innumeris talib9 liq̄at
nō ex contemptu gigni vſurpationē. ſꝫ ex vſurpati
one contemptū: videris tu quid ſibi velit qꝫ zel9 ve
ſter pene aſſidue vendicat illū iſtā diſſimulat Vis
pfecti9 cohibere cōtemptū: Cura in ipſo vtero peſ
ſime matris prefocari germen neqꝫ: qd̄ ita fiet ſi v
ſurpatione digna aīaduerſione mulctetur. Tolle v
ſurpationem: et contemptus excuſationē nō habꝫ
Porro inexcuſabilitas auſum explodet Nō ſit pro
inde vſurpator: et cōtemptor null9 erit. aut ad mo
dum rarus Bene facis tu quod appellationū ne
gato ſuffragio. pimmo ſuffugio. multa remittis ne
gocia ad cognoſcentes: vel qui noſcere citius poſ
ſint Vbi enī certior ac facilior notio ibi deciſio tuti
or expeditiorqꝫ eſſe poteſt. Qīā plenum gracie qꝫ
multorum quoqꝫ per hoc et laboribus parcis et ſū
ptibus: At quibus ſic credas: id tibi omnimodis
attendendū: Poterā mlta de eodē vtiliter addere
hijs: ſꝫ memor ppoſiti mei. cōtent9 interī occaſio
nē dediſſe. ad alia trāſeo Et pmū qd̄ occurrit mi
nime trāſeūdū reor Pces: et ſingl'ariter Ad qd̄:

Eget tibi dico cōſideratioē Nunq̄d vt de ſubditis
creſcas ? Nequaq̄. ſed vt ipſi de te Principē te con
ſtituerūt : ſʒ ſibi nō tibi Alioqui q̊ pacto te reputas
ſupiorē hijs a q̀b9 bn̄ficiū mēdicas ? Audi dn̄m.
Qui ptātē hn̄t ſup eos bn̄fici vocātur Ad iſtud de
hijs q̄ foris ſūt Quid ad nos ? Tu id mendaciter
diceris ſi nō tā bn̄fic9 eſſe q̄ beneficiis preeſſe inten
das Parui deiectiq; animi eſt. de ſubditis nō pro-
fectū querere ſubditorū : ſʒ queſtū ꝓpriū In ſum-
moq; preſertim oīm nihil turpi9 Qm̄ pulchre mgr̄ gē
tiū. parentes filijs. non filios debere cenſuit the-
ſaurizare parētib9 Nō mediocris glīe vox illa idēti
dem ipſi9 : nō requiro datū ſʒ fcm̄ At iam trāſea
mus et hinc : nequis morā in hijs meā : auaricie in
te notā interpretetur Que q̄ longe a te ſit. libro ſu
periori teſtat9 ſum : ſciēs quāta et in quāta tua ne-
ceſſitate reſpuris Ad te proīn ſcripſerī iſta : nō ꝓp-
ter te Nēpe qd̄ tibi ſcribit᷑ : ſoli prodeſſe nō decet.
Hic loc9 auariciā carpit : a quo vicio īmunis ſatis
tua opio eſt : an et op9 tu videris Vidim9 tū vt ob-
lata a paupiorib9 taceā que tāgere nō acq̇eſcis.
germanicas detumuiſſe ſaccos : ſʒ precio nō maſſa
Argentū reputatū eſt fenū : ſummarij non leuati
ſarcinis : onuſti nihilomin9 repatriāt vl̄ īuiti No
ua res Qn̄ hacten9 aurū roma refudit ? Et nūc
romanorū conſilio id inchoatū non credim9 Duo
venerūt ābo locupletes et ambo rei : ſiq̄dem vnus
magūtin9. colonieſis alter : alteri grā gratis red-

dita eſt: alter idign9 credo cui grã redderetꝛ audi-
uit Cũ quali veſte intraſti: cũ tli egredieris O vo
cem magnificã: vocẽ pr̄ſ9 ap̄ice libertatis. Quid
min9 ab illa hec habuit pecũia tua tecũ ſit in pditi-
onẽ: niſi qd i illa plus zeli. in iſta pl9 modeſtie ſo-
nuit: Quid ille de tranſmarinis ptib9 pene a fini
bus terre. terra et mari currens pro epãtu ſuis et
alienis facultatib9 rurſ9 emẽdo: Jam ei emerat
prius Tulit multa ſꝫ retulit: non õnia tñ. Incidit
miſer in man9 alias: accipere q̃ dare potentiores
Bene feciſti tuas in vtroqꝫ ſeruans innoxias nec
imponere ſcꝫ ambicioſo ne ſupponere iniquo mam
mone acquieſcens Non ſic a paupere epiſcopo con
timuiſti: dans quod daret ne immunificus notare
tur. Accepit clam quod palam dedit. Hic de tuo
ſacculo: conſultum eſt verecundie viri. Hic quoqꝫ
curie morem gerens tuo: beneficio inuidiam decli
nauit eorũ qui diligunt munera. Non poteſt ab-
ſcondere et factum nouimus et perſonam. Audi-
re grauat. Et ego eo libentus predico: quo tu id
moleſtius audis. Si tibi ſic expedit: et mihi ſic
Tam non oportet chriſti gloriam me ſilere: q̃ nec
te querere tuam. Et ſi pergis murmurare adhuc
reſpondebitur tibi ex euangelio. Quanto eis pre-
cipiebat: tantomagis plus predicabant dicentes
Bene oĩa fecit Audi aliud ſi tñ aliud. Ad idẽ enĩ
fortaſſis ptinere q̃s dicat Tua cõſideratio viderit
hoc Mihi videtur non lõge a vero diſſentire qui id

forte inter auaricie ſpēs locandū putauerit. Ego
vo illius aut ſpēm eſſe ā ſpēm hr̄e nō negaueri Sa
ne itereſt tue ꝑſcōis. et malas res. et malas ꝑiter
ſpēs deuitare In altero conſcie: in altero fame cō-
ſulis Puta tibi non licere et ſi alias fortaſſe liceat
q̄cquid fuerit male coloratū Deniq; interroga ma-
iores tuos: et dicent tibi. ab oī ſpecie mala abſtine
te vos Sane miniſter dn̄i dn̄z imitetur: qz ipſe ait.
Qui mihi miniſtrat me ſeq̄tur Et hēs de illo Dn̄s
regnauit decorē induit. induit dn̄s fortitudinē Tu
q̊z eſto fortis in fide. decor⁹ in gr̄a et ꝓbaſti te imi
tatorem dei Fortitudo tua. fiducia fidelis conſcie:
decor tu⁹ ſplendor bone opinionis Ita q̄ſo indue-
re fortitudinem: eteni gaudiū dn̄i fortitudo tua.
Porro ſpecie tua et pulchritudine tua: nihilomin⁹
tanq̄ꝑ propria ſilitudine delectatur Induere veſti-
mentis glorie tue: veſtire duplicibus quib⁹ dome-
ſticos ſuos. fortis illa mulier īduere conſueuit Nō
ſit in conſciencia nutans infirmitas modice fidei:
non ſit in fama neuus male ſpei: et veſtiris duplici
bus. Et gaudebit ſponſus ſuper ſponſam animā
tuam: et gaudebit ſuper te deus tuus. Miraris
quorſum hec. ignarus vſq; adhuc quid dicere veli.
Non te tollo diutius. Murmur loquor et querimo
niam eccleſiarum. Truncari ſe clamitant ac de
membrari. Vel nulle vel pauce admodum ſunt:
que plagam iſtam aut non doleant. aut non time
ant: Queris quā: Subtrahūtur abbates epis.

epiſcopi archiepiſcopis . archiepi̅ pri̅archis ſiue ꝓ
matibus . Bona ne ſpecies hec? Mirū ſi excuſa-
ri q̄at ł op⁹ Sic factitādo ꝓbatis vos hr̄e plenitu
dinem ptātis: ſed iuſticie forte nō ita Facitis hoc
q2 poteſtis: ſed vtrū et debeatis queſtio ē . Honoꝝ
ac dignitatū gd⁹ . et ordinis quibuſq3 ſuos ſerua-
re poſiti eſtis . nō inuidere: vt q̄dā vrōꝝ ait Cui hōr̄e
hōrem Spūalis hō ille q̄ omnia dīiudicat vt ipſe a
nemīe iudicet̃: dne op⁹ ſuū terna q̄dā conſiderati-
ne p̄ueniet Primū quidē an liceat: deīn an deceat
poſtremo an et expediat Nā et ſi conſtet in xp̄iana
vtiq3 phīa nō decere niſi qd̄ licet: et nō expedire niſi
quod decet et licet: non continuo tamen omne qd̄
licet . decere aut expedire conſequens erit. Age ap
temus ſi poſſumus tria hec operi huic. At quomo
do non indecens tibi voluntate pro lege vti? Et q2
non eſt ad quem appelleris . poteſtatē exercere . neg
ligere rationem? Tu ne maior domino tuo qui ait
non veni facere voluntatem meā? Quāq3 non mi
nus deiecti q̄ elati animi eſt: veluti rationis exptē
non pro ratione ſed pro libitu agere: nec iudicio a
gi ſed appetitu . Quid tam beſtiale? Et ſi indig-
num cui vis vtēti ratione viuere vt pecus: quis in
te rectore omniū tantā contumeliam nature . hono
ris iniuriā ferat? Sic degenerādo qd̄ abſit: gnale
ob ꝓbriū feciſti ꝓpriū tibi Hō cū in hōre eſſet nō in
tellexit cōpat⁹ ē iumētis inſipiētib⁹ ⁊ ſilis fcō ē ill'
Quid itē tā indignū tibi . q̄ vt totū tenēs non ſis

contentus toto: niſi minutias quaſdam atq; exi-
guas portiones ipſi9 tibi credite vniuerſitatis tan
quam non ſint tue ſatagis neſcio quō ad huc facē
tuas? Vbi etiam meminiſſe te volo ꝑabole nathan
de hoīe qui centū oues habens . vnā que erat pau-
peris concupiuit . Huc q̊q; veniat factū ymmo faci
nus regis achab: qui rerum ſummam poſſidebat
et vnam vineam affectauit. Auertat deus a te qđ
ille audiuit: occidiſti et poſſediſti. Nolo autē pretē-
das mihi fructum emancipationis ipſius . nullus
eſt enī: niſi ꝙ inde epiſcopi inſolentiores. monachi
etiam diſſolutiores fiūt Quid ꝙ et pauperiores?
Inſpice diligēti9 taliū vbiq; libertoꝝ et facultates
et vitas. ſi nō pudenda admodū ꝛ tenuitas in hiis
et in illis ſecularitas inuenitur Matris noxie liber-
tatis: gemina ſoboles hec Quid ni peccet licēti9 va
gū et male liberꝝ vulg9: cū nō ſit q arguat? Quid
ni licenti9 q̊q; ſpolietur at deꝑdetur inermis religio
cū non ſit qui defendat? Quo enim refugium illi?
Nunquid ad epiſcopos dolētes iiuriā? Ridentib9
profecto. aſpiciūt oculis: ſiue qui faciūt mala: ſi-
ue qui patiūtur Que demum vtilitas in ſanguine
iſto? Vereor ne illa quam in propheta cōminat9
eſt deus . ille inquiens in iniquitate ſua morietur:
ſanguinem autem eius de manu tua requiram Si
enim et extollitur qui ſubtrahitur . et cui ſubtrahi
tur vritur: qui ſubtrahit quomodo īnocens eſt?
Parū eſt . inuoluim9 ignē Audi apti9 Si is q mur-

mutat ſcd̄m animā mortuus eſt. qui inſtigat quō
viuit? Quomodo vero non reus mortis amborū
et ſue pariter: qui gladiū dedit vn̄ ambo moreren
tur? Hoc eſt qd̓ dixeram. occidiſti et poſſediſti Ad-
de q̄ qui audiūt ſcandalizātur. indignātur. detra-
hūt et blaſphemāt hoc eſt vulnerātur ad mortem.
Nō eſt bona arbor faciēs fcō tales: inſolentias.
diſſolutiones. dilapidationes. ſimultates. ſcan
dala odia: quodqꝫ magis dolendū inter eccl̄ias
graues inimicias. perpeteſqꝫ diſcordias Vides q̄
verꝰ ſit ſermo ille. oīa mihi licent: ſed non oīa expe
diunt Quid ſi forte nec non licet? Ignoſce michi
nō facile adducor licitū conſentire. qd̓ tot illicita p̱
turit. Tu ne deniqꝫ tibi licitū cenſeas. ſuis eccl̄ias
mutilare membris: confundere ordinē: perturbare
terminos q̊s poſuerūt pr̄es tui? Si iuſticie eſt ius
cuiqꝫ ſeruare ſuū: auferre cuiq̄ ſua. iuſto quō po-
terit conuenire? Erras ſi vt ſummā ita et ſolam in
ſtitutā a deo veſtrā apoſtolicā ptātem exiſtimas.
Si hoc ſentis: diſſentis ab eo qui ait Non eſt po-
teſtas niſi a deo Proinde qd̓ ſequitur. qui poteſta
ti reſiſtit dei ordinatioi reſiſtit: et ſi principaliter p̄
te facit. non tamē ſingulariter. Deniqꝫ idem apt.
Oīs aīa ptātibꝰ ſublimioribꝰ ſubdita ſit Non ait
ſublimiori tanq̄ in vno: ſed ſublimioribus tanq̄
in multis Non tua ergo ſola poteſtas a dn̄o: ſunt
et mediocres. ſunt et inferiores Et quō q̊s deꝰ cō
iunxit nō ſūt ſeparādi: ſic nec q̊s ſubiūxit cōparādi Non

ſtrum facis . ſi manui ſubmouēs digitum facis pen
dere de capite ſuperiorem manu . brachio collate-
ralem . Tale eſt ſi in xpī corpore membra aliter lo-
cas : q̄ diſpoſuit ipſe . Niſi tu putas aliū eſſe qui
poſuit in eccīa quoſdā quidē apłos . quoſdā āt ꝓ-
phetas . alios vero euangeliſtas . alios doctores
et paſtores ad conſummationē ſcōꝝ in opꝰ miniſte
rij . in edificationē corporis chriſti: Atꝫ hoc corpus
quod tibi ipſe paulus ſuo vero apłico figurās elo-
quio . et capiti cōuenientiſſime aptās . totū ex eo cō
pactū ꝓhibet et cōnexum ꝑ oēm iuncturā ſubminiſ
trationis . ſcdꝫ operationē in menſurā vnius cuiuſqꝫ
menbri augmentū corporis faciens . in edificatio-
nem ſui in caritate Non vilem reputes formā hanc
qꝛ in terris ē : exemplar habet e celo Neqꝫ enī filiꝰ
p̄t facere quicq̄ niſi q̄ viderit prēm faciētem : pre-
ſertim cū ei ſub moyſi noīe dcm̄ ſit . vide vt omnia
facias ſecundū exemplar qđ tibi in mōte mōſtratū
eſt Viderat hoc qui dicebat Vidi ciuitatē ſcām ihe
ruſalem nouā deſcendentem de celo . a deo paratā
Ego ei ꝓpter ſiłitudinē dcm̄ reor : q̄ ſicut illic che
rubin et ſeraphin atꝫ ceteri quiqꝫ vſqꝫ ad archāge
los et āgelos ordinantur ſub vno capite deo : ita
hic q̊ꝫ ſub vno ſūmo pōtifice . primates ł patriarche
archiepi . epi pbri vł abbates . et reliqui in hūc mo
dū Nō eſt ꝑuipendendū q̄ et deū hꝫ auctorē : ⁊ de ce
lo ducit originē Quod ſi dicat epūs . nolo eſſe ſub
archiepō : aut abbas nolo obedire epō : hoc de celo

non ē Niſi tu forte angeloꝝ quempiā dicentem au-
diſti nolo ſub archangelis eſſe: aut ex alio q̊libet in
feriorū ordinū aliquem non ferentem ſubeſſe cuiq̄
niſi deo. Quid inquis? Prohibes diſpenſare?
Nō. ſed diſſipare Non ſum tam rudis vt ignorem
vos diſpenſatores poſitos: ſed in edificationem.
nō in deſtructionem Deniqꝫ queritur inter diſpen-
ſatores: vt fidelis quis inueniatur: Ubi neccitas
vrget: excuſabilis diſpenſatio eſt Ubi vtilitas pro
uocat: diſpēſatio laudabilis eſt Utilitas dico cōis
non propria Nam cum nihil horū eſt: nō plane fide
lis diſpenſatio. ſed crudelis diſſipatio eſt Nōnulla
tamen monaſteria ſita in diuerſis epiſcopatibus
q̄ ſpecialiꝰ pertinuerit ab ipſa ſui fundatiōe ad ſe-
dem apoſtolicam pro volūtate fundatorū quis ne-
ſciat? Sed aliud eſt quod largitur deuotio: aliud
quod molitur ambitio impatiens ſubiectionis Et
hec ſint dicta de hijs. Supereſt vt gn̄aliter
ſup̄ vniuerſum eccleſie ſtatū intendat conſideratio
tua: ſi plebes clericis. ſi clerici ſacerdotibꝰ. ſi ſa-
cerdotes deo in ea qua oportet humilitate ſubiecti
ſit ſi in monaſterijs et religioſis locis ſeruetur or-
do vigilet diſciplina. ſi ſup̄ praua opera et dogma
ta cenſura eccleſiaſtica vigeat: ſi floreāt vinee hone
ſtate et ſcimoia ſacerdotū: ſi flores fructꝰ p̄turiāt
obedientia fideliū populoꝝ: ſi demū veſtra ipſorū
apl'ica mandata et īſtituta ea qua dignū eſt ſollici

tudine obſeruētur: ne quid in agro domini tui aut neglectu incultum. aut fraude ſubreptū inueiatur. Poſſe inueniri ne dubites Mihi in promptu eſt vt multa et īnumera pretermittā que paſſim neglecta iacent: nōnulla etiam ex hijs q̄ plantauit dextera tua cōuulſa mōſtrare Nonne os tuū in remenſi cō cilio ſubiecta capitula promulgauit? Quis ea te net? Quis tenuit? Falleris ſi teneri putas Si nō putas ipſe peccaſti: aut ſtatuens que nō tenerētur aut q̄ nō tenētur diſſimulas Precipimus apſti vt tam epiſcopi q̄ clerici neq̄ in ſuperfluitate ſeu iho neſta varietate colorū: aut fiſſura veſtiū. neq̄ i ton ſura intuentiū quorū forma et exemplum eſſe de bent. offendant aſpectum: ſed potius ita in ſuis actibus errat ꝫ condemnent. et amorem innocētie conuerſatione demonſtrent. ſicut dignitas exigit clericorum ordinis: q̄ ſi moniti ab epiſcopis ſuis infra xl. dies nō obtemperauerint: eccleſiaſticis be neficijs eorundem pontificū auctoritate priuentur Epiſcopi vero ſi prefixam penā irrogare neglexe rint: quia inferiorū culpe ad nullos magis referē de ſunt q̄ ad deſides negligenteſq̄ rectores: tam diu ab officio pontificali abſtineant donec penā a nobis conſtitutā clericis ſibi ſubiectis imponāt Il lud etiam duximus adnectendum vt nullus in ar chidiaconum vel decanum niſi dyaconus ꝟ preſb iter ordinetur Archidiaconi vero decani et p̄poſiti

qui infra ordines prenoīatos ſunt. ſi inobediētes
ordinari contempſerint honore ſuſcepto priuentur
Prohibemus ne adoleſcentib9 vł infra ſacros or-
dines conſtitutis. ſ3 q̄ prudentia et vite merito cla
reſcunt. p̄dicti concedātur hōres Verba tua hec. tu
ſanxiſti Quid effectui mancipatū? Adhuc adole-
ſcentes. adhuc qui infra ordines ſūt. in eccia ꝓmo
uentur Quod ad primū capitulū ꝑtinet: luxus ve-
ſtiū interdictus ē ſed non reſtrict9 Pena dictata.
ſed minime ſecuta eſt Iam quart9 ānus eſt ex quo
datū mandatū audiuim9 et neminē adhuc clerico
rū priuatū beneficio. neminem epōꝝ ſuſpenſum ab
officio luximus At luctu amariſſimo dignū qđ ſe-
cutū eſt Quid hoc? Impunitas incurie ſoboles:
inſolentie mater. radix impudentie. tranſgreſſionū
nutrix Et beatus ſi omni ſatagas cura. oīm ma-
lorū primā parentem cauere incuriā: Sed in hoc
tu operā dabis. Et nūc leua oculos tuos et vide
ſi nō eque vt p9 pellicula diſcolor ſacrū ordinē de-
coloret: ſi non eque vt prius fiſſura enormis pene
inguina denudet Solēt dicere nū de veſtib9 cura ē
deo: et nō magis de morib9? At forma h̄ veſtiū:
deformitatis mentium et morū indicium eſt Quid
ſibi vult q̄ clerici aliud eſſe. et aliud videre vo-
lunt? Idquidem minus caſtum. minuſq3 ſincerū
Nempe habitu milites: queſtu clericos: actu neu-
trum exhibent. Nam neq3 pugnant vt milites: ne-

q; vt clerici euangelizant Cuius ordinis ſunt ? Cū
vtriuſq; eſſe cupiunt vtrumq; deſerunt: vtrumq;
confundūt Vnuſquiſq; inquit in ſuo ordine reſur-
get Iſti in quo ? In qui ſine ordīe peccauerūt: ſine
ordine peribunt ? Aut ſi ſumme ſapiens deꝰ : ve-
raciter creditur a ſummo vſq; ad deorſum nihil in
ordinatū relinqꝰs : vereor iſtos nō alibi ordinādos
ꝙ vbi nullus ordo. ſed ſempiternus horrór inhītat
O miſerandam ſponſam talibꝰ creditā paranim-
phis: qui aſſig̃ta cultui eius ꝓprio retinere queſtui
non verentur Non amici profecto ſponſi ſed emuli
ſunt Et de hijs ſatis que ſub te ſunt. ꝛ ſi nō ad ma
terie copiam. que eſt multa nimis: certe ad id qđ ꝓ
poſui ego . Videnda iam que circa te ſunt : ſed ad
ea oſtiū nobis liber quartus aperiet .

Explicit liber tercius beati bernardi abbatis
de conſideratione. Incipit liber 4ꝰ

SI mihi plenis innotuiſſet amantiſſi-
me eugeni illa priora qualiter accepta
ueris : ſecundū hoc vel fidentiꝰ in reli
quū proceſſiſſem vel cautius : aut cer
te ſubſtitiſſem omnino Nūc vero quia ob locorum
diſtantiā id minime datur: nō mireris ſi prodit exi
lior ſermo anceps. et verecūde fateor ad mediū ve
niēs Primis itaq; conſiderationis ꝑtibꝰ libris p̄ori

bus pertractatis: in manibus eſt de hijs addere
que circa te ſunt Et ipſa quidem ſub te ſʒ quo ꝓpi-
ora eo importuniora tibi Nempe coram poſita in
curiā non admittūt: non diſſimulationē. non obli
uionē Vehementi⁹ vrgent: turbulenti⁹ irruūt: ve-
rendū ne obruāt Circa eiuſmodi ꝙ̄ ſobria et inten
ta conſideratione opus ſit: ꝓprio te experimēto edo-
ctū ſatis nō ambigo Alioquin ſi nō cauta oportu
naqʒ interueniat conſideratio: occupatio continua
bitur. et vexatiōis nō erit mod⁹ ⁊ ſollicitudīs nō e
rit finis Nō tēp⁹ vacuū: nō liberū cor: plus laboris
et min⁹ vtilitatis Dico āt inſtantia tua illa cotidi
ana: ab vrbe. a curia. a domeſtica ſpāliter eccleſia
tua Hec inquā circa te ſūt: cler⁹ ⁊ ppl'⁹ tu⁹ cui ſpāli
ter epiſcoparis: ac ꝑ hoc ſpecialr cure teneris debi
tor Hij q̊ʒ qui tibi quotidie aſſiſtunt. ſeniores popu
li. orbis iudices: ⁊ q̄ item de domo et mēſa tua ſūt
capellani. cubicularij. miniſtri q̊ʒ diuerſis deputati
officijs in obſequium tui. Hij te familiarius viſi-
tant: frequentius pulſant: moleſtius qʒ ſollicitāt
Hij ſunt qui non verentur ſuſcitare dilectam: et
anteꝙ̄ velit. Et primo quidem clerum illum ordi-
natiſſimum eſſe decet: ex quo p̄cipue in omnem ec-
cleſiam cleri forma ꝓceſſit Deinde omne quod ꝓpe
ram agitur te preſente: id tibi turpius. Intereſt
glorie ſanctitatis tue. vt quos pre oculis habes.
ita ordīati. ita ſint īformati ꝙ̄tin⁹ toti⁹ hoēſtatis

et ordinis . ipſi ſpeculū ipſi ſint forma Iniciantur
pre ceteris opꝫ expediti ad officia. ydonei ad ſacra
menta: ad plebes erudiendas ſolliciti: circumſpecti
ad ſemet cuſtodiendos in omni caſtitate . Quid de
populo loquar? Populus romanus eſt. Nec breui
us potui nec expreſſius tamen aperire de tuis per ·
rochianis quod ſentio . Quid tam notū ſeculis ꝙ̄
proteruia et faſtus romanoꝝ? Gens inſueta paci
tumultui aſſueta. Gens immitis et intractabilis
vſqꝫ adhuc: ſubdi neſcia. niſi cū nō valet reſiſtere .
En plaga Tibi incumbit cura hec: diſſimulare non
licet : Rides me forſitan. fore incurabilem ꝑſuaſꝰ
Noli diffidere: curā exigeris nō curationē : Deniqꝫ
audiſti. curā illiꝰ habe: et nō cura ł ſana illū Verū
dixit quidam Non eſt in medico ſemꝑ releuetur vt
eger At meliꝰ de tuis propono tibi Paulꝰ loquitur
plꝰ oībꝰ laboraui . Non ait plꝰ omnibꝰ ꝓfui . aut
plus omnibꝰ fructificaui: verbum inſolens religio·
ſiſſime vitans . Alias autem nouerat homo quem
docuit deus . quia vnuſquiſqꝫ ſecundum ſuū labo·
rem accipiet : non ſecundū prouentū Et ob hoc in
laboribꝰ potiꝰ ꝙ̄ in profectibꝰ gloriandū putauit
ſicut habes ipſm̄ alibi quoqꝫ dicentem. in laboribus
plurimis Ita queſo fac tu quod tuū eſt : nā deus
quod ſuū eſt ſatis abſqꝫ tua ſollicitudine et anxie ·
tate curabit . Planta : riga . fer curam : et tuas
explicuiſti partes . Dane incrementū vbi voluerit

dabit deus: non tu. Ubi forte noluerit: tibi depe-
rit nihil. dicente ſcriptura. Reddet deus mercedē
laborū ſanctoꝝ ſuorū Securus labor: quem nullꝰ
vꝫ euacuare defcūs Et hec dixerim abſqꝫ preiudi-
tio diuine potentie et bonitatis Scio induratū cor
populi huiꝰ. ſed potēs eſt deꝰ de lapidibꝰ iſtis ſuſ
citare filios abrahe Quis ſcit ſi reuertatur et igno
ſcat: conuertat et ſanet eos? Sed nō eſt ꝓpoſiti
mihi dictare deo quid facere debeat: tibi vtinā po-
ſſim q̄ oportet et prout oportet ſuadere. At locus
dubius. et ſcrupuloſa incidit diſputatio Nam vbi
adordiar dicere quod ſentio: video ſatis quid immi-
net Clamabitur inſuetū: nam iuſtū negari nō po-
terit Ego vero ne inſuetū q̄dem aſſenſerim Nempe
aſſuetū fuiſſe ſcio: ac per hoc in diſſuetū potuiſſe ve
nire. ſed nō redire in inſuetū An vero aſſuetū quis
neget. qd̄ conſtat nōmodo aliqū tēm. ſꝫ aliquādiu
factitatū? Quid illud ſit dicā: et nō proderit Cur?
Quia non placebit ſatrapis: plꝰ maieſtati q̄ ve-
ritati fauentibus. Fuerūt ante te q̄ ſe totos ouibꝰ
paſcendis exponerent. paſtoris opere et nomine
gloriantes. nil ſibi reputantes indignum niſi
quod ſaluti ouium obuiare putarent. Non queren
tes que ſua ſunt ſed impendentes: Impendere cu-
ram: impendere ſubſtantiam: impendere et ſeip-
ſos: Unde vnus illorum. Et ego ait ſuperim-
pendar pro animabus veſtris. Et tanquam

dicerent. non venimus miniſtrari ſed miniſtrare:
ponebant quotiens oportuiſſent ſine ſumptu euan
geliū Vnus erat de ſubditis queſtus . vna pompa
vna qꝫ voluptas: ſi quo modo eos poſſent parare
domino plebem ꝑfcām Id oīmodis ſatagebāt eti
am in multa tribulatione cordis et corporis : in la-
bore et erumna. in fame et ſiti. in frigore et nudita
te Vbi nūc queſo conſuetudo hec? Subijt diſſicilis
valde. Lōge in aliud mutata ſūt ſtudia: et vtinā nō
in peius. Cura tū et anxietas et emulatio ⁊ ſollici-
tudo: fateor perſeuerāt Trāſlata hec: nō immuta-
ta Teſtimoniū vobis perhibeo ꝙ nec ſubſtātie ꝑ-
citis: non magis ꝙ̄ ante. diuerſa āt locatio diſſimi-
tudinē facit Magna abuſio: pauci ad os legiſlato
ris: ad man9 oēs reſpiciūt Non immerito tū. oē
papale negotiū ille agunt. Quē dabis mihi de to-
ta maxima vrbe qui te in papā receperint: precio.
ſeu ſpe precij non interueniēte? Et tunc potiſſimū
volūt dn̄ari: cū profeſſi fuerint ſeruitutē Fideles ſe
ſpondent vt oportunius fidentibus noceant Ex hoc
nō erit conſiliū tibi a quo ſe arcendos putēt: nō ſe-
cretū quo ſe nō ingerant. Si ſtante pro forib9 q̊q̄
illorū. moram vel modicā fecerit hoſtiarius: ego
tunc pro illo eſſe nolo Et nunc experire paucis: no
uerim ne et ego ꝛ aliquatenus mores gentis Ante
omnia ſapientes ſunt vt faciant malum: bonum
autem facere neſciunt: Hij inuiſi terre. et celo: vtri

ꝙ iniecere manꝰ: impij in deum. temerarij in ſc̄a:
ſedicioſi in inuicem: emuli in vicinos . inhumani
in extraneos . Quos neminē amantes: amat ne-
mo. Et cum timeri affectent ab omnibus: omnes
timeant neceſſe eſt Hij ſunt qui ſubeſſe non ſuſtinēt
preeſſe nō norunt: ſuꝑioribꝰ infideles . inferioribꝰ
importabiles . Hij inuerecundi ad petendum . ad
negandum frontoſi Hij importuni vt accipiant: in-
quieti donec accipiant: ingrati vbi acceperint. Do
cuerunt linguam ſuam grandia loqui: cum operen
tur exigua . largiſſimi promiſſores: et parciſſimi
exhibitores . Blandiſſimi adulatores: et morda-
ciſſimi detractores Simpliciſſimi diſſimulatores
et maligniſſimi proditores: Excurrimus vſq; huc
plenius te atq; expreſſius ammonendū putantes
horum que circa te ſunt in hac parte . Jam ad or-
dinem recurramus . Quale eſt ꝙ de ſpolijs
eccleſiarū emuntur. qui dicūt tibi euge euge? Pau
perū vita in plateis diuitū ſeminatur Argentum
micat in luto: accurritur vndiq;. tollit illud nō pau
perior ſed fortior. aut q̄ forte citius precucurrit. A
te tamen mos iſte . vel potius mors iſta non cepit
in te vtinam deſinat . Sed reliqua proſequamur .
Inter hec tu paſtor procedis deauratus . tam mul
ta circundatus varietate: oues quid capiunt? Si
auderē dicere. demonū magis q̄ ouiū paſcua hec .
Sꝫ ſic factitabat petrꝰ: ſic ludebat paulꝰ? Vides

omnem eccleſiaſticum zelum feruere: ſola pro digni
te tuenda? Honori totū datur ſcītati nihil aut par
Si cauſa req̄rente paulo ſubmiſſi9 agere. ac ſocia
li9 te habere temptaueris: abſit inquiūt. nō decz.
tempori nō congruit: maieſtati nō cōuenit quā ge
ris perſonā attendito De bn̄placito dei vltia men
tio eſt: pro iactura ſalutis nulla cūctatio: niſi quod
ſublime eſt hoc ſalutare dicam9: et quod gloriā re
dolet id iuſtū. Ita omne humile probro ducitur in
ter palatinos: vt facilius qui eſſe q̄ qui apparere
humilis velit inuenias: Timor dn̄i ſimplicitas re
putatur: ne dicam fatuitas Virum circunſpectū:
et amicū proprie conſcie: calumniantur ypocritam.
Porro amatorē quietis. et ſibi interdū vacātem
inutilem dicūt Quid ergo tu? Euigilas ne adhuc
ad iſtos qui circumdederūt te laq̄s mortis? Que
ſo te ſuſtine pauliſper et ſupporta me ymmo da ve
niā. non tam temere q̄ timide hec loquenti Emu
lor te emulatiōe bona. et vtinā q̄ vehemēti tā vtili
Scio vbi hītas: icreduli et ſubuerſores ſūt tecū Lu
pi nō oues ſunt: taliū tū tu paſtor Vtilis cōſidera
tio q̄ forte iueniris: quō ſi fieri pt conuertas eos:
ne ipſi ſubuertant te Quid diffidim9 poſſe reuerti
in oues: e q̄b9 verti in lupos potuerūt? Hic hic nō
parco tibi. vt parcat de9: Paſtorē te populo huic
certe aut nega aut exhibe Non negabis: ne cui9 ſe
dem tenēs te neget heredem Petr9 hic ē q̄ neſcit:

proceſſiſſe aliqñ vel gēmis ornat⁹ vel ſericis : non
tect⁹ auro: nō vect⁹ equo albo: nec ſtipatus milite
nec circū ſtrepētibus ſept⁹ miſtris . Abſqꝫ hijs tñ
credidit ſatis poſſe impleri ſalutare mandatū: ſi a
mas me. paſce oues meas In hijs ſucceſſiſti non
petro: ſꝫ conſtātino Conſulo tolerāda pro tpe: non
affectanda pro debito. Ad ea te poti⁹ incito q̄ꝝ te
ſcio debitorē Et ſi purpuratus. et ſi deaurat⁹ ince
das : nō eſt tñ quod horreas operā curā ve paſto
ralem. paſtoris heres Nō eſt ꝙ erubeſcas euange
liū Nāqꝫ ſi volens euangeliſes : inter apoſtolos
q̄dem etiā gloria eſt tibi Euangeliſare paſcere eſt:
opus fac euāgeliſte. et paſtoris op⁹ impleſti Dra
cones inquis me mones paſcere et ſcorpioēs non
oues . propter hoc inq̄ꝫ magis aggredere eos : ſed
v̄bo nō ferro Quid tu denuo vſurpare gladiū tem
ptes: quē ſemel iuſſus es reponere i vaginā : Quē
tū q̄ tuū negat: nō ſatis mihi videtur attēdere ver
bū domini dicentis ſic Conuerte gladiū tuum i va
ginam : Tuus ergo et ipſe forſitan tuo nutu. et nō
tua manu euaginandus . Alioquin ſi non vllo mo
do ad te pertineret et is . dicētib⁹ apoſtolis . ecce
duo gladij hic: non reſpondiſſet domin⁹ . ſatis eſt
ſed nimis eſt Vterqꝫ ergo eccleſie et ſpiritalis ſcili
cet gladius et materialis : ſed is quidem pro ec
cleſia: ille vero et ab eccleſia exerendus . Ille ſa
cerdotis . is militis manu : ſed ſane ad nutum

ſacerdotis. et iuſſum imperatoris Et de hoc alias
Nūc vo arripe illū qui tibi ad feriendū creditus ē:
et vulnera ad ſalutem ſi nō oēs. ſi non vt multos
certe quos poſſis Non ſum inquis melior ꝗ̄ pres
mei Quem illorū domus exaſperans nō dico au-
diuit: ſed non irriſit? Ideo tu inſiſte magis ſi for
te audiant et quieſcāt Inſiſte et reſiſtentibꝰ Dicen
do hec: forte nimius dicar Num nrā illa vox. inſta
oportune importune? Hūc ſi audes nimiū appella
to. prophete precipitur. clama ne ceſſes. Ad quos
niſi ad ſceleratos et peccatores? Annūcia inquit
populo meo ſcelera eoꝝ: et domui iacob pccā eoꝝ
Prudenter aduerte. ⁊ ſceleratos ꝓhiberi. et ppłm
dñi Puta idem de hijs: et ſi ſcelerati et ſi īiqui. vide
ne audias. quod vni ex hijs minimis meis nō feci-
ſti. nec mihi feciſti Fateor ppłm iſtū extitiſſe vſq;
adhuc dura fronte et indomito corde: ſ; vtꝝ ne etiā
idomabili. neſcio vū liq̄do ſcire poſſis: Poteſt fore
qđ necdū fuit. Si diffidis tu: ſed apud deū nō erit
ipoſſibile oē verbū. Si dura frōte ſūt: durato et tu
econtra tuā Nil tam durū quod duriori nō cedat.
Dñs ad ꝓphā; Dedi frontē tuā duriorē frontibꝰ
eorū Vnū eſt qđ te abſoluit: ſi egiſti cū populo il-
lo vt poſſis dicere ppłe meus q̄d tibi debui facere ⁊
nō feci? Si ſic feciſti et nō ꝓfeciſti: ē demū qđ fa-
cias et qđ dicas Exi de hur chaldeoꝝ: et dicito q̄
opꝫ me ⁊ alijs ciuitatibꝰ euāgelizaē Puto ꝙ nec pei-

tebit exilij: orbe pro vrbe cõmutato. ¶ Venia-
mus iam ad collaterales et coadiutores tuos.
Hij ceduli tibi. Hij intimi ſunt. Quamobrem ſi
boni ſunt. tibi potiſſimũ ſunt ſi mali eque pl9 tibi
Ne te dixeris ſanũ dolentem latera: hoc eſt ne te
dixeris bonũ. malis innitentem Aut ſi bonus ſis
bonitas tui ſoli9. ꝙ̄ fructũ afferre p̄t? Sicut in ſu-
periori libro dixiſſe me memĩ Quid inq̈ emolimẽti
affert ecc̃is dei tua vni9 hoĩs iuſticia: vbi ſentencia
p̄ualet aliter affectõꝝ? Sed nec tuta tibi boĩtas tua
obſeſſa malis: nõ magis ꝙ̈ ſanitas vicino ſerpen-
te Non eſt q̊ te ſubducas malo inteſtino Et exegio
ne bonũ domeſticũ eo amplius quo ſepi9 iuuat Sꝫ
ſepe leuẽt ſiue grauent: cui recti9 imputandũ ꝙ̈ ti-
bi. qui tales aut elegiſti aut admiſiſti? Non de oĩ-
bus dico: nam ſũt q̊s nõ elegiſti. ſꝫ ipſi te At ptã
tem non hñt: niſi quã tu eis aut tribueris. aut pmi
ſeris. Ad idẽ ergo reuertimur Tibi imputa q̄cq̃d
patieris ab eo qui ſine te poteſt facere nihil Hijs ex
pletis: de cetero nõ inconſiderate vt vides eligẽdi
quiqꝫ ſeu colligendi ſunt in op9 miniſterij huius.
Tuum eſt vndecunqꝫ euocare et abſciſcere tibi ex-
emplo moyſi. ſenes non iuuenes: ſed ſenes non
tam etate ꝙ̈ moribus: quos tu noſti quia ſenes
populi ſunt. An non eligendi de toto orbe: orbem
iudicaturi? Sane huic negotio non ſe ingerat ro-
gans. Conſilio non prece agendum eſt. Sunt q̄

neceſſario a nobis rogantiū aut extorquet impor-
tunitas aut neceſſitas meretur. At iſtud in hijs q̄
noſtra ſūt Ubi āt non licet quod volo facere: quis
locus roganti? Niſi forte qui me rogat. hoc rogat
vt quod vult velle liceat mihi: et nō magis vt veli
Ali⁹ pro alio: alius forte et pro ſe rogat Pro q̊ ro-
garis: ſit ſuſpect⁹ Qui ipſe rogat pro ſe: iam iudi
catus eſt Nec intereſt per ſe an per alium q̄s roget
Clericum curiam frequentātem qui nō ſit de curia
ad idem noris pertinere ambientiū genus: Adulā
tem et ad placitum cuiuſq3 loquentem vnū de ro-
gantib⁹ puta: etiā ſi nihil rogauerit Scorpioni nō
eſt in facie qđ formides: ſ3 pungit a cauda: Si ad
taliū blandicias cor tuū vt aſſolet molliri ſenſeris
memineris ſcriptū: Omnis hō primū vinū bonū
ponit: cū āt inebriati fuerint tūc id quod deterius
eſt Pari pondere eſtimaueris ei⁹ humilitatē qui ti
met: et eius qui ſperat. Viri callidi et doloſi propri
um eſſe ſolet. tunc p̄tendere humilitatē: cū aliquid
obtinere voluerit. De qualib⁹ dicit ſcriptura Eſt
qui ſe humiliat nequiter: et interiora eius plena
ſunt dolo De vobis ipſis ſume ſnīe hui⁹ euidens
ac familiare exemplum Quantos quos ſimplices
admiſiſti. poſtmodū ſuſtinuiſtis graues: inſolen-
tes contumaces rebelles? Quod quidem interi⁹
malum tegunt principia: poſteriora produnt Uer-
boſolū adoleſcentem et ſtudentem eloquentie cū ſa

pientie ſit inanis : non aliud ꝙ iuſticie hoſtem re
putes Pro huiuſmodi falſis fribꝰ dicit tibi gentiū
magiſter Manꝰ cito nemī impoſueris Excluſo ita
qꝫ vniuſo hoc peſtilēti gn̄e hoīꝫ: cure tibi maxīe ſit i
troducere tales quos poſtmodū introduxiſſe nō pe
niteat Turpe eſt tibi ſepiꝰ retractare quo feceris :
et iudiciū tuū frequenter periclitari nō decet Dili-
genter ꝓīn oē quod faciendū erit tracta apͦd te: et
cu hijs qui te diligūt Tracta añ factum : qꝛ poſt
fcm̄ ſera retractatio eſt. Sapiētis conſiliū eſt oīa
fac cū conſilio: et poſt factū non penitebis Et hoc
tibi perſuade qui admittendi ſūt difficile in curia
poſſe probari: et ideo ſi fieri p̄t. viros probatos o-
portere deligi nō probandos Nos in monaſterijs
oēs recipimus ſpe meliorandi : At curia bonos fa
cilius recipere ꝙ facere conſueuit Quod ſi plūes
in ea defeciſſe bonos ꝙ malos profeciſſe probaui-
mus : querendi ſane quibꝰ nec defectꝰ timeatur.
nec ꝓfcūs optetur. vtpote iam ꝑfectis. Itaqꝫ no
lentes neqꝫ currentes aſſumito : ſꝫ cunctātes. ſed
rēnuentes Etiā coge illos et compelle intrare In
talibꝰ vt opinor requieſcet ſpiritꝰ tuus. qui non
ſint attrite frontis et inuerecundi ſed timorati :
preter deū tamen timeant nihil. nihil ſperent niſi a
deo qui aduentantiū non manus attendant : ſed
neceſſitates Qui ſtent viriliter pro afflictis : et iu
dicēt in eqtate ꝓ māſuetis terre Qui ſint cōpoſiti

ad mores . probati ad ſanctimoniā. parati ad obe
dientiā. manſueti ad paciaꝫ. ſubiecti ad diſciplinā.
rigidi ad cenſurā. catholici ad fidem. fideles ad diſ
penſationē. concordes ad pacem. conformes ad v-
nitatem Qui ſint in iudicio recti. in conſilio proui
di. in iubendo diſcreti. in diſponendo induſtrij. in a
gendo ſtrenui. in loquendo modeſti. in aduerſita
te ſecuri. in proſperitate deuoti. in zelo ſobrij. in mi
ſericordia non remiſſi. in ocio non ocioſi. in hoſpi-
tio non diſſoluti. in cōuiuio nō effuſi. in curia rei fa
miliaris non anxij. aliene non cupidi. ſue non pro
digi: vbiqꝫ et in oībus circumſpecti. Qui legatioē
pro xpriſto fungi quotiens opus erit nec iuſſi rēnu
ant: nec nō iuſſi affectent Qui qđ verecūde excuſāt
obſtinatius non recuſent Qui miſſi poſt aurū non
eant. ſed chriſtū ſequantur: qui queſtū legationem
non eſtiment. nec requirant datū ſed fructū. Qui
regibus iohannem exhibeant: egiptijs moyſen: for
nicantibꝰ phinees: helyam ydolatris: helizeum
auaris: petrum mentientibus: paulum blaſphemā
tibus: negociantibus criſtū Qui vulgus nō ſper-
nant ſed doceant: diuites non palpent ſed terreāt:
pauperes non grauent ſed foueant: minas princi-
pum non paueant ſed contemnāt Qui non cū tur-
ba intrent nec cum ira exeant: qui ecclesias nō ſpo
lient ſed emendent Qui marſubia nō exhauriant:
ſed corda reficiant. et crimina corrigant Fame pro

uideant ſue : nec inuideat aliene . Qui orandi ſtu-
dium gerant. et vſum habeant : ac de omni re ora-
tioni plus fidant ꝙ̄ ſue induſtrie vel labori Quoꝝ
ingreſſus pacificus : moleſtus exitus ſit Quorum
ſermo edificatio: q̊rū vita iuſticia: quoꝝ pn̄tia ḡra
quorū memoria in benedictione Qui ſe amabiles
prebeant nō verbo ſed opere: reuerendos exhibeāt
ſed actu nō faſtu Qui humiles cū hūilib⁹ . et cū in
nocentibus inocentes . duros dure redarguāt: ma
lignātes cohercēāt: reddāt retributionem ſuꝑbis
Qui nō de dote vidue et patrimonio crucifixi ſe vl
ſuos ditare feſtinent gratis dātes qḋ ḡtis accepe-
runt Gratis facientes iudiciū iniuriā patientibus
vindictā in nationib⁹ : increptiones in populis .
Qui de tuo deniq̄ ſpiritu inſtar illoꝝ lxx. moyſi ac
cepiſſe cernantur : per quem ſiue abſentes ſiue pre
ſentes contēdant placere tibi. placere ⁊ deo Qui ad
te redeant fatigati q̄dem : ſed nō fuffarcinati. Si
mul et gloriātes . nō ꝙ curioſa ſeu precioſa queq̄
fraꝝ attulerint : ſed ꝙ reliquerint pacem regnis .
legem barbaris . quietem monaſterijs . eccīs or-
dinem. clericis diſciplinā. deo populū acceptabilē.
ſectatorū bonorū opeꝝ: Dignū reor ad mediū de-
nire fcām dulcis meōrie martini noſtri Poſti hoc: ſz
an memineris ignoro Is cardinalis preſbiter fun-
ctus aliquā legatiōe in dacia : tā pauꝑ remeauit vt
pene expenſis et equis deficientibus vix perueniret

Florentiã Ibi epiſcopus loci donauit ei equũ: q̃ pi-
ſas vſqꝫ. vbi eram⁹ tũc. ꝓuect⁹ eſt Poſt tridiũ cre
do ſecut⁹ epũs: erat eĩ illi cã cum aduerſario. et a-
gendi aderat dies: cepit req̃rere ſuffragia amicoꝝ
Cumqꝫ per ſinglos ſollicitarẽtur: ventũ eſt ad mar
tinũ Fiducia erat maior in illo: qui nõ poſſet ĩme-
mor eſſe recentis beneficij. Tũ martin⁹. decepiſti
me ĩquit. neſciebã tibi ĩminere negotiũ Tolle equũ
tuũ: ecce in ſtabulo eſt. Et hora eadem reſignauit
illi Quid dicis mi eugeni? Nõne alteri⁹ ſcłi res ẽ.
rediiſſe legatũ de terra auri ſine auro: tranſiſſe per
terrã argenti et argentũ neſciſſe: donũ inſuper qđ
poterat eſſe ſuſpectũ illico reieciſſe? Sed o mihi lo
cũ ſuauem vbi incidit occaſio memorãdi et nõiãn-
di ſuauiſſimi odoris virũ. epiſcopũ loquor carno-
tenſem ganfridũ. q̃ legatiõez in ꝑtib⁹ aquitanie ꝓ-
prijs ſumptibus ſtrenue amminiſtrauit. idqꝫ annos
plures Rem loquor quã vidi ipſe. Erã cũ eo in tra
illa: cũ a quodã pb̃ro ꝑntatus illi eſt piſcis quem
vulgo vocãt ſturgionẽ Percunctat⁹ legatus quãti
venierit: non accipio inquit niſi receperis preciũ: et
et reſignauit ſolidos quinqꝫ inuito et verecundo Itẽ
cũ eſſemus in quodã oppido. domina illius oppi-
di obtulit illi pro deuotione cũ manutergio duas
vł tres paꝑſides pulchras: ligneas tñ Quas ali-
quãdiu intuit⁹ hõ ſcrupuloſe conſciẽ laudauit eas:
ſꝫ nõ acquieuit accipere Qñ argẽteas accepiſſet: q̃

ligneas refutauit? Non fuerunt qui poſſent dicere
legato. ditauimꝰ abrahā Ipſe vero cū ſamuele li-
bere contionabatur ad oēs. loquimini corā dn̄o et
corā chriſto eiꝰ vtrū bouem cuiuſq̄ tulerim an aſi-
nū: ſi quempiā calumniatꝰ ſum. ſi oppreſſi aliquē
ſi de manu cuiuſq̄ munus accepi: et contemnā illō
hodie. vobiſq̄ reſtituā O ſi taliū daretur copia vi
rorū quales perſtrinximus nūc Quid te felicꝰ: q̄d
illo iocūdius ſeculo? Nōne ſecunda ab eternitate
illoꝝ tibi tpm btitudo videretur: cū te quaq̄ verſum
procedens. ſtipatū videres tam inclito agmine be
atorū? Hi te bn̄ noui heres: et altū trahens ſu-
ſpiriū. tecū loqueris? Putas fore poſſe quod dici
tur? Putas hic ſumus quouſq̄ hec fiant? Quis
det viuere vt illa videre contingat? O ſi viderem
in vita mea eccliam dei. talibus innixam columnis O
ſi dn̄i mei ſponſam cernerem tāte cōmiſſam fidei.
tante creditā puritati Quid me beatiꝰ. q̄d ve ſe-
curiꝰ cū eiuſmodi circa me vite mee cuſtodes ſpec-
tarem ſimul et teſtes: quibus oīa mea ſecreta ſe-
cure committerem: communicarē conſilia: quibꝰ
me totū refunderem tanq̄ alteri mihi? Qui ſi vel-
lem aliquatenꝰ deuiare non ſinerent: frenarent p̄
cipitem. dormientem excitarent. Quorum me re-
uerentia et libertas extollētem repmeret: exceden-
tem corrigeret Quorū me conſtantia et fortitudo
nutantem firmaret: erigeret diffidentem Quorū

me fides et ſcitas ad queq; ſācta. ad q̄q; honeſta:
ad queq; pudica. ad queq; amabilia et bone fame
prouocaret. Et nūc redux oculos mi eugeni ad eū
qui nūc eſt curie ſeu eccie ſtatū et ſtudia prelatorū:
eoꝝ preſertī q̄ ſūt in circuitu tuo: Sꝫ de hijs hacte
nus ego. Palpaui non fodi parietē Tibi licet fo-
dere et videre: vtpote prophē filio. Mihi progredi
non eſt phas Vnū dico qd̄ in facie eſt Ridicule mi-
niſtri veſtri. vr̄is ſe compb̄ris ſe anteferre conātur
Non hoc ratio hꝫ: nō antiquitas habuit nō conſen
tit auctoritas. Et ſi de ſua conſuetudie calumniā
ſtruunt: melius profecō illa. q̄ ſummꝰ ordo cōtem-
nitur Friuolū tū ſatis. vn̄ maxime optinere id vo-
lunt Nos ſumꝰ inquiūt qui in omni celebritate do
mino pape coniūctiores aſſiſtimꝰ: ſedenti ꝓpiores
aſſidemus: procedētem poſteriores p̄cedimꝰ Hoc
totū non dignitatis preuilegiū. ſed ſedulitatis de-
bitū eſt: dyaconi nomē ſollempni ip̄a admiſtratioē
interp̄tans Deniq; pb̄ris ordinata conſeſſione am
bientibꝰ maieſtatem: vos ad pedes ſedetis. propi-
res aſſiſtitis: vt hēat patiores In euangelijs le-
gimus quia fcā eſt contentio inter diſcipulos: quis
eorū videretur eſſe maior. Beatus eſſes ſi ſic cete
ra circa te tenerentur. Tedet iam curie exeundū
palatio: domi expectant vos: Hij nonmodo cir-
ca. te ſed q̊dāmodo intra te ſunt. Non eſt ſupua-
cua conſideratio qua intēdis diſponere domui tue

pꝛouidere hijs qui in ſinu tuo et in gremio tuo ſūt
Ego dico ⁊ neceſſariā Paulū audi Si quis domui
ſue pꝛeeſſe neſcit quō eccl'ie dei diligentiam hēbit?
Item ſi quis ſuoꝝ ⁊ maxime domeſticoꝝ curā non
habet: fidem negauit. et eſt infideli deterioꝛ Et hec
dicens nō te moneo ſūmis occupatū intendere iſſi-
mis et quaſi minutū fieri: minimis impendere qō
maxis debes. Quid te intrices vū te eripuit de⁹?
Hec inquit oīa adijcientur vobis Veruntū et hec oꝫ
facere: et illa non omittere. At illa per te agens:
per te etiam opoꝛtet pꝛouideas qui pꝛo te de hijs
pꝛouideāt Nā ſi vnus eſt e ſeruis per ſe nō ſufficit
ſibi et cuſtodie iumentoꝛū et cure menſarū: tu per
te quō intendere valeas et tue domui et dn̄i piter.
de qua ſcriptū eſt O iſrl' q̄ magna eſt dom⁹ dn̄i!
Vacuū pꝛoꝛſus a ſollicitudīe rerū minoꝛū et viliū
opoꝛtet eſſe animū tam magnis et tā multis in-
tentū rebus. Opoꝛtet liberū q̄ nulla ſibi vendicet
violenta occupatio Opoꝛtet ingeniū quē nulla de-
oꝛſum trahat indigna affectio Opoꝛtet rcm̄. quē
nulla ſeoꝛſum auertat ſiniſtra intentio. Opoꝛtet
cautū: quem nulla ſubeat furtiua ſuſpitio Opoꝛtꝫ
vigilem: quem nulla ab ſeſe abducat peregrina et
curioſa cogitatio. Opoꝛtet firmum: quem nulla
concutiat repentina turbatio. Opoꝛtet inuictum
quem nulla fatiget vel continua tribulatio Opoꝛ-
tet amplum: quem nulla coartet rei tempoꝛalis a

miſſio Hijs te non dubites et bonis priuandũ. et
feriendũ malis: ſi animũ diuidens. ⁊ dei rebus et
tuis pariter rebulis vulueris impartiri Procuran
dus ꝙ implices qui pro te molat Pro te dico nõ te-
cum Quedam per temet facies: quedam per te et
alios ſimul: quedam per alios et abſqꝫ te. Quis
ſapiens et intelliget hec? Non eſt ꝙ inter iſta
dormitet conſideratio tua. Ego vero agenda do-
mus tue ſub eo genere quod nouiſſime poſui locan
da cenſuerim. Per aliũ vt dixi illa facies At is ſi
fidelis non fuerit: fraudabit. Si non fuerit pru-
dens: fraudabitur. Querendus proinde fidelis
et prudens. quem conſtituas ſuper familiam tuã
Adhuc ãt inutilis eſt: ſi terciũ deſit. Queris quid
hoc? Auctoritas Quid enim prodeſt ei velle et ſci
re queqꝫ diſponere pro vt neceſſe eſt. ſi quod ſcit et
vult non poteſt? Danda ergo facultas agendi
pro libitu. Si in preiudiciũ rationis putas hoc fi-
eri: memento fidelem qui agere nihilominꝰ pro ra-
tione volet. Attende prudentem: qui agere nihilo
minꝰ pro ratione ſciet Sed fidelis ſollerſqꝫ volun-
tas tunc proderit: cum ei affatim ſuppetit vnde to
ta facilitate mancipetur effectui. cunctis ſine cũcta
tione parentibus. Subdendi igitur omnes: nul-
lum patiatur contradictorem Nemo qui dicat. cur
feciſti ſic. Poteſtatem habeat excludere et admit-
tere quos voluerit: mutare miniſtros: transferre

miniſteria ad quos et quando voluerit Ita timori
ſit omnibꝰ : vt ſit et vtilitati Preſit omnibus : vt
oibus proſit et de ōibus Clandeſtinas et ſuſurra
tas delationes nō recipias adūſus eū : magis de-
tractiones cenſueris . Et hanc velim gn̄alem tibi
conſtituas regulā : vt omnē qui palā veretur dicere
quod in aure locutꝰ eſt . ſuſpectū habeas . Quod ſi
te iudicante dicendū coram ille rennuerit : delatorē
dices nō accuſatorem Itaqꝫ vnꝰ ōibꝰ facienda
iniūgat : et vni omnes reſpondeāt Tu illi habes fi
dem : vacans tibi et eccleſie dei . Si quo minus aut
fidelis inueniatur . aut prudens : fideli potiꝰ cōmit
tendum : Sane e duobus tutius hoc . Quāq̄ ſi y-
doneus non repperitur : et ſi minus fidelem ſuſti-
nere potius conſulo . q̄ te immergere laborinto
huic . Memento ſaluatorem iudam echonomū ha
buiſſe . Quid epiſcopo turpius q̄ incumbere ſup
pellectili . et ſubſtanciale ſue ſcrutari omnia : ſciſ-
citari de ſingulis : mordeti ſuſpitionibus : moue
ri ad queqꝫ perdita et neglecta : Ad verecundiam
dico quorundam eiuſmodi ſcrutantium quotidie
omnem ſubſtantiā ſuam : numerantū ſingl'a de mi
nutis et quadrantibus exigentiū roēm . Non ita
ille egiptius : qui ioſeph traditis omnibus ignora
bat q̄d hēret in domo ſua . Erubeſcat xpianꝰ : xpia
no ſua nō credēs Hō ſine fide . fidē tū huit in ſeruo

omnia bona ſua conſtituens eum. Et hic erat ali
genigena Mira zes Satis ſuperq; epiſcopi ad ma
num habent quibus animas credant: et cui ſuas
committant facultates non inueniunt. Optimi
videlicet eſtimatores rerū: qui magnam de minimis
paruam aut nullam de maximis curam gerūt Sed
vt liquido datur intelligi: patienti9 ferimus xriſti
iacturam ꝙ̄ noſtram Cotidianas expenſas. coti-
diano reciprocamus ſcrutinio: et continua domi
nici gregis detrimenta neſcimus. De precio eſcaꝝ
et numero panum cum miniſtris cotidiana diſcuſ
ſio eſt: rara admodum cum preſbiteres celebratur
collatio de peccatis populoꝝ Cadit aſina. et eſt q̄
ſubleuet eam: perit anima. et nemo qui reputet Nec
mirum. cum nec noſtros quidem aſſiduos ſentia-
mus defectus Nonne ad ſingulas ſupputationes
iſtas iraſcimur. vrimur. anxiamur? Quā̄ tolerabi
lius rerum quā̄ mentium ſuſtineremus iacturam.
Quare inquit nō̄ magis fraudem patimini? Que
ſo tu qui alios doces. doce teipſum ſi tamen iam
non docuiſti: pluris te habe ꝙ̄ tua. Tranſitoria
iſta que ſtare tibi nullo pacto queunt: fac vt a te
tranſeant non per te Riuus qua fluit cauat terrā̄:
ſic diſcurſus temporaliū̄ conſcientiam rodit. Si
poteſt torrens in agros excurrere ſine leſione ſato-
rum: et tu iſta te ſine vulnere mentis poſſe tracta
re cōfidito. Quimodis cōſulo ſtudeas a te auertere

concurſum hoꝝ Multa neſcias: plurima diſſimu-
les: nõnulla obliuiſcaris. Sunt tñ que ignozare
te nolim: mozes quoꝝqꝫ et ſtudia Non opꝫ vt vicia
domus tue vltimus ſcias quod ꝙplurimis nouim⁹
contigiſſe Quapꝓter vt dixi ali⁹ alia diſpenſet: de
diſciplina tu prouide Illud nemini credas: ſi inſo
lentioz cozã te vel ſermo ſonuerit ł hit⁹ apparuerit
Manus tua ſuper eiuſmoi: tu vlciſcere iniuriã tuã
Impunitas auſum parit: auſus exceſſum Domũ
epi decꝫ ſcitudo. decet modeſtia. decꝫ honeſtas: ho
rũ diſciplina cuſtos Sacerdotis domeſtici. aut ce-
teris honeſtiozes: aut fabula oib⁹ ſit In vultu. in
hitu in inceſſu illoꝝ q̃ circa te ſunt nil reſidere ipu
dicũ. nil indecẽs patiaris Diſcãt a te coepi tui co
matulos pueros. et cõptos adoleſcẽtes ſecũ nõ ha
beze Certe inter mitratos diſcurrere calamiſtra-
tos nõ decet. Et memẽto quod ſapiens admonet
Filie tibi ſũt: noli faciem tuã hylarem ad eas oñde
re. Nec auſteritatem tñ ſuadeo tibi. ſed grauitatẽ
Illa infirmiozes fugat: hec reprimit leuiozes Illa
ſi adſit odibilem: hec ſi deſit contemptibilem red-
dit In omnib⁹ tamen modus melioz Ego nec ſeue
rius velim: nec diſſoluti⁹. Quid hac mediocrita-
te gratius. vt nec de ſeueritate ſis oneri: nec de fa
miliaritate contemptui ſ In palacio papam: do-
mi te patremfamilias exhibe. Ament te domeſtici
tui: ſi non. facito vt timeant. Vtilis ſemper cuſto-

dia oris : que tamē affabilitatis graciam nō exclu-
dat : Ergo vbiqȝ frenanda lingua preceps : maxiē
aūt in cōuiuio . Ille conuenientior habitus ſi actu
quidem ſeuerus ſis vultu ſerenꝰ verbo ſerius . Ca-
pellani ⁊ qui tecū iugiter diuinis interſunt officiis :
nō ſint ſine honore . Tuū eſt tales tibi ꝓuidere qui
digni ſint Seruiatur eis ab oībus tanq̄ tibi Ne-
ceſſaria de manu tua accipiāt Hiis contēti ſint qbꝰ
tu ꝓuideris illis : tu vide ne egeāt Super hoc quē
forte ab aduentantibꝰ petere depꝛehendes : iudica
giezitā . id de oſtiariis . id de ceteris officialibꝰ decer-
nendū Verū hoc ex abundāti : nam formā iſtam iā
olim a te poſitam recordamur . Quid tuo digni-
us apoſtolatu ? Quid ſalubriꝰ ad conſcientiā : ho-
neſtius ad famam : vtilius ad exemplū ? Optimꝰ
canon qui ꝓicit auariciā ex calumnia : hoc eſt nō
a conſciencia tantū . libet iam et hūc claudere li-
brum : ſed in calce aliqua velim vel aādicta quaſi e-
pilogādo repetere : vel addere pretermiſſa Conſi-
deres ante oīa ſcām romanā ecclāȝ cui deo auctore
pes . ecclarū matrē eſſe nō dn̄aȝ : te vō non dn̄m e-
piſcoꝝ ſed vnū ex ipſis Porro frēm diligentiū deū
et participem timentium eum . De cetero oportere
te eſſe conſidera formā iuſtitie . ſcīmoīe ſpeculū . pie-
tatis exemplar . aſſertorē veritas . fidei defenſato-
rem . doctorē gentiū : xpianoꝝ ducē . amicū ſponſi .
ſponſe paranimphū . cleri ordinatorē . paſtorem plebiū

magiſtrum inſipientiū. refugium oppreſſorū. pau-
perum aduocatū. miſerorum ſpem. tutorē pupillorꝝ
iudicem viduarꝝ. oculum cecorꝝ. linguā mutorꝝ. ba-
culū ſenum. vltorem ſcelerꝝ. malorꝝ metū. bonorum
gloriā. virgam potentiū. malleū tyrānorū. regum
prēm. legū moderatorē. canonū diſpenſatorem: ſal
terre. orbis lumē. ſacerdotem altiſſimi. vicariū xp̄i
criſtū dn̄i: poſtremo deū pharaonis Intellige que
dico Dabit tibi dn̄s intellcm̄ Vbi malicie iuncta eſt
potentia: aliq̄d tibi ſup hoiem preſumendū Vultꝰ
tuꝰ ſup facientes mala Timeat ſpm̄ ire tue qui ho-
minē non veret᷑: gladium nō formidat Timeat o-
rationē qui amonitioēꝫ contēpſit. Cui iraſceris tu
deū ſibi iratū non hoiēꝫ putet Qui te nō audierit.
auditurū deū et contra ſe paueat. Qd̄ reliquū eſt
de hijs q̄ ſupra te ſunt incūbit iā diſputatio: Quā
vno libro deo adiuuante ſoluere ſpero: et me pari-
ter abſoluere promiſſione mea

¶ Explicit liber 4ꝰ beati bernardi de conſidera-
tione. ¶ Incipit liber 5ꝰ

Libri ſuperiores et ſi de conſideratione
inſcribant᷑: plurimū tamen habent ac-
tionis admixtū: dum res aliq̄s nō cōſi-
derādas tm̄. ſꝫ agēdas. docēt ꝛ monēt
At q̄ in maiꝰ mō eſt ſola i cōſideratioē ꝟſabit᷑. q̄

enim ſupra ſunt. id quidem inſtat. actu nō indigēt
ſꝫ inſpcū. Non eſt qd̄ ī eis actites. que vno mō ſūt
ſp et in eternū: Porro et aliq̄ ab eterno. et hoc veli
ſollerter aduertas vir ſagaciſſime eugeī quia toci-
ens peregrinatur conſideratio tua. quotiens ab il
lis rebus ad iſta deflectitur inferiora et viſibilia. ſi
ue intuenda ad noticiā. ſiue appetenda ad vſum. ſi
ue ꝑ officio diſponēda. vł actitanda: ſi tn̄ ita verſa
tur in hỹs. vt ꝑ hec illa req̄rat. haut procul exulat.
Hic conſiderare: repatriare appropiare eſt. Subli-
mior iſte pn̄tiū ac dignior vſus eſt rerū: cū iuxta ſa
pientiā pauli inuiſibilia dei per ea que fcā ſunt. intel
lecta conſpiciūtur. Sane hac ſcala ciues nō egent
ſꝫ exules: qd̄ vidit ipſe huiꝰ ſnīe auctor: q̄ cū dice-
ret. inuiſibilia dei ꝑ viſibilia cōſpici. ſignāter poſuit
a creatūa mūdi. Et vere quid opꝰ ſchala tenenti iā
ſolium? Creatūa celi illa eſt: preſto habens per qd̄
potius iſta intueatur. Videt verbū. et in verbo fac
ta per verbum. nec opus habet ex hỹs que facta
ſunt. factoris noticiam mendicare. Neqꝫ enī vt vel
ipſa nouerit ad ipſa deſcendit: que illa ibi videt vbi
longe melius ſunt q̄ꝫ in ſeipſis. Unde nec mediū
requirit ad ea corporis ſenſum: ſenſus ipſa ſibi.
ſeipſa ſentiens. Optimū videndi genus. ſi nullius
egueris ad oē qd̄ libuerit te contentꝰ. Alioquin iu-
uari aliūde. obnoxiū fieri eſt: minuſqꝫ a ꝑfecto iſtō
et minus liberum. Quid q̄ꝫ et inferioribus eges?

Nonne prepoſterū hoc et indignū? Plane ſuperio
rū quedā iniuria eſt: inferiorū operā deſiderare. A
qua iiuria nemo hoīm perfecte vindicabitur: niſi cū
q̄ſq3 euaſerit. in libertatē gl̄e filioꝝ dei Nēpe erūt
hij oēs docibiles dei: et nulla interueniēte creatūa
ſolo beati deo Repatriaſſe erit hoc: exiſſe de patria
corp̄m in regionē ſpirituū Ipſa eſt deus nr̄. maxi-
mus ſpūs. maxia manſio ſpirituū beatoꝝ: et ne q̄d
hic ſibi vſurpet ſenſus ſeu ymaginatio. veritas eſt
ſapīa eſt. virt9 eſt. eternitas. ſummū bonū A q̊ in-
terim abſum9 et vbi ſumus vallis eſt et vallis la-
crimarū: in qua ſenſualitas regnat. conſideratio
exulat: in qua libere quidem et ptātiue ſe exerit ſen
ſus corporeus: ſed intricat9 caligat oculus ſpiritu
lis Quid igitur mirū ſi ope indigine aduena indi-
get? Et felix ſecundū temp9 viator qui ciuiū bene
ficiū ſine quo tranſire non poteſt in obſequiū con-
uertere potuit: vtēs non fruens. vrgēs nō potens
exactor non ſupplex Magnus ille qui vſum ſenſuū
veluti quaſdam ciuiū opes expendere ſatagit: diſ-
penſando in ſuam et multorum ſalutem. Nec ille
minor qui hunc ſibi gradum ad illa inuiſibilia phi-
loſophando conſtituit: niſi q̄ hoc dulcius illud
vtilius. hoc felici9. illud forti9 eſſe conſtat At oīm
maximus qui ſpreto ipſo vſu rerum et ſenſuum qū
tum humane fragilitatis phas eſt: non aſcenſori-
is gradibus. ſed inopinatis exceſſib9. euolare in-

terdum contemplādo ad illa sublimia consueuit:
Ad hoc vltimū gen9 illos ptinere reor excess9 pau-
li: excessus vō ascensus Nam raptū poti9 fuisse
ꝙ ascendisse ipse se perhibet: Inde est ꝙ dicebat
Siue mente excedim9 deo Porro hec tria ita cōtin
gunt cū consideratio et si in loco peregrinationis
sue. virtutis studio et adiutorio gratie fcā supiori.
sensualitatē aut premit ne insolescat: aut cogit ne
euagetur: aut fugit ne inquinet In primo potētior
in scdo liberior: in tercio purior Puritatis siqdem
et alacritatis piter alis fit ille volat9. Vis tibi
has considerationis spēs ppiis distingui noib9?
Dicam9 si placet primā dispensatiuā? secūdam
estimatiuā: terciā speculatiuā Hor noīm roēs. dif
finitiones declarabunt Dispensatiua ē considera-
tio sensibus sensibilibusqꝫ rebus ordinate et socia
liter vtēs. ad pmerendū deū Estimatiua est consi-
deratio prudenter ac diligenter queqꝫ scrutans et
pōderans ad inuestigandū deū Speculatiua ē con
deratio se in se colligēs. et quantū diuinit9 adiu-
uatur reb9 huānis eximens. ad contemplandū de
um Puto vigilāter aduertis aliarū hāc esse fructū:
ceteras si nō referātur ad istā quod dicūtur videri
posse. sꝫ nō esse Et prior quidē absqꝫ intuitu huius
multa serit: et nihil metit Sequēs vero nisi ad istā
se dirigat: vadit. sꝫ nō euadit Ergo qđ pma optat
secunda odorat tercia gustat Ad quem tū gustum

perducunt cetere. et ſi tardius: niſi ꝙ pma labori-
oſius ſecūda quieti⁹ puenitur Dixiſti inquis ſatis
qua aſcendatur: etiā quo aſcendendū dicere debes
Falleris ſi id ſperas: ineffabile ē Tu me exiſtimas
loqui quod ocul⁹ nō vidit: nec auris audiuit: et in
cor hoīs nō aſcēdit? Nobis inquit reuelauit de⁹ p
ſpm̄ ſuū Ergo que ſupra ſunt nō verbo docentur:
ſ; ſpū reuelantur Verū quod ſermo nō explicat. cō-
ſideratio querat: orō expetat: mereatur vita: puri-
tas aſſequatur. Sane eoꝝ ā monit⁹ que ſupra ſūt
nō te exiſtimes mitti a me ſuſpicere ſolē. lunā. ſtel-
las: nō ipm firmamentū. nō aquas que ſuper ce-
los ſūt Iſta ſiquidē oīa et ſi ſupra loco: precio iſta
ſunt et dignitate natūe Sunt eī corpa Tui portio
ſpūs eſt: quo ſuperi⁹ quippiā fruſtra queris. qď
nō ſit ſpūs Porro ſpūs eſt deus: ſunt et angeli ſcī
et hij ſupra te Sed deus natūa. angeli grā. ſupio-
res ſūt Vnū ſiquidem angeli et tui rō optimū eſt.
Deus vo nō ſui aliquid optimū hz: vnū optimū to-
tus Is et q̄ cū eo ſpūs ſunt btī trib⁹ modis veluti
vijs totidem nrā ſunt conſideratiōe veſtigandi. o-
pinione. fide. intellectū Quoꝝ intellect⁹ ratiōi inni-
tur. fides auctoritati: opinio ſola veri ſimilitudine
ſe tuetur: Habēt illa duo certā veritatē: ſed fides
clauſam et inuolutā: intelligētia nudā et maīfeſtā
Ceteꝝ opinio certi nil hñs verū p veriſimilia q̄rit po-
ti⁹ ꝙ apphendit. Omo in hijs cauēda cōfuſio: ne

aut incertū opinionis fides figat: aut quod firmū fixūqꝫ eſt fidei opinio ꝛuocet in qſtionē: Et hͦ ſciendū qꝫ opinio ſi habet aſſertionem temeraria eſt: fides ſi hꝫ heſitationem infirma ē Item intellectus ſi ſignata fidei temptet irrūpere: reputatur effractoꝛ. ſcrutatoꝛ maieſtatis Multi ſuā opinionē. intellectū putauerūt: ⁊ errauerūt Et quidem opinio pt putari intellectus: intellect9 opinio nō pt. Vn̄ hoc accidit Profecto quia hec falli poteſt: ille nō poteſt Aut ſi falli potuit: intellect9 non fuit ſꝫ opinio Verus nempe intellect9 certā habet nōmodo veritatem: ſꝫ noticiā veritatis: Poſſum9 ſingula hͤ diffinire ita Fides ē volūtaria quedā et certa plibatio necdū propalate veritatis Intellect9 eſt rei cuiuſcunqꝫ inuiſibilis certa et manifeſta noticia. Opinio eſt quaſi pro vero habere aliquid quod falſum eſſe neſcias Ergo vt dixi fides ambiguū non habet: aut ſi habet. fides non eſt ſed opinio Quid igitur diſtat ab intellectu: Nempe ꝙ et ſi non habet incertum non magis ꝙ̄ intellect9: habet tn̄ inuolucrū quod non intellect9. Deniqꝫ quod intellexiſti nō eſt de eo quod vltra queras: aut ſi eſt nō intellexiſti Nil āt malum9 ſcire: ꝙ̄ que fide iā ſcimus Nil ſupererit ad btitudinē: cū que iā certa ſt nobis erunt eque et nuda. Hijs ita iam expeditis. age iam dirigatur conſideratio in ea que ſurſum ē iheruſalem mater nr̄a: ac totis tribus medꝫtatis vijs

caute et vigilanter veſtigemus iueſtigabilia: qua-
tenꝰ tū licet. vel magis q̄tenꝰ nobis donabitur:
ET primo quidem ciues ſpūs eſſe illic poten-
tes. glorioſos. beatos: diſtinctos in perſo-
nas diſpoſitos in dignitates: ab inicio ſtantes in
ordine. perfectos in genere ſuo. corpore ethere-
os. immortalitate perpetuos. impaſſibiles non
creatos. ſed factos. id eſt gracia non natura:
mente puros. affectu benignos. religione pios.
caſtimonia integros. vnanimite indiuiduos. pa-
ce ſecuros. a deo conditos: diuinis laudibꝰ et ob
ſequijs deditos Hec ōnia legendo comperimꝰ. fi-
de tenemus q̄mq̄ꝫ de corporibus horū nonmō vn̄
ſint. ſed an aliquatenus ſint heret ſentencia ali-
quorū Unde ſi quis inter opinabilia magis id po
nendū cenſuerit: non contendo. Porro intellectu
predictos nō fide. non opinione ſed intellectu capi-
mus quia nō poſſunt huiꝰ expartes et dei ſimul p-
ticipes eſſe Sunt et nomina quedā nota nobis ſi-
militer ex auditu: per que earum beatitudinū etiā
que non liquido percepit mortaliū auditus. officia
merita. gradus. ordines vtcumqꝫ a nobis conici et
diſcerni queunt Sedenī quod ex auditu non eſt. iā
non eſt ex fide: nam fides ex auditu Itaqꝫ opinā-
do iſta dixerimꝰ Ad quid enim celeſtia nomina in-
notuerūt: ſi ne opinari quidem ſalua fide aliquid
licet de rebus quarū noīa ſunt: Angeli archāgeli

virtutes.poteſtates . principatꝰ. dñationes thro
ni.cherubin.ꝛ ſeraphi Hec noīa: Que ſigñta eoꝝ:
Nulla ne inter illos ſpūs qui ſimpliciter angeli.et
eos q̄ et archāgeli nuncupātur diſtantia: Quid ſi
bi ergo vult gradalis diſtinctio hec: Putemꝰ an-
gelos dici niſi tu cōueniētius aliquid conſideraſti.
qui ſinguli ſingl'is hoibꝰ dati credūtur. miſſi i mi
niſteriū ſecundū pauli doctrinā ꝓpter eos qui he-
reditatē capiūt ſalutis De quibꝰ ſaluator. angeli
eorū ſemꝑ vident faciē pr̄is Putemꝰ hẏs p̄eſſe
archāgelos. qui conſciẏ. miniſteriorū diuinoꝝ.non
niſi ob precipuas et maximas cauſas mittuntur.
E quibus magnus ille archangelus gabriel miſ-
ſus legitur ad mariā: ob cauſā vtiq; qua maior eſ
ſe non potuit Putemus ſuꝑ iſtos virtutes eſſe.q̊ꝝ
nutu vel ope ſigna et prodigia in elementis ſiue ex
elemētis apparēt ad cōmonitioēꝫ mortaliū Inde ē
fortaſſis ꝙ cum euuagelio legas. erūt ſigna in ſo
le et ſtellis. paulopoſt habes Nam ꝛ v̓tutes celoꝝ
mouebuntur Hẏ nimiꝝ ſpiritꝰ per quos ſigna ſiūt
Putemꝰ ptātes ſuꝑiores iſtis: quarū virtute po-
teſtas tenebraꝝ comprimitur. et cohercetur mali-
gnitas aeris huiꝰ. ne quantū vult noceat: ne ma-
lignari niſi vt ꝓſit poſſit Putemꝰ principatꝰ hẏs
q̊ꝫ prelatos: quoꝝ moderamine et ſapia. omnis
in terris principatꝰ. cōſtituitur. regitur. limitatᷣ
trāſfertur. mutilatᷣ. mutatᷣ Putemꝰ dñationes

adeo cunctis ſupeminere prefatis oꝛdinibꝰ : vt re
ſpeccu hoꝝ ceteri videātur oēs adminiſtratoꝛij ſpi-
ritus : et ad iſtos tanq̄ ad dn̄os referri regimina
pꝛincipatuū . tutamina poteſtatū . opationes virtu
tum . reuelationes archangeloꝛū . curā et pꝛouiden-
tiam angeloꝛū Putemꝰ thꝛonos alto ab hijs etiā
euolaſſe receſſu : qui ex eo q̄ ſedent thꝛoni dicūtur
et ex eo ſedent . q̄ ſedet in eis deus Neq̃ enim ſe-
dere in eis quin ſederent poſſet Queris quid illam
ſentiā ſeſſionē ? Summā tranquillitatē : placidiſſi
mā ſerenitatem : pacem q̄ exuperat omnē intellectū
Talis eſt qui ſedet in thꝛono dn̄s ſabaoth . iudicāſ
oīa cū tranquillitate : placidiſſimꝰ . ſereniſſimꝰ pa-
catiſſimꝰ Et tres ſibi cōſtituit thꝛonos ſimilimos
ſibi Putemꝰ cherubin ex ipſo ſapie fonte oꝛe altiſſi
mi hauriētes et refundētes fluēta ſcie vniuerſis ci-
nibꝰ ſuis Et vide ne is ſit quem pph̄a loquebatur
fluminis impetꝰ letificat ciuitatem dei Putemus
ſeraphin ſpūs . totos diuino igne ſuccēſos . ſuccē
dere vniuerſa : vt ſinguli ciues . ſingule ſint lucerne
ardētes ⁊ lucēts : ardentes caritate . lucentes cog
nitione . O eugeni q̄ bonū eſt nos hic eſſe q̄ fo-
re melius ſi quādo tamen toti ſequamur quo ex ꝑte
preceſſimus . Precedimus animo et ne ipſo quidē
toto ſed ex ꝑte . et parte modica nimis Affectus ia
cēt mole coꝛpoꝛea p̄grauati : et et luto herētibꝰ deſi
derijs ſola iteri arida ⁊ tenuis cōſideratio p̄uolat

Et tamen ex tantillo quod iã datur libet exclama
re. Dñe dilexi decorē domꝰ tue: et locū hītatiōis
glorie tue Quid ſi totã ſe colligat aīa. et reductis
affectibꝰ a cūctis lacis quibꝰ captiui tenētur timē-
do que nō oꝫ. amãdo que nō decet. dolendo vane:
gaudendo vaniꝰ. cū hȳs ineat tota libertate: vola
tum pulſet in impetu ſpūs et in pinguedine grē il-
labatur: Nōne cū cepit circuire lucidas manſio-
nes et ſinum illum abrahe curioſius ꝑſcrutari. et
ſub altari quodcumqꝫ eſt illud martirū reuiſere ani
mas in prima ſtola. ſedaꝫ patientiſſime expectãtes
mltomagis tūc inſtabit loquēs cū ꝓphã. vnã pe-
tȳ a domino hanc requiram. vt in habitem in do-
mo domini oībꝫ diebus vite mee. vt videam vo-
luntatem domini et viſitem templum eius: Quid
ni ibi videatur cor dei quid ni ibi ꝓbetur q̄ ſit volū
tas dei bona ꝛ bñplacēs et ꝑfcã: Bona in ſe: pla
cens in effectibꝰ: bñplacēs fruētibus: ꝑfcã ꝑfcis
et nihil vltra querētibꝰ Patēt viſcera miſcdie: pa
tent cogitatioēs pacis. diuicie ſalutis. miſteria
bone volūtatis. benignitatis archana: que clauſa
mortalibꝰ etiã ipſis elcis ſuſpecta ſūt Id quidem
ſalubriter ne deſinant timere: dū necdū digne ama
re ydonei inueniūtur Cernere eſt in hȳs qui ſeraphi
appellãtur: quō amet q̄ vñ amet nō hꝫ ſed eſt: et q̄
nihil horū q̄ fecerit odit. q̄s ſaluãdos fecit quō fo-
ueat: quō prouehat quomodo amplexetur quō de

licta electe iuuentutis . et paleas ignorantiaꝝ eiꝰ
ignis ille conſumens ipſam ſibi purgatiſſimam et
ſuo amore digniſſimā reddat. Cernere eſt in cheru
bin qui plenitudo ſcīe dicitur deū ſciarū dominum
eſſe . qui ſolus ſolam neſciat ignorantiā: qui totꝰ
ſit lux . et tenebre in eo nō ſint vlle: totꝰ ſit oculꝰ et
qui mīme aliqū fallitur. qꝛ mīme clauditur: qꝛ ex
tra ſe non querat lumen cui admoueatur. vt videat
ipſe qui videt . ipſe vnde videt . Cernere eſt
in thronis qm̄ non ſuſpectus omni innocentie iu
dex ſedeat in hijs: circumuenire nolit: circumue
niri nō poſſit: quippe ſit amās ſit et ſic vidēs Nec
vacat ſeſſio: tranquillitatis inſigne eſt . De vultu
tali iudiciū meū prodeat opto. cui inſit amor: er
ro abſit: abſit et perturbatio Cernere eſt in domi
nationibus. quāte ſit dn̄s maieſtatis: cuiꝰ nutu ipe
riū conſtat: et imperio vniuerſitas atqꝫ eternitas
terminatur. Cernere eſt in principatibꝰ principiū ex
quo oīa: et quō a cardine oſtiū. ſic ab ipſo regi vni
uerſitatem . Cernere eſt in ptātibꝰ qꝫ poteſtatiue
idem princeps quos regit protegit: contrarias ptā
tes arcens et propulſans . Cernere eſt in ꝟtutibꝰ
vnā vbiqꝫ equaliter preſto eſſe virtutem ꝑ quā om
nia: viuificam efficacem inuiſibilem. imobilemqꝫ: ō
nia tn̄ mouentem vtiliter. tenētem fortiter Que cū
in minꝰ vſitata effecta apud mortales eruperit:
miracula ſiue prodigia vocant. Cernere poſtremo

et mirari eſt in angelis et archangelis veritatē atꝫ experientiā vocis illiꝰ quā ipſi eſt cura de nobis : q̄ taliū nos et tantoꝝ nō deſinit iocundare viſitatio nibus . inſtruere reuelatioībꝰ . ſuggeſtioībꝰ cōmo nere ſedulitate ſolaciari Hec oīa contulit illis ſpiri tibꝰ ipſe q̇ condidit illos vnus atꝫ idem ſpūs : di uidens ſingulis pro vt voluit Hec operatur in illis hec dedit operari et illis . ſꝫ aliter Ardēt ſeraphi ſꝫ igne dei : potiꝰ ꝟ igne deo Qđ precipuū eſt in eis amāt . ſꝫ nō quantū deus nec quō . Lucent cherubin et in ſcia eminent : ſed participatio veritatis : ac ꝑ hoc nō vt veritas . nec quantū Sedent throni : ſed inſidentis beneficio Judicāt ipſi cū tranquillitate ſꝫ nō ad menſurā moduve pacis pacantis pacis q̄ exuperat omnem ſenſum Dn̄antur dominationes ſed ſub dominio dn̄antur . ſꝫ ſeruiūt pariter Quid hoc ad ſummū ſempiternum ſingulare dominiū ? Preſunt principatus et regunt : ſed regūtur et ipſi ita et regere iam nō norint ſi regi deſierint Precel lit in ptātibus fortitudo : ſed cui debent ꝙ fortes ſunt . et aliter eſt fortis et plus : nec tam fortis q̄ꝫ ipſa fortitudo ē Virtutes pro ſuo miſterio et poten tatu ſatagunt excitare corda torpentia hominū ex hibitionē ſignorū virtus vero manens in eis ipſa facit opa faciūt et ille : ſꝫ in cōpatioē eiꝰ nō faciūt . Deniqꝫ tm̄ iterē : vt q̇ſi ſingl̄ariter ꝑphā dicat ad eū Tu es deꝰ q̇ facis mirabilia . Et itē de eo Qui

facit mirabilia magna ſolus Adſunt angeli et ar
changeli: ſꝫ ille germanioꝛ nobis. q̄ nōmodo adeſt
ſed ineſt Quod ſi dicas poſſe ineſſe et angelū: nō i-
ficioꝛ Memini ſcriptū etiā angelus q̄ loquebatur i
me At que diſtā et in hoc? Ineſt angel9 ſuggerēs
bona nō ingerēs Ineſt hortās ad bonū: nō bonū
creans Deus ſic ineſt vt afficiat: vt infundat vl' po
tius vt infūdatur ⁊ ꝑticipetur ita vt vnū perinde
cū nrō ſpū eſſe: dicere quis nō timuerit. et ſi nō v-
nā perſonā. vnāve ſbāz Habes ei q̄ adheret deo:
vn9 ſpūs eſt Angel9 ergo cū aīa: deus in aīa. Ille
vt contubernalis aīe ineſt: deus vt vita. Itaqꝫ ſi-
cut aīa videt in oculis. audit in aurib9. odorat in
narib9. guſtat in faucibus. tāgit in toto reliquo
corpore: ſic deus diuerſa in diuerſis ſpiritib9 opa
tur: verbi cauſa. in alijs amantem ſe exhibens: in
alijs agnoſcentem. in alijs alia facientem. ſicut v-
nicuiqꝫ datur maīfeſtatio ſpūs ad vtilitatē Quis
eſt iſte tam coīs in vocib9: tam lōge in reb9 Quō
quem noſtris loqmur vbis: in ſua recondit9 ma-
ieſtate noſtros penitus et aſpect9 refugit et affec
tus? Audi ipſum quid loquitur hominibus. Si-
cut exaltantur celi a terra: ſic exaltate ſunt vie mee
a vijs veſtris et cogitationes mee a cogitationib9
veſtris: Dicimur amare et deus: dicimur noſſe ⁊
de9 et multa in hūc modū Sꝫ de9 amat vt caritas

nouit vt veritas : ſedet vt eq̄tas. dn̄atur vt maie-
ſtas : regit principium . tuetur vt ſalus . operatur
vt virtus . reuelat vt lux: aſſiſtit vt pietas Que oīa
faciūt vt angeli . facim⁹ et nos . ſ; longe inferiori
modo: nō vtiq; bono quod ſum⁹ . ſ; qd̄ pticipam⁹
Nunc iā tranſi ſpūs iſtos : ſi forte cū ſpōſa dicere
poſſis et tu. Paululū cū pertrāſiſſem eos : inueni
quē diligit aīa mea Quis eſt ? Nō ſane occurrit me-
lius q̄ꝫ qui eſt : hoc ipſe de ſe voluit reſpōderi : hoc
docuit dicente moiſe ad populū ipſo q̄dem iniūgē-
te Qui eſt miſit me ad vos Merito q̄dem Nil com-
petenti⁹ eternitati . que de⁹ eſt Si bonū . ſi magnū
ſi beatū ſi ſapientē . vel quicquid tale de deo dixeris
in hoc verbo inſtauratur quod eſt . Nempe hoc eſt
ei eſſe: quod oīa eſſe . Si et centū talia addas : nō
receſſiſti ab eſſe. Si ea dixeris . nihil addidiſti. Si
nō dixeris nihil minuiſti Iam ſi videſti hoc tam ſin-
gulare . tam ſummū eſſe . nōne in cōpatione hui⁹
q̄cquid hoc non eſt iudicas poti⁹ non eſſe q̄ꝫ eſſe ?
Quid item de⁹ ? Sine quo nihil eſt Tam nihil
eſſe ſine ipſo : q̄ꝫ nec ipſe eē ſine ſe p̄t . Ipſe ſibi ip̄e
oib⁹ eſt Ac per hoc quodāmodo ſol⁹ ipſe eſt: q ſo-
lū ipſi⁹ eſt ꝛ oīm eſſe Quid eſt deus Principiū Et
hoc ipſe de ſe reſponſum dedit Multa in reb⁹ dicū-
tur principia ſ; reſpectu poſteriorū Alioqui ſi ad a-
liud precedens reſpicias ipſum potius principiū
dabis . Quāobrem ſi queras verū ſimplexq; prin-

cipium: inuenias oportet quod principiū non ha
buerit Ex quo uniuerſum cepit: profecto ipſum mi
nime cepit Nam ſi cepit: aliūde ceperit neceſſe eſt
A ſe enim cepit nihil. Niſi forte quis putauerit qđ
non erat dare ſibi potuiſſe vt eſſe inciperet: aut fu
iſſe aliquid anteq̄ eſſet Quod vtrumq; quia ratio
non conſenſit: conſtat nihil ſibimet extitiſſe princi
pium Quod vero aliud principium habuit: primū
non fuit Verum ergo principiū nequaq̄ cepit: ſed
totum ab ipſo cepit. Quid eſt deus? Cui ſecula
non acceſſerunt. nec deceſſerunt: nec coeterna tamē
Quid eſt deus? Ex quo oīa: per quem oīa: in quo
omnia. Ex quo omnia creabiliter non ſeminali
ter Per quem omnia: ne aliū auctorem atq; alium
opificem arbitreris In quo ōnia: nō quaſi in loco
ſʒ q̄ſi in v̄tute Ex q̊ oīa tanq̄ vno p̄cipio auctore
oīm p̄ q̄ oīa ne alteꝝ inducat' p̄cipiū artifex In q̊
omnia: ne tertiū inducatur locus Ex quo omnia.
non de quo: quia non eſt materia deus Efficiens
cauſa eſt: nō materialis. Fruſtra philoſophi mate
riam querūt: non eguit materia deus. Nō eni offici
nā queſiuit de9. nō artificem: ipſe per ſe in ſe oīa
fecit Vn̄? De nihilo. Nam ſi ex aliquo fecit: illud
nō fecit: ac per hoc nec oīa Abſit vt de ſua incorrup
ta incorruptibiliq; ſbūa tam multa fecerit: et ſi bo
na. corruptibilia tn̄ Queris ſi ī ipſo oīa. ipſe vbi?
Nihil minus inuenio: Quis capiat locus: Que.

ris vbi nō ſit? Ne hoc qͥdem dixeri Quis ſine deo
loc9? Incomprehenſibilis de9 eſt Sz nō par̃ app̄
hendiſti ſi hoc tibi de eo compertū eſt qd̄ nuſq̄ ſit q̄
nō clauditur loco: et nuſq̄ non ſit q̄ nō excluditur
loco Suo aūt illo ſublimi atq; incomprehenſibili mō
ſicut oīa in ipſo ſic ipſe in oīb9 eſt Deniq; ſicut ait e-
uāgeliſta. in mūdo nō erat Alias vero vbi erat an
teq̄ mūdus fieret: ibi eſt. Nō eſt qd̄ vltra queras
vbi erat: preter ipm̄ nihil erat Ergo in ſe ipſo erat

Quid eſt deus? Quo nihil melius cogitari pōt.
Si approbas nō oportz aſſentiaris eſſe aliqd̄ quo
deus ſit. et qd̄ deus nō ſit. Hoc ei ſine dubio meli9
Quō non meli9 deo ſi de9 nō eſt qd̄ dat deo vt ſit?
At meli9 illā diuinitatem qua dicūt deū eſſe. nō a-
liud q̄ deū eſſe fatemur Nō ergo in deo niſi deus.
Quid inquiūt? Negas deū hr̄e diuinitatē? Non
Sed qd̄ hz hoc eſt. Negas diuinitatem deū eſſe?
Non Sed nō alia q̄ q̄ ipſe eſt Aut ſi tu aliā inueniſti
adiuuet me trinitas de9: aduerſ9 illā tota me con-
tumacia erigo. Quaternitas orbē diſterminat nō
ſignat deitatem: de9 trinitas eſt. de9 triū ſingula
pſonar̄ Sz quartā diuinitatē addicere placet: iteri
ego hāc q̄ de9 nō eſt. pſuaſi mihi nō eſſe adorandā
Puto q̄ et tu. Nempe dn̄m deum tuū adorabis:
et illi ſoli ſeruies. Glorioſa vero diuinitas: q̄ ſibi
honorem non audeat arrogare diuinū At melius
quartum hoc omnino reſpuimus q̄ ſine honore re

cipimus . Multa dicuntur eſſe in deo et quidem
ſane catholiceqꝫ : ſed multa vnum . Alioquin ſi
diuerſa putemus . non quaternitatem habemus :
ſed centenitatem . Verbi cauſa . dicimus ma-
gnum . bonum . iuſtum . et innumera talia : ſed
niſi omnia vnum in deo et cum deo conſideres . ha
bebis multiplicem deū Mihi vero non deeſt quod
cogitem melius eiuſmodi deo tuo . Queris quid :
Mera ſimplicitas Vero iudicio natūa ſimplex : mul
tiplici antefertur . Scio ꝙ ad hec reſpondere ſolēt
Non multa inquiūt ſꝫ vnā tm̄ diuinitatem q̄ ōnia
illa ſunt . deo vt ſit conferre aſſerimꝰ Aſſertis ergo
et ſi non multiplicem duplicē deū : et non ad merū
ſimplex perueiſtis : neqꝫ ad id q̊ meliꝰ cogitari non
poteſt . Tam non eſt ſimplex ꝙ vel vni fuerit ob
noxium forme : ꝙ̈ nec ỏgo vel vni cognita viro Se
curus loquor . ne is q̇dem qui vel duplex eſt erit me
us Habeo enim meliorē Eſto ꝙ hūc numeroſo et
multiplici anteponam : ſed plane pre ſimplici ſper
no . Meus deus ipſe catholice eſt : tam non habꝫ
hoc et illud . ꝙ̈ non hec et illa . Eſt qui eſt : non que
eſt Purus ſimplex . integer . perfectus . conſtans ſi-
bi : nihil de temporibus nihil de locis . nihil de re-
bus trahens in ſe . nihil ex ſe deponēs in eis : non
habens quod ad numerū diuidat . non que colligat
ad vnum . Vnum quippe eſt ſed nō vnitū Non pti
bus conſtat vt corpꝰ : non affectibus diſtat vt aīa

nō formis ſubſtat vt ōne quod fcm̄ eſt Sꝫ neqꝫ for
me vt iſtis viſū eſt Magna laus viꝫ deo vt ſe ab in
formitate vendicet: forma vna eſſe contentū Hoc ē
dicere. cetera pluribꝰ . deū non niſi vni debere qḋ ē
Quid ? Cuiꝰ bn̄ficio ſūt que ſūt. ipſe ꝓ ſuo eſſe al
teri bn̄ficio inclinabit? laus iſta vt vulgo dicitur
blaſphemiā valet An nō pluris eſt. nullo egere ꝙ v
no ? Habe reuerenciā deo: vt qḋ pluris eſt illi tribu
as . Si cor tuū vſqꝫ huc aſcendere potuit: deū tuū
ītra quō collocabis ? ? Ipſe ſibi forma: ipē ſibi eſ
ſentia eſt . In hoc interim gradu ſuſpicio illū: et ſi
alter potior appareret: illū potiꝰ darem . Nūquid
verendū ne cogitatio tranſuolet illū ? Quantum-
cunqꝫ in altū proficiat: vltra eſt Infra quod homo
cogitare poſſit. altiſſimū quere. ridiculū eſt ſtatue
re impiū Vltra nō citra querēdus eſt Aſcende ad-
huc ſi potes. ad cor altiꝰ : et exaltabitur deꝰ Non
eſt formatꝰ deꝰ : forma eſt Nō eſt affectꝰ deꝰ : af-
fectio eſt Non eſt compoſitꝰ deꝰ : merū ſimplex eſt
Et vt liq̄do noueris q̄d ſimplex dicā idem qḋ vnū
Tam ſimplex deꝰ : ꝙ vnꝰ eſt Eſt āt vnus et quō
aliud nihil Si dici poſſit vniſſimꝰ eſt Vnus eſt ſol
ꝙ non ſit alter: vna luna ꝙ eque altera nō ſit Atꝫ
id quidem deꝰ. ſed plus Quid plus ? Vnꝰ eſt etiā
ſibi . Ex hoc vis tibi declarari Idem eſt ſemper et
vno modo . Non ſic vnus ſol : non ſic vna luna .
Clamat vterqꝫ non ſe eſſe vnum ſibi: ille motibus

illa et defectibus ſuis Deus aūt nonmō vnus ē: ſz
et in ſe vnus eſt Nihil in ſe niſi ſe habet Non ex tp̄e
alteratione habet: non in ſbnā alteritatem. Hinc
de eo boeti9 Hoc vero vnū in quo null9 eſt numer9
nullū in eo aliud preter id qđ eſt Neqꝫ enī ſubiectū
fieri pt̄: forma ei eſt Compara vni huic oē quod v-
nū dici pt̄: ⁊ vnū nō erit Trinitas eſt tū de9 Quid
ergo? Deſtruim9 quod dcm̄ eſt de vnitate: qꝛ in-
ducimus trinitatem? Non. Sed ſtatuim9 vnita
tem dicim9 prēm dicim9 filiū dicim9 ſpm̄ ſcm̄: nō
tamen tres deos ſed vnū Quid ſibi vult iſte vt ſic
loquar abſqꝫ numero numer9? Si tria quomō
non numerus ſi vnum: vbi numerus? Sed ha-
beo inquis quid numerem: et quid non numerem
Subſtancia vna eſt: perſone tres ſunt. Quid mi
rū quid vel obſcurū in hoc? Nihil ſi ꝑſone ſeorſū
a ſbūa cogitent᷑ Nam cū tres ille ꝑſone ſbūa vna
ſint. et vna illa ſubſtātia tres ille perſone: quis
numerū neget? Nam vere tres ſunt Quis nume-
ret tamen? Nam vere vnum ſunt Aut ſi tu putes
id facile explicatu dicēdo tres dicito quid numera-
ſti Natūas? Vna eſt Eſſentias? Vna eſt Subſtā
tias? Vna eſt Deitas? Vna eſt Non hec ſed per-
ſonas nūo inquis Que nō ſūt illa vna natūa. illa
vna eſſentia. illa vna ſbūa. illa vna diuinitas Ca-
tholicus es mīme hoc dabis Perſonaꝝ proprieta
tes non aliud q̄ perſonas. ipſaſqꝫ non aliud q̄ v-

num deū. vnā diuinam ſbnāz. vnā diuinam natu-
ram. vnā diuinam et ſummā maieſtatem. fides ca
tholica confitetur Numera igitur ſi potes aut ſine
ſine ſbnā pſonas q̄ ipſa ſunt: aut ſine pſonis ꝓpri
etates q̄ ipſe ſūt Aut ſi diuidere q̄s conetur ꝟ pſo-
nas a ſbnā. vꝟ ꝓpetates a pſonis neſcio quō trini
tatis ſe ꝓfiteri cultorem poſſit. qui in tantā rerū
excelſerit numeroſitatē Dicam⁹ itaqꝫ tres: ſꝫ non
ad preiudiciū vnitatis Dicam⁹ vnū: ſꝫ nō ad con
fuſionem trinitatis Neqꝫ enī noīa vacua ſūt: neqꝫ
abſqꝫ ſignificantia caſſe voces Querit q̄s quō hoc
poſſit eſſe: ſufficiat ei tenere ſic eſſe: atqꝫ hoc nō roī
pſpicuū. nec tn̄ opinioni ambiguū. ſꝫ fidei pſuaſū
Sacramentū hoc magnū eſt: et quidem venerādū
non ſcrutandū Quō pluralitas in vnitate et hac
vnitate: aut ipſa in pluralitate. Scrutari hoc te-
meritas ē: credere pietas. noſſe vita. et vita eterna
eſt Vnde ſi operepreciū cenſes o eugeni pcur-
rat nunc conſideratio multa vna: quo eminentia
auius ſingularis vni⁹ fiat euidentior Eſt vnitas
que collectiua pt dici: cū verbi cauſa multi lapi-
des faciūt aceruū vnū Et eſt vnitas conſtitutiua:
cū multa membra vnū corp⁹. vel multe ptes vnū
q̄dcunqꝫ conſtituūt. Et et coniugatiua: qua fit vt
duo iam non duo ſint. ſed vna caro Et eſt natiua:
qua anima et caro vnus naſcitur homo Eſt vitas
ꝓtātiua qua hō non v̄tutis inſtabilis. nō diſſiſis

ſed vnus ſibimet nititur inueniri Eſt et conſentanea
cū per caritatem multoꝝ hominū eſt coꝛ vnū et a-
nima vna Eſt et votiua: cū anima votis omnibus
adherens deo vnus ſpūs eſt Eſt et dignatiua vni
tas: quia limus noſter a dei verbo in vnam aſſum
ptus eſt perſonā Veꝝ hec omnia quid ad illud ſum
mū atqꝫ vt ita dicam vnice vnū: vbi vnitatem cō
ſubſtancialitas facit: Huic vni qduis illoꝛū ſi aſſi
miles. erit quoq̊ modo vnum. ſi compares. nullo
Igitur inter omnia que vnū recte dicuntur: arcem
tenet vnitas trinitatis qua tres perſone. vna ſub-
ſtantia ſunt. ſecundo loco illa precellit. qua econ
uerſo tres ſubſtantie vna in chriſto perſona ſunt.
Porro hec et quecunqꝫ alia dici vna poſſunt: ſum-
me illiꝰ vnitatis imitatione. non comparatione
vna appellari vera ſobriaqꝫ probat conſideratio.
Nec abducimur ab hac vnitatis profeſſione aſſer-
tione triū: cū in hac trinitate non recipiamꝰ mul
tiplicitatem: ſicut nec ſolitudinē in vnitate. Quā-
obꝛem cum dico vnum. non me trinitatis turbat
numerus: qui eſſentiam non multiplicat. non va
riat non partitur. Rurſum cum dico tria. non me
arguit intuitus vnitatis: que illa quecunqꝫ tria
ſeu illos tres. nec in confuſionem cogit nec in ſin-
gularitatem redigit. Idem me ſentire fateoꝛ et de
illa vnitate: cui ſecundum ab iſta inter cetera vna
honoꝛem dedi. Dico in chriſto. verbum. animam

pariter vnum atqꝫ integrum mediatorem dei et ho-
minum cum ſua deitate hominem criſtum iheſum.
Aduertere eſt in hoc admirabili ſacramento: iuxta
numerum ſatorum mire et decentiſſime diſtinctio-
nis gradus Nouum. antiquum. eternum. Nouū:
animam que de nihilo tunc creata creditur cum in-
fuſa. Antiquum: carnem que a primo vſqꝫ homi-
num. id eſt ex adam traducta cognoſcitur. Eter-
num verbum quod ab eterno patre coeternum fili
genitum. indubitata veritate aſſeritur Et in hijs
triplex ſi diligenter aduertas diuine potencie genꝰ
ꝙ factum ſit de nihilo aliquid: de vetuſto nouum:
eternum beatumqꝫ de damnato et mortuo. Quid
hoc ad noſtram ſalutem? Multū ꝑ omnem mo-
dum. Primum quidem ꝙ peccato redacti in nihili
per hoc quodammodo iterato creati ſumus: vt ſi-
mus iniciū aliquod creature eius. Deinde ꝙ ex ve-
tuſta ſeruitute in libertatem filiorū dei tranſlati:
in nouitate ſpiritus ambulantes. Poſtremo ꝙ
de poteſtate tenebrarum vocati ad regnum clari-
tatis eterne: in quo iam et confidere nos fecit in
chriſto. Alieni ſunt a nobis. qui xpiſti a nobis
carnem alienari conantur: nouam creatam in
virgine. et non de virgine ſumptam impie aſſe-
rentes. Pulchre propheticus ſpiritus longe ante
occurrit huic ſentencie primo blaſphemie impio-
rum. egredietur inquiens virga de radice yeſſe:

hominem . illū qui predeſtinatus eſt filius dei in v-
tute longa cathena et fortis ad ſtringendū diuina
predeſtinatio . Ab eterno eſt enim . Quid longiꝰ
eternitate ? Quid diuinitate potentiꝰ ? Jnde eſt
quod nec morte incidente vllatenꝰ intercidi hec vni
tas potuit : et ſi carne et aīa ab inuicem ſeparatis .
Et fortaſſis hoc ſenſit ille . qui ſe indignū profeſſꝰ
eſt ſoluere corrigiam calciamenti huius . Sed et
illa tria ſata de euangelio mixta et fermentata in
panem vnum . ſi q̄s ad hec tria dixerit pertinere : nō
incongrue id michi facere videbitur . Q̄m bene ea
mulier fermentauit : vt nec diuiſione quidem facta
carnis et anime a carne vel anima verbū diuide-
retur Manſit et in ſeparatione . inſeparabilis vni
tas Neqꝫ enim que ex parte contigit ſeparatio : po
tuit vnitati preſcribere permanenti in totis tribus
Siue coniūctis ſiue diſiūctis duobꝰ : nihilominꝰ
perſeuerauit in tribus vnitas ꝑſonalis Eque vnꝰ
chriſtus . vna qꝫ perſona . verbū aīa et caro : etiam
mortuo hoīe ꝑdurauit . Jn vtero v̄ginis vt ſentio
ego . commixtio hec et fermentatio fc̄a eſt : et ipſa
mulier que miſcuit et fermentauit . Nam fermentū
non immerito fortaſſe dixerim fidem marie Plane
beata que credit . q̄m perfc̄a ſunt in ea q̄ dicta ſunt
ei a dn̄o Perfecta āt non eſſent . ſi quo minus iuxta
verbū domini eſſet fermentatū totum : et ꝑpetua
fermentatū ſeruans nobis tam in morte q̄ꝫ in vita

et carnem ſine confuſione eſſentiaꝝ vnā eſſe pſonā
et item abſqꝫ preiuditio perſonalis vnitatis in ſua
numeroſitate permanere ⁘ Nec negauerim hāc ad
illud quoqꝫ genus vnitatis pertinere⁘ qua anima ⁊
caro vnus eſt homo Decuit quippe familiarius ſi-
miliuſqꝫ cū hoīs cōuenire conſtitutione⁘ quod pro
hoīe conſtitutū eſt ſacramentū. Decuit et cū ſum-
ma que in deo eſt et deus eſt vnitati congruere ⁘ vt
quō ibi tres perſone vna eſſentia ⁘ ita hic cōuenien
tiſſima quadā contrarietate tres eſſentie ſint vna
perſona Vides ne pulchre inter vtrāqꝫ vnitatē hāc
collocari ⁘ in eo vtiqꝫ q̄ conſtitutꝰ eſt mediator dei
et hoim hō criſtꝰ ihūs ⁘ Pulcherrima inꝑ cōueniē
cia. vt ſalutare ſacramentū congrua q̄dā ſiſitudīe
ambobꝰ reſpondeat ⁘ et ſaluāti viꝫ et ſaluato Ita
hec vnitas duaꝝ conſiſtens media vnitatū ⁘ alteri
ſuccūbere⁘ alteri preminere cognoſcitᷣ ⁘ quantū ſu
periore inferior⁘ tm̄ inferiore ſuperior Tantā deni-
qꝫ expreſſam vnioīs vim in ſe prefert ea pſona in q̄
deus et homo vnꝰ eſt criſtꝰ ⁘ vt ſi duo illa de ſe inui-
cem predices non erraueris ⁘ deū viꝫ hoīem. et ho
minem deū. vere catholiceqꝫ pronūciās Non āt ſi
militer vel carnem de aīa. vel animā de carne niſi
abſurdiſſime p̄dicas⁘ et ſi ſiſiter aīa et caro vnꝰ ſit
homo. Nec miꝝ ſi nō equꝫ potis aīa ſit ſua illa vi-
tali ⁊ ſua valida intentione connectere atqꝫ ſuis af
fectibus aſtringere ſibi carnem ⁘ vt ſibi diuinitas

et flos de radice eius aſcendet. Dixiſſe poterat
et flos de virga. ſed maluit de radice: vt vnde vir-
gam. inde florem duxiſſe originem demonſtraret.
Inde igitur ſumpta caro vnde orta virgo: nec no-
ua in virgine que prodijt ex radice Orte ſubſto
macharis. ſi adhuc pergimus querere quid ſit de-
us: tum qz tociens iam queſitū eſt: tum qz diffidiſ
inuentū iri. Dico tibi pater eugeni ſolus eſt deus
qui fruſtra nunq̄ queri p̄t. nec cū inueniri non p̄t.
Doceat te de hoc experimentū tuū Aut ſi nō. exp-
to credito. non mihi ſed ſcō qui ait Bonꝰ es domi
ne ſperantibus in te: aīe querenti te Quid ergo eſt
deus? Quod ad vniuerſū ſpectat finis q̄ ad ele-
ctionem ſalus: quod ad ſe ipſe nouit. Quid eſt de
us? Voluntas omnipotens. beniuolentiſſima vir
tus. lumen eternū. incommutabilis ratio. ſumma
beatitudo: creans mentes ad ſe participandū. vi-
uificans ad ſentiendum. afficiens ad appetendū.
dilatans ad capiendum. iuſtificans ad promeren-
dum. accendens ad zelum. fecundans ad fructum
dirigens ad equitatem. formans ad beniuolentiā.
moderans ad ſapientiam. roborans ad virtutem
viſitans ad conſolationem. illuminās ad cognitio
nem. perpetuans ad immortalitatem. implens
ad felicitatem. circumdans ad ſecuritatem. Quid
eſt deꝰ? Nō minꝰ pena perſoꝝ q̄ humiliū gloria

Eſt enim rationabilis quedā equitatis directio in
conuertibilis atꝫ indeclinabilis. quippe attingens
vbiqꝫ: cui illiſa oīs prauitas conturbetur neceſſe eſt
Quid ni in hāc omne tumidū vł diſtortū īpingat
et conquaſſetur? De vniuerſo quod obuiū forte of
fenderit cedere neſcia rectitudo. Nam et fortitudo
eſt Quid iniquis volūtatib9 tam contrariū et adū
ſum. q̄ ſemꝑ conari. impingere ſemper et fruſtra?
De oppoſitis volūtatib9: ſolam ſue profecto adū
ſionis referentibus penā. Quid tam penale q̄ ſēꝑ
velle quod nunq̄ erit: et ſemꝑ nolle quod nunq̄ nō
erit? Quid tā damnatū q̄ volūtas addicta huic
neceſſitati volēdi nolendiqꝫ: vt ad vtrūlibꝫ ſicut nō
niſi peruerſe. ita nō niſi miſere moueatur? In eter
nū non obtinebit qđ vult: et quod nō vult. in eter
nū nihilomin9 ſuſtinebit Digne oīno vt q̀ ad nihilū
efficitur vnq̄ quod deceat: ad nihil vnq̄ quod li
beat euadat Quis hoc facit? Rectus dn̄s de9 nr̄:
qui et cū peruerſo peruertitur Nunq̄ recto prauoqꝫ
cōueniet: hec eī ſibi inuicē aduerſantur. et ſi non
inuicem ledant leſio alterius eſt: abſit vt dei Durū
tibi eſt inquit cōtra ſtimulū calcitrare: hoc ē nō ſti
mulo durū ſed recalcitrāti. Eſt et turpiū pena de9
lux eſt enim Et quid tam inuiſum obſcenis flagici
oſiſqꝫ mentibus? Profecto oīs qui male agit. odit
lucem Sed dico Nunquid potuerit declinare? Mi
nime omnino lucet vbiqꝫ. et ſi nō omnib9 Deniqꝫ

in tenebris lucet: ⁊ tenebre eā non comprehenderūt
Videt tenebras lux: cui hoc eſt videre qđ lucere: ſʒ
non viciſſim a tenebris ipſa videtur: quia tenebre
eam non comprehendūt. Et videntur ergo vt con
fundantur: et nō vident ne conſolentur Nec modo
a luce et in luce videntur A quo vel a quib9? Ab oī
vidente: vt pro multitudine intuentiū ſit confuſio
multa. At nullus de tanta numeroſitate ſpectan-
tium. moleſtior oculus ſuo cuiuſq; eſt Non eſt aſ-
ſpectus ſiue in celo ſiue in terra. quem tenebroſa cō
ſcientia ſuffugere magis velit: minus poſſit. Non
latent tenebre vel ſe ipſas: ſe vident que aliud non
vident: Opera tenebrarum ſequuntur illos: nec
eſt quo ſe abſcondant ab eis ne in tenebris quidem
Hec eſt vermis que non moritur: memoria preteri-
torum. Semel iniectus vel potius humatus per
peccatum. heſit firmiter: nequaꝙ̄ deinceps auellen
dus. Nec ceſſat rodere conſcientiā: eaq; paſtus
eſca vtiq; inconſumptibili perpetuat vitam. Hor-
reo vermem mordacem: et mortem viuacem. Hor-
reo incidere in manus mortis viuētis: et vite mo
rientis Hec ſecūda mors que nunꝙ̄ peroccidit: ſed
ſemper occidit Quis det illis ſel mori quo nō mo-
riantur in eternū. qui dicunt montib9 cadite ſuper
nos. et collibus cooperite? Quid niſi mortē mor-
tis beneficio aut finire aut euadere volūt. Deniq;
inuocabūt mortē ait: et nō veniet Intuere id clari9

Conſtat immortalem animã eſſe: nec aliquã abſq;
ſua memoria viuere: ne non aiam aliquã eſſe conti-
gat Itaq; durante anima: durat et meõria Sed q̃
lis? Feda flagicijs: horrida a facinoribꝰ: vanita
te tumida: contemptu hiſpida et neglecta: que prio
ra tranſierunt. et non tranſierũt Tranſierũt a ma
nu: et non mente Qd factũ eſt. factum non eſſe nõ
p̄t Proinde et ſi facere in tp̄e fuit: ſʒ feciſſe in ſempi
ternũ manet Nõ tranſit cũ tp̄e: qd tempora trãſit
In eternũ ergo nccē eſt cruciet: qd perperã te egiſſe
in eternũ memineris Experiri erit hoc veritate vo-
cis illius: arguam te et ſtatuã contra faciem tuã.
dñs locutus eſt. cui õne aduerſũ et ſibi aduerſari
neceſſe eſt: vt ſit ſera querela O cuſtos hoim quare
poſuiſti me contrariũ tibi: et factus ſum mihimet
ipſi grauis? O eugeni ita eſt Non poteſt deo eſſe
contrariũ quod et ſibimet cohérere. ſʒ õnis qui ar-
guetur a deo. arguetur et a ſeipſo. Non eſt ſane iã
tunc quid aut veritatem diſſimulet ratio: aut rati-
onis intuitũ anima declinet abrupta menbris cor
poris in ſeſe collecta. Quo enim ĩu valeat: ſopitis
concluſiſq; in morte ſenſibus per quos itaq; curio-
ſius exire et a ſe ire ſolebat. in eã que preterit mun-
di hꝰ figurã Vides turpibꝰ nihil deeſſe ad cõfuſio
nem: cũ producẽtur ſpectaculũ fieri deo. ãgelis. ho
minibus. ſibiipſis O q̄ male mali õnes locati ſũt
vtiq; oppoſiti torrenti huic directe eq̃tatis: et huic

lumini ꝓpalate veritatis expoſiti Nõne hoc ē per-
petuo tūdi: perpetuoq; confundi? Duplici contriti
one ait ille contere eos domine deus noſter. Quid
eſt deus? longitudo: latitudo: ſublimitas et pro-
fundū Quid inquis? Tenemus te quaternitatis
q̈ abhominatus es profeſſorem. Minime Abho-
minat⁹ ſum et abhominor. Viſus ſum protuliſſe
pluralia: ſ; vnū eſt. Vnus deus ſignificatus eſt pro
captu noſtro: non pro ſuo ſtatu Diuiſus hic eſt: nō
ille Voces diuerſe: ſemite multe: ſed vnū per eas
ſigˀtur: vnus queritur Non diuiſiones ſubſtancie in
quaternario iſto expreſſe ſūt: non dimenſiones q̈-
les in corporibus intuemur: non diſtinctio perſona
lis qualem in trinitate adoramus: nō numer⁹ pro
prietatū qualem perſonis ipſis ineſſe fatemur: et ſi
non aliud a perſonis: Alioquin hoc ſingulū horū
in deo quod quattuor ſimul: hoc quattuor ipſa qd̄
ſingulum eſt: Nobis autem quia non poſſum⁹ cū
deo ſimplicitate contendere: dum contendim⁹ ap-
prehendere vnum: occurrit velut quadruplicatum
Facit hoc ſpeculū et enigma: per qd̄ ſolū interim
videre datur: Cum autem videbimus facie ad fa
ciem: videbimus ſicuti eſt: Nec enim iam tunc fra
gilis acies mentis noſtre quantumlibet vehemen-
ter intendens: aliquatenus reſiliet: diſſilietve in
ſuam pluralitatem: Colliget ſe magis adunabit
conformabitq; vnitati illius: vel potius vnitati

illi. vt vna facies vni reſpondeat faciei. Nempe ſi-
miles ei erimus: quia videbimus eum ſicuti eſt.
Beata viſio: ad quam merito ſuſpirabat qui ait.
Exquiſiuit te facies mea: faciem tuam domine re-
quiram Et quia adhuc in querendo res eſt: interī
aſcendamus quadrigam iſtam vtpote infirmi et ī
becilles indigentes tali vehiculo: ſi forte vel ſic ap
prehendamus in quo apprehenſi ſumus. id eſt hu
ius ipꝰ vehiculi rationem. Nam hoc monitū ha
bemus ab ipſo auriga et primo currus huius exhi
bitore: vt ſtudeamus comprehendere cum omni-
bus ſanctis. que ſit longitudo. latitudo. ſublimi-
tas et ꝓfundū. Comprehendere dicit nō cognoſce
re: vt non curioſitati contenti ſcīe. tota cura fru-
ctui inhiemus. Non in cognitione eſt fructus. ſʒ
in comprehenſione. Alioquin ſcienti bonum et nō
facienti vt ait quidam. peccatum eſt ei: et ipſe pau
lus in alio loco. ſic currite vt comprehendatis.
Quid ſit cōprehendere inferius declarabo Quid
igitur eſt deus? longitudo inq̄. Quid ipſa? E-
ternitas. Hec tam longa vt non habeat terminum
non magis loci ꝙ temporis. Eſt et latitudo. Et
ipſa quid? Caritas. Quibus et iſta terminis
anguſtetur in deo qui nihil odit horum que fecit?
Deniqꝫ ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos et ma-
los: et pluit ſuper iuſtos et iniuſtos. Ergo et
inimicos includit ſinus ille .. Ne hoc quoqꝫ

59

quoq; contentus : euadit in infinitū Omnē nōmo
do affectionem ſ; et cognitionem excedit: adÿciēte
apoſtolo et dicēte Scire etiā ſupeminētem ſcie ca-
ritatem criſti Quid pl⁹ dicā? Eterna eſt Niſi ꝙ h̊
plus forſitan eſt: qꝛ eternitas eſt Vides tantā eſſe
latitudinem: quantā et longitudinē? Vtinā ſic vi-
deas non tantā eſſe ſed ipſam: id eſt eſſe vnā qḋ al
teram: nō min⁹ vnā ꝙ̄ duas : nec pl⁹ duas ꝙ̄ vnā
Deus eternitas . deus caritas eſt: longitudo ſine
protenſiōe. latitudo ſine diſtentiōe In vtroq; pꝛiter
locales q̄dē excedit tpaleſq; anguſtias. ſed liberta
te nature. non enormitate ſbnē Tali mō īmenſus
eſt q̄ oīa fecit in menſura: et q̄uis īmmenſus hic tā
modus et ipſius immenſitatis Quid item de⁹?
Sublimitas et profundū. In altero ſupra oīa: in
altero infra oīa. Liquet in deitate nuſq̄ᵽ claudicare
equalitatem: ſtare eam vndiq; firmiter. conſtare i
mobiliter ſibi Sublime potenciā. profundū ſapiaꝫ
eius conſidera . Ex eq̊ et iſta reſpondent ſibi: dū ꝛ
ſublimitas inattingibilis. et pfunditas eque iſcru
tabilis cognoſcatur: paulo admirante et exclamā
te . O altitudo diuiciarum ſapiencie et ſcientie dei
q̄ᵽ inſcrutabilia ſunt iudicia eius. et inueſtigabiles
vie eius . Libet et nos exclamare cum paulo : hoꝝ
vtrumq; intuentes in deo et cum deo ſimpliciſſimā
vnitatem . O ſapiencia potens : attingens vbiq;
fortiter . O potencia ſapiens : diſponens omnia

ſuauiter Res vna: effectus multiplex: operationes q3 diuerſe. Et illa vna res eſt longitudo propter eternitatem: latitudo propter caritatem: ſublimi-tas propter maieſtatem: profunditas propter ſapienciam Nouim9 hec num: ideo et arbitramur nos comprehendiſſe? Non ea diſputatio comprehēdit. ſed ſanctitas: ſi quo modo tamen comprehendi poteſt quod incomprehenſibile eſt At niſi poſſet nō dixiſſet apoſtolus: vt comprehendamus cum omnibus ſanctis. Sancti igitur cōprehendunt Queris quomodo? Si ſanctus es. comprehendiſti et noſti: ſi non. eſto. et tuo experimento ſcies. San-ctum facit affectio ſancta: et ipſa gemina. timor domini ſanctus. et amor ſanctus Hijs perfecte affecta anima: veluti quibuſdam duobus brachijs ſuis comprehendit. amplectitur. ſtringit. tenet et ait. Tenui eum: nec dimittam Et timor quidem ſublimi et profundo: amor lato longoq3 reſpōdet Quid tam timendū. q̃ poteſtas cui non p̄t reſiſtere: q̃ ſapientia cui abſcondi non potes? Poterat min9 timeri deus: alterutro carens. Nunc autem perfecte oportet timeas illū cui nec oculus deeſt omnia videns: nec man9 potens oīa. Quid itē tā amabile q̃ amor ipſe quo amas et q̄ amaris? Amabiliorem tamen iuncta caritas facit: que dum non excidit. foras mittit ſuſpicionem. Ama igitur perſeuerante et longanimiter: et habes longitudinem

Dilata amorem tuum vſqꝫ ed inimicos et latitu-
dinem tenes Eſto etiam in omni ſollicitudīe timo-
ratus: et ſublime profundūqꝫ apprehendiſti Aut
ſi maius quattuor eque tua. diuinis quattuor re-
ſpondere: facis hoc ſi ſtupes. ſi paues. ſi ferues
ſi ſuſtines. Stupenda plane ſublimitas maieſta
tis. pauēda abyſſus iudiciorum Feruorē exigit ca
ritas. eternitas perſeuerantiā ſuſtinendi. Quis
ſtupet: niſi qui contemplatur gloriā dei? Quis
pauet: niſi qui ſcrutatur profundū ſapīe dei? Quis
feruet: niſi qui meditatur caritatem dei? Quis ſu
ſtinet et perſeuerat in amore: niſi qui emulatᷣ eter-
nitatē caritatis? Nēpe eternitatis quandā ymā
ginem ꝑſeuerancia prefert. Deniqꝫ ſola eſt cui eter
nitas redditur: vel potiꝰ que eternitati hominem
reddit. dicente dño. qui perſeuerauerit vſqꝫ in finē
hic ſaluus erit. Et nunc aduerte in quattuor
iſtis: contemplatiōis ſpecies quattuor. Prima et
maxima contemplatio eſt ammiratio maieſtatis
Hec requirit cor purgatum vt a vicijs liberum atqꝫ
exoneratum peccatis. facile ad ſuperna leuet: in-
terdum quoqꝫ vel per aliquas morulas ſtupore et
extaſi ſuſpenſum teneat ammirātem. Secunda au
tem neceſſaria eſt huic. eſt enim intuens iudicia
dei. Quo ſane pauido aſpectu. dum vehementi-
us concutit intuentem. fugat vicia. fundat virtu
tes: iniciat ad ſapienciam: humilitatem ſeruat

ſeruat Virtutū ſiquidem bonū quoddā ac ſtabile
fundamentū. huilitas. Nēpe ſi nutet illa. virtutū
aggregatio nō niſi ruina eſt Tercia contemplatio
occupatur vł potiꝰ ociatur circa meōriā beneficio-
rum: et ne dimittat in gratū ſollicitat memorātē
ad amorē benefactoris De talibꝰ dicit propheta.
loquens ad dñm Memoriā abundancie ſuauitatis
tue eructabūt Quarta que retro ſunt obliuiſcens
in ſola requieſcit expectatione promiſſorum. Que
cū ſit meditatio eternitatis ſiquidem que promit-
tūtur eterna ſunt. longanimitatē alit et pſeuerātie
dat vigorem Puto iam facile eſt quaſi tuor nrā hec
quattuor illis apoſtoli aſſignare: dū longitudinē
comprehendit meditatio promiſſorū: latitudinem
recordatio beneficiorꝫ: ſublimitatem cōtemplatio
maieſtatis: profundū inſpectio iudiciorꝫ Queren-
dus adhuc fuerat qui nec ſatis ad hec inuentꝰ eſt:
nec queri nimis pt. At orando forte ꝙ diſputādo
dignius queritur. et inuenitur faciliꝰ. Proinde is
ſit finis libri: ſꝫ non finis querendi.

Expliciunt libri quinqꝫ beati bernardi abbatis
clareuallenſis de conſideratione ad eugenium pa
pam Impreſſi zwolk per me petrū de os Anno dñi
M cccc octogeſimoſexto xº kalendas ſeptembris.

R